300
12

D XI 28

Loysiana Biblioth.
Academiae Laus.

Digitized by Google

[illegible]

VITA Q. HORATII FLACCI

E vetuſto codice Blond. deſcripta.

Quintus Horatius Flaccus Venuſinus, patre, ut ipſe quidem tradit, libertino & exactionum coactore, ut vero creditum eſt, ſalſamentario, cum illi quidam exprobraſſet in altercatione, Quoties ego vidi patrem tuum brachio ſe emungentem? Bello Philippenſi excitus à M. Bruto Imperatore, tribunus militum meruit: victiſque partibus venia impetrata, ſcriptum Quaeſtorium comparavit. ac primo Maecenati, mox Auguſto in gratiam inſinuatus, non mediocrem in amborum amicitiâ locum tenuit. Maecenas quantopere eum dilexerit, ſatis demonſtratur illo epigrammate,

Ni te viſceribus meis Horati
Plus jam diligo, tu tuum ſodalem
Hinno me videas ſtrigoſiorem.

Sed multo magis extremis Eſquiliis tali ad Auguſtum elogio,

Horatii Flacci, ut mei, eſto memor.

Auguſtus epiſtolarum quoque ei officium obtulit, ut hoc ad Maecenatem ſcripto ſignificat: Ante ipſe ſufficiebam ſcribendis epiſtolis amicorum, nunc occupatiſſimus & infirmus, Horatium noſtrum te cupio adducere. Veniet igitur ab iſta paraſitica menſa ad hanc regiam, & nos in epiſtolis ſcribendis adjuvabit. Ac ne recuſanti quidem aut ſuccenſuit quicquam, aut amicitiam ſuam ſuggerere deſiit. Extant epiſtolæ, è quibus argumenti gratia, pauca ſubjeci. Sume tibi aliquid juris apud me, tanquam ſi convictor mihi fueris: recte enim & non temere feceris, quoniam id uſus mihi tecum eſſe volui, ſi per valetudinem tuam fieri poſſit. *Et rurſus*: Tui qualem

 hab-

habeo memoriam, poteris ex Septimio quoque noſtro audire: nam incidit ut illo coram fieret à me tui mentio. Neque enim ſi tu ſuperbus amicitiam noſtram ſprevisti, ideo nos quoque ἀνθυπερφρονοῦμεν. Praeterea ſaepe eum inter alios jocos, puriſſimum penem, & homuncionem lepidiſſimum appellat, unaque & altera liberalitate locupletavit. Scripta quidem ejus uſque adeo probavit, manſuraque perpetuo .... ut non modo Sæculare carmen componendum injunxerit, ſed & Vindelicam victoriam Tiberii Druſique privignorum ſuorum: eumque coëgerit propter hoc, tribus Carminum libris ex longo intervallo quartum addere. Poſt Sermones vero lectos quoſdam, nullam ſui mentionem habitam ita ſit queſtus: Iraſci me tibi ſcito, quod non in pleriſque ejuſmodi ſcriptis mecum potiſſimum loquaris. An vereris ne apud poſteros infame tibi ſit, quod videaris familiaris nobis eſſe? Expreſſitque Eclogam, cujus initium eſt,

Cum tot ſuſtineas & tanta negotia ſolus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo ſermone morer tua tempora, Cæſar.

Habitu corporis brevis fuit atque obeſus: qualis & à ſemetipſo in Satyris deſcribitur, & ab Auguſto hac epiſtola: Pertulit ad me Dionyſius libellum tuum, quem ego (ne accuſem brevitatem) quantuluſcunque eſt, boni conſulo. Vereri autem mihi videris ne majores libelli tui ſint quam ipſe es: ſed tibi ſtatura deeſt, corpuſculum non deeſt. Itaque licebit in ſextariolo ſcribas, cum circuitus voluminis tui ſit ὀγχωδέϛατος, ſicut eſt ventriculi tui. Ad res Venereas intemperantior traditur. Nam ſpeculato cubiculo ſcorta dicitur habuiſſe diſpoſita, ut quocumque reſpexiſſet, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in ſeceſſu ruris ſui Sabini aut Tiburtini: domuſque ejus oſtenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas & elegi ſub ejus titulo, & epiſtola proſa oratione quaſi commendantis ſe Maecenati; ſed utraque falſa puto. Nam elegi vulgares, epiſtola obſcura: quo vitio minime tenebatur. Natus eſt VI. id. Decembris, L. Cotta & L. Torquato Conſulibus. Deceſſit V. Kal. Decemb. C. Mario

Cen-

Cenſorino & C. Aſinio Gallo Coſſ. poſt nonum & quinquageſimum annum, haerede Auguſto palam nuncupato, cum urgente vi valetudinis non ſufficeret ad obſignandas teſtamenti tabulas. Humatus & conditus eſt extremis Eſquiliis juxta Maecenatis tumulum.

Ejuſdem Horatii vita, in eodem codice aliter deſcripta.

QUintus Horatius Flaccus libertino patre natus in Apulia, cum parente in Sabinos commigravit. quem cum pater puerum Romam miſiſſet in ludum litterarium, parciſſimis eruditus impenſis, anguſtias patris vicit ingenio, coluitque adoleſcens Brutum, ſub quo tribunus militum civili bello militavit: captuſque à Cæſare poſt multum tempus, beneficio Mæcenatis non ſolum ſervatus, ſed etiam in amicitiam receptus eſt. quapropter Mæcenati & Auguſto in omnibus ſcriptis ſuis venerabiliter aſſurgit. Scripſit autem Carminum lib. IV. Epoden I. Carmen Sæculare. Sermonum lib. II. Epiſtolarum II. De arte poëtica I. Commentati ſunt in illum Porphyrion, Modeſtus, Helenius Acron. Omnium autem optime Acron.

TESTIMONIA
de Scriptis
HORATII.

M. Fabius Quintilianus, De Lyricis Horatii.

AT Lyricorum idem Horatius fere ſolus legi dignus. Nam & inſurgit aliquando, & plenus eſt jucunditatis, & gratiae, variis figuris & verbis feliciſſimè audax.

De iiſdem Petronius.

PRaeterea curandum eſt, ne ſententiae emineant extra corpus orationis expreſſae, ſed intexto veſtibus colore niteant. Homerus teſtis, & Lyrici, Romanuſque Virgilius, & Horatii curioſa felicitas.

De Satyris Quintilianus.

SAtyra quidem tota noſtra eſt: in qua primus inſignem laudem adeptus eſt Lucilius: qui quoſdam ita deditos ſibi adhuc habet amatores, ut eum non ejuſdem modo operis autoribus, ſed omnibus poëtis praeferre non dubitent. Ego quantum ab illis, tantum ab Horatio diſſentio, qui Lucilium fluere lutulentum, & eſſe aliquid quod tollere poſſis, putat. Multo eſt terſior ac purus magis Horatius, & ad notandos hominum mores praecipuus.

De iiſdem autor libri, De cauſis corruptæ eloquentiæ.

SEd vobis utique verſantur ante oculos, qui Lucilium pro Horatio, & Lucretium pro Virgilio legunt.

Idem, De autore.

EXigitur enim jam ab oratore etiam poëticus decor: non Attii aut Pacuvii veterno inquinatus, ſed ex Horatii & Virgilii & Lucani ſacrario prolatus.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI CARMINUM LIBER I.

AD MÆCENATEM.

ODE I.

Aliis aliis rebus duci, ſe lyricorum verſuum ſtudio teneri.

Mæcenas atavis edite regibus,
O & præſidium, & dulce decus meum:
Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
Collegiſſe juvat, metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos evehit ad Deos.
Hunc, ſi mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus:
Illum, ſi proprio condidit horreo
Quicquid de Libycis verritur areis,
Gaudentem patrios findere ſarculo
Agros, Attalicis conditionibus
Numquam dimoveas, ut trabe Cypria
Myrtoum pavidus nauta ſecet mare.
Luctantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens, otium, & oppidi
Laudat rura ſui: mox reficit rateis
Quaſſas, indocilis pauperiem pati.
Eſt qui nec veteris pocula Maſſici,
Nec partem ſolido demere de die
Spernit, nunc viridi membra ſub arbuto
Stratus, nunc ad aquæ lene caput ſacræ.
Multos caſtra juvant, & lituo tubæ
Permiſtus ſonitus, bellaque matribus
Deteſtata. manet ſub Jove frigido
Venator teneræ conjugis immemor,
Seu viſa eſt catulis cerva fidelibus,
Seu rupit tereteis Marſis aper plagas.
Me doctarum ederae praemia frontium
Dis miſcent ſuperis: me gelidum nemus,
Nympharumque leves cum Satyris chori

Secernunt populo: ſi neque tibias
Euterpe cohibet: nec Polyhymnia
Lesboum refugit tendere barbiton:
Quod ſi me Lyricis vatibus inſeres,
Sublimi feriam ſidera vertice.

AD AUGUSTUM CÆSAREM.

ODE II.

Deos omnes iratos eſſe Romanis, ob Caeſaris caedem: unam imperii ſpem in Auguſto conſtitutam.

JAm ſatis terris nivis, atque dirae
Grandinis miſit pater, & rubente
Dextera ſacras jaculatus arceis
Terruit urbem:
Terruit genteis, grave ne rediret
Seculum Pyrrhae nova monſtra queſtae:
Omne cum Proteus pecus egit altos
Viſere monteis:
Piſcium & ſumma genus haeſit ulmo,
Nota quae ſedes fuerat columbis:
Et ſuperjecto pavidae natarunt
Æquore damae:
Vidimus flavum Tiberim retortis
Littore Etruſco violenter undis,
Ire dejectum monumenta regis,
Templaque Veſtae:
Iliae dum ſe nimium querenti
Jactat ultorem. vagus & ſiniſtra
Labitur ripa, Jove non probante, u-
xorius amnis.
Audiet civeis acuiſſe ferrum,
Quo graves Perſae melius perirent:
Audiet pugnas, vitio parentum
Rara juventus.
Quem vocet Divum populus ruentis
Imperî rebus? prece qua fatigent
Virgines ſanctae minus audientem
Carmina Veſtam?
Cui dabit parteis ſcelus expiandi
Jupiter? tandem venias precamur
Nube candenteis humeros amictus,
Augur Apollo:

Sive

Sive tu mavis Erycina ridens,
Quam Jocus circumvolat, & Cupido:
Sive neglectum genus, & nepotes
Reſpicis auctor,
Heu, nimis longo ſatiate ludo;
Quem juvat clamor, galeaeque leves,
Acer & Mauri peditis cruentum
Vultus in hoſtem;
Sive mutata juvenem figura,
Ales in terris imitaris, almae
Filius Majae, patiens vocari
Caeſaris ultor.
Serus in coelum redeas, diuque
Laetus interſis populo Quirini:
Neve te noſtris vitiis iniquum
Ocyor aura
Tollat. hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici pater, atque princeps:
Neu ſinas Medos equitare inultos
Te duce Caeſar.

IN VIRGILIUM ATHENAS PROFICISCENTEM.

ODE III.

Secundam ei navigationem precatur, deinde occaſionem nactus, hominum audaciam deteſtatur.

SIc te diva potens Cypri,
Sic fratres Helenae, lucida ſidera,
Ventorumque regat pater,
Obſtrictis aliis, praeter Iapyga,
Navis, quae tibi creditum
Debes Virgilium: finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et ſerves animae dimidium meae.
Illi robur, & aes triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commiſit pelago ratem
Primus, nec timuit praecipitem Africum
Decertantem Aquilonibus,
Nec triſteis Hyadas, nec rabiem Noti:
Quo non arbiter Adriae
Major, tollere ſeu ponere vult freta

Quem mortis timuit gradum,
  Qui ſiccis oculis monſtra natantia,
Qui vidit mare turgidum, &
  Infameis ſcopulos Acroceraunia?
Nequicquam Deus abſcidit
  Prudens Oceano diſſociabili
Terras: ſi tamen impiae
  Non tangenda rates tranſiliunt vada.
Audax omnia perpeti
  Gens humana ruit per vetitum nefas:
Audax Japeti genus
  Ignem fraude mala gentibus intulit.
Poſt ignem aetheria domo
  Subductum, macies, & nova febrium
Terris incubuit cohors:
  Semotique prius tarda neceſſitas
Leti corripuit gradum.
  Expertus vacuum Daedalus aëra
Pennis non homini datis.
  Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus arduum eſt.
  Coelum ipſum petimus ſtultitia: neque
Per noſtrum patimur ſcelus
  Iracunda Jovem ponere fulmina.

AD L. SEXTIUM CONSULAREM.

ODE IV.

Adventu Veris, & communi moriendi conditione propoſita, hortatur ad voluptates.

SOlvitur acris hyems grata vice Veris, & Favonî:
  Trahuntque ſiccas machinae carinas:
Ac neque jam ſtabulis gaudet pecus, aut arator igni:
  Nec prata canis albicant pruinis.
Jam Cytherea choros ducit Venus imminente Luna:
  Junctaeque Nymphis Gratiae decentes
Alterno terram quatiunt pede, dum graveis Cyclopum
  Vulcanus ardens urit officinas.
Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,
  Aut flore, terrae quem ferunt ſolutae.
Nunc & in umbroſis Fauno decet immolare lucis,
Seu

Seu poſcat agnam, ſive malit hædum.
Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas,
Regumque turreis. ô beate Sexti, (gam,
Vitae ſumma brevis ſpem nos vetat inchoare lon-
Jam te premet nox, fabulæque manes,
Et domus exilis Plutonia: quo ſimul mearis,
Nec regna vini ſortiere talis,
Nec tenerum Lycidam mirabere: quo calet juventus
Nunc omnis, & mox virgines tepebunt.

AD PYRRHAM.

ODE V.

Miſeros eſſe qui illius amore teneantur. ſe ex eo, tanquam è naufragio, enataſſe.

QUis multa gracilis te puer in roſa
Perfuſus liquidis urget odoribus
Grato, Pyrrha, ſub antro?
Cui flavam religas comam,
Simplex munditiis? heu quoties fidem,
Mutatoſque deos flebit, & aſpera
Nigris æquora ventis
Emirabitur inſolens,
Qui nunc te fruitur credulus aurea!
Qui ſemper vacuam, ſemper amabilem
Sperat, neſcius auræ
Fallacis? miſeri, quibus
Intentata nites. me tabula ſacer
Votiva paries indicat uvida
Suſpendiſſe potenti
Veſtimenta maris Deo.

AD VIPSANIUM AGRIPPAM.

ODE VI.

Bella ab eo geſta à Vario cantatum iri: ſe conviviis tantum, & amoribus deſcribendis aptum eſſe.

SCriberis Vario fortis, & hoſtium
Victor Maeonii carminis alite,
Quam rem cumque ferox navibus, aut equis
Miles te duce geſſerit.
Nos, Agrippa, neque haec dicere, nec gravem

Pelcidae ſtomachum cedere neſcii,
Nec curſus duplicis per mare Ulyſſei,
Nec ſaevam Pelopis domum.
Conamur tenues grandia: dum pudor,
Imbelliſque lyrae muſa potens vetat
Laudes egregii Caeſaris, & tuas
Culpa deterere ingeni.
Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne ſcripſerit? aut pulvere Troïco
Nigrum Merionen? aut ope Palladis
Tydiden ſuperis parem?
Nos convivia, nos proelia virginum
Sectis in juvenes unguibus acrium
Cantamus, vacui, ſive quid urimur,
Non praeter ſolitum leves.

AD MUNATIUM PLANCUM CONSULAREM.

ODE VII.

Alias aliis, ſibi Tiburtinam regionem placere.
Cohortatio ad voluptates.

LAudabunt alii claram Rhodon, aut Mitylenen,
Aut Epheſum, bimariſve Corinthi
Moenia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Inſigneis, aut Theſſala Tempe.
Sunt quibus unum opus eſt, intactae Palladis urbem
Carmine perpetuo celebrare: &
Undique decerptae frondi praeponere olivam.
Plurimus in Junonis honorem
Aptum dicit equis Argos, diteiſque Mycenas.
Me nec tam patiens Lacedaemon,
Nec tam Lariſſae percuſſit campus opimae,
Quam domus Albuneae reſonantis,
Et praeceps Anio, & Tiburni lucus, & uda
Mobilibus pomaria rivis.
Albus ut obſcuro deterget nubila coelo
Saepe Notus; neque parturit imbreis
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam, vitaeque labores
Molli, Plance, mero: ſeu te fulgentia ſignis
Caſtra tenent: ſeu denſa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer Salamina, patremque

Cum fugeret: tamen uda Lyæo
Tempora populea fertur vinxiſſe corona,
Sic triſteis affatus amicos,
Quo nos cumque feret melior fortuna parente
Ibimus, ô ſocii, comiteſque.
Nil deſperandum Teucro duce, & auſpice Teucro.
Certus enim promiſit Apollo,
Ambiguam tellure nova Salamina futuram.
O fortes pejoraque paſſi
Mecum ſaepe viri, nunc vino pellite curas
Cras ingens iterabimus aequor.

AD LYDIAM.

ODE VIII.

Obſcure juvenem quendam, ut amore perditum, notat.

LYdia dic, per omneis
Te deos oro, Sybarin cur properes amando
Perdere: cur apricum
Oderit campum, patiens pulveris, atque ſolis.
Cur neque militaris
Inter aequales equitet: Gallica nec lupatis
Temperet ora fraenis.
Cur timet flavum Tiberim tangere? cur olivum
Sanguine viperino
Cautius vitat? neque jam livida geſtat armis
Brachia, ſaepe diſco,
Saepe trans finem jaculo nobilis expedito?
Quid latet, ut marinae
Filium dicunt Thetidis ſub lacrymoſa Trojae
Funera: ne virilis
Cultus in caedem, & Lycias proriperet catervas?

AD TALIARCHUM.

ODE IX.

Hyeme indulgendum voluptati.

VIdes, ut alta ſtet nive candidum
Soracte, nec jam ſuſtineant onus
Silvae laborantes: geluque
Flumina conſtiterint acuto?

Diſſolve

Diſſolve frigus, ligna ſuper foco
Large reponens: atque benignius
Deprome quadrimum Sabina
O Thaliarche, merum diota;
Permitte Divis cætera: qui ſimul
Stravere ventos æquore fervido
Deprœlianteis, nec cupreſſi,
Nec veteres agitantur orni.
Quid ſit futurum cras, fuge quærere: &
Quem fors dierum cumque dabit, lucro
Appone: nec dulceis amores
Sperne puer, neque tu choreas,
Donec virenti canities abeſt
Moroſa. nunc & campus, & areæ,
Leneſque ſub noctem ſuſurri
Compoſita repetantur hora.
Nunc & latentis proditor intimo
Gratus puellae riſus ab angulo,
Pignuſque dereptum lacertis
Aut digito male pertinaci.

IN MERCURIUM.

ODE X.

Mercuri facunde, nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formaſti catus, & decoræ
More palaeſtræ:
Te canam magni Jovis, & Deorum
Nuntium, curvæque lyrae parentem,
Callidum: quidquid placuit jocoſo
Condere furto.
Te, boveis olim niſi reddidiſſes
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra
Riſit Apollo.
Quin & Atreidas duce te ſuperbos
Ilio dives Priamus relicto,
Theſſaloſque igneis, & iniqua Trojae
Caſtra fefellit.
Tu pias laetis animas reponis
Sedibus: virgaque levem coërces
Aurea turbam, ſuperis deorum
Gratus, & imis.

AD

AD LEUCONOEN.

ODE XI.

Indulgendum voluptati, omiſſa futurorum cura.

Tu ne quaeſieris ſcire (nefas) quem mihi, quem tibi
Finem Di dederint Leuconoë: nec Babylonios
Tentaris numeros, ut melius, quidquid erit, pati:
Seu plureis hiemes, ſeu tribuit Jupiter ultimam,
Quæ nunc oppoſitis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum. ſapias: vina liques: & ſpatio brevi
Spem longam reſeces, dum loquimur, fugerit invida
Ætas. carpe diem, quam minimum credula poſtero.

AD AUGUSTUM.

ODE XII.

Diis, heroibus, viriſque aliquot claris laudatis, poſtremo commendat Auguſtum.

Quem virum, aut heroa, lyra, vel acri
Tibia ſumis celebrare Clio?
Quem deum? cujus recinet jocoſa
Nomen imago,
Aut in umbroſis Heliconis oris,
Aut ſuper Pindo, gelidove in Hæmo?
Unde vocalem temere inſecutæ
Orphea ſilvæ,
Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapſus, celereſque ventos,
Blandum & auritas fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid prius dicam ſolitis parentis
Laudibus? qui res hominum, ac deorum,
Qui mare, & terras, variiſque mundum
Temperat horis?
Unde nil majus generatur ipſo:
Nec viget quidquam ſimile, aut ſecundum,
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores.
Proeliis audax neque te ſilebo
Liber, & ſævis inimica virgo

Belluis

Belluis: nec te metuende certa
Phœbe ſagitta.
Dicam & Alciden, pueroſque Ledae,
Hunc equis, illum ſuperare pugnis
Nobilem: quorum ſimul alba nautis
Stella refulſit,
Defluit ſaxis agitatus humor:
Concidunt venti, fugiuntque nubes:
Et minax (quod ſic voluero) ponto
Unda recumbit.
Romulum poſt hos prius, an quietum
Pompili regnum memorem, an ſuperbos
Tarquini faſceis, dubito, an Catonis
Nobile letum.
Regulum, & Scauros, animaeque magnae
Prodigum Paulum ſuperante Poeno,
Gratus inſigni referam Camoena,
Fabriciumque.
Hunc, & incomtis Curium capillis
Utilem bello tulit, & Camillum
Saeva paupertas, & avitus apto
Cum lare fundus.
Creſcit occulto velut arbor aevo
Fama Marcelli. micat inter omneis
Julium ſidus, velut inter igneis
Luna minores.
Gentis humanae pater, atque cuſtos
Orte Saturno, tibi cura magni
Caeſaris fatis data: tu ſecundo
Caeſare regnes.
Ille ſeu Parthos Latio imminenteis
Egerit juſto domitos triumpho:
Sive ſubjectos Orientis oris
Seras & Indos:
Te minor latum reget aequus orbem,
Tu gravi curru quaties Olympum,
Tu parum caſtis inimica mittes
Fulmina lucis.

AD LYDIAM.

ODE XIII.

Dolet ſibi Telephum anteponi.

Cum tu Lydia Telephi
  Cervicem roſeam, & cerea Telephi
Laudas brachia, vae meum
  Fervens difficili bile tumet jecur.
Tunc nec mens mihi, nec color
  Certa ſede manet: humor & in genas
Furtim labitur, arguens
  Quam lentis penitus maceret ignibus.
Uror, ſeu tibi candidos
  Turparunt humeros immodicae mero
Rixae: ſive puer furens
  Impreſſit memorem dente labris notam.
Non, ſi me ſatis audias,
  Speres perpetuum, dulcia barbare
Laedentem oſcula, quae Venus
  Quinta parte ſui nectaris imbuit.
Felices ter, & amplius,
  Quos irrupta tenet copula: nec malis
Divulſus querimoniis
  Suprema citius ſolvet amor die.

ODE XIV.

In Brutum bellum civile reparantem.

O Navis, referent in mare te novi
  Fluctus: ô quid agis? fortiter occupa
Portum: nonne vides, ut
  Nudum remigio latus,
Et malus celeri ſaucius Africo,
Antennaeque gemant? ac ſine funibus
  Vix durare carinae
    Poſſint imperioſius
Aequor? non tibi ſunt integra lintea:
Non di, quos iterum preſſa voces malo.
  Quamvis Pontica Pinus,
    Silvae filia nobilis,
Jactes & genus, & nomen inutile:

Nil pictis timidus navita puppibus
  Fidit. tu, niſi ventis
    Debes ludibrium, cave,
Nuper ſollicitum quae mihi taedium,
Nunc deſiderium, curaque non levis,
  Interfuſa nitenteis
    Vites aequora Cycladas.

ODE XV.

Nerei vaticinium de ruina Trojae.

PAſtor cum traheret per freta navibus
  Idaeis Helenam perfidus hoſpitam:
Ingrato celeres obruit otio
  Ventos, ut caneret fera
Nereus fata: Mala ducis avi domum,
Quam multo repetet Graecia milite,
Conjurata tuas rumpere nuptias,
  Et regnum Priami vetus.
Eheu: quantus equis, quantus adeſt viris
Sudor! quanta moves funera Dardanae
Genti! jam galeam Pallas, & aegida,
  Curruſque, & rabiem parat.
Nequicquam, Veneris praeſidio ferox,
Pectes caeſariem: grataque foeminis
Imbelli cithara carmina divides:
  Nequicquam thalamo graveis
Haſtas, & calami ſpicula Cnoſſii
Vitabis, ſtrepitumque, & celerem ſequi
Ajacem. tamen, heu, ſerus adulteros
  Crineis pulvere collines.
Non Laërtiaden, exitium tuae
Gentis, non Pylium Neſtora reſpicis?
Urgent impavidi te Salaminius
  Teucer, te Sthenelus ſciens
Pugnae, ſive opus eſt imperitare equis,
Non auriga piger. Merionen quoque
Noſces. ecce furit te reperire atrox
  Tudides melior patre:
Quem tu, cervus uti vallis in altera
Viſum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
  Non hoc pollicitus tuae.

Iracun-

Iracunda diem proferet Ilio,
Matroniſque Phrygum claſſis Achillei.
Poſt certas hiemes uret Achaïcus
Ignis Iliacas domos.

PALINODIA.

ODE XVI.

Veniam petit à puella, quam jambis laſerat.

O Matre pulcra filia pulchrior,
Quem criminoſis cumque voles modum
Pones jambis: ſive flamma,
Sive mari libet Adriano.
Non Dyndimene, non adytis quatit
Mentem ſacerdotum incola Pythius,
Non Liber aeque, non acuta
Sic geminant Corybantes aera,
Triſteis ut ire: quas neque Noricus
Deterret enſis, nec mare naufragum,
Nec ſaevus ignis, nec tremendo
Jupiter ipſe ruens tumultu.
Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique
Deſectam; & inſani leonis
Vim ſtomacho appoſuiſſe noſtro.
Irae Thyeſten exitio gravi
Stravere: & altis urbibus ultimae
Stetere cauſae cur perirent
Funditus: imprimeretque muris
Hoſtile aratrum exercitus inſolens.
Compeſce mentem, me quoque pectoris
Tentavit in dulci juventa
Fervor: & in celeres jambos
Miſit furentem. nunc ego mitibus
Mutare quaero triſtia, dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobriis, animumque reddas.

AD TYNDARIDEM.

ODE XVII.

Invitat eam in Lucretilem.

VElox amoenum ſaepe Lucretilem
Mutat Lycaeo Faunus: & igneam

Defen-

Defendit aeſtatem capellis
Uſque meis, pluvioſque ventos,
Impune tutum per nemus arbutos
Quaerunt latenteis, & thyma deviae
Olentis uxores mariti:
Nec virideis metuunt colubras,
Nec Martialeis haedilia lupos:
Utcunque dulci Tyndari fiſtula
Valles, & Uſticae cubantis
Laevia perſonuere ſaxa.
Di me tuentur: dis pietas mea,
Et muſa cordi eſt. hinc tibi copia
Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic in reducta valle, Caniculae
Vitabis aeſtus: & fide Teïa
Dices laboranteis in uno
Penelopen, vitreamque Circen.
Hic innocentis pocula Lesbii
Duces ſub umbra: nec Semeleïus
Cum Marte confundet Thyoneus
Proelia: nec metues protervum
Suſpecta Cyrum, ne male diſpari
Incontinenteis injiciat manus,
Et ſcindat haerentem coronam
Crinibus, immeritamque veſtem.

AD QUINCTILIUM VARUM.

ODE XVIII.

Vini potu moderato hilarari animum, immoderato rixas excitari.

NUllum, Vare, ſacra vite prius ſeveris arborem
Circa mite ſolum Tyburis, & moenia Catili.
Siccis omnia nam dura Deus propoſuit: neque
Mordaces aliter diffugiunt ſollicitudines,
Quis poſt vina gravem militiam, aut pauperiem crepat?
Quis non te potius Bacche pater, teque decens Venus?
At ne quis modici tranſiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapithis rixa ſuper mero
Debellata: monet Sithoniis non levis Euius:

Cum-

Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Diſcernunt avidi. non ego te candide Baſſareu
Invitum quatiam; nec variis obſita frondibus
Sub divum rapiam. ſaeva tene cum Berecynthio
Cornu tympana, quae ſubſequitur caecus amor ſui:
Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem:
Arcanique fides prodiga, perlucidior vitro.

DE GLYCERA.

ODE XIX.

Se illius amore uri.

Mater ſaeva Cupidinum,
 Thebanaeque jubet me Semeles puer
Et laſciva licentia
 Finitis animum reddere amoribus.
Urit me Glycerae nitor
 Splendentis Pario marmore purius:
Urit grata protervitas,
 Et vultus nimium lubricus aſpici.
In me tota ruens Venus
 Cyprum deſeruit: nec patitur Scythas,
Et verſis animoſum equis
 Parthum dicere: nec quae nihil attinent.
Hic vivum mihi ceſpitem, hic
 Verbenas pueri ponite, thuraque
Bimi cum patera meri.
 Mactata veniet lenior hoſtia.

AD MÆCENATEM.

ODE XX.

Invitat eum ad convivium minime ſumptuoſum.

Vile potabis modicis Sabinum
 Cantharis, Graeca quod ego ipſe teſta
Conditum levi: datus in theatro
  Cum tibi plauſus,
Care Maecenas eques: ut paterni
Fluminis ripae, ſimul & jocoſa
Redderet laudes tibi Vaticani
  Montis imago.
Caecubum, & proelo domitam Caleno

Tu bibes uvam, mea nec Falernae
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

IN DIANAM ET APOLLINEM.

ODE XXI.

Seculare Carmen.

DIanam tenerae dicite virgines:
Intonſum pueri dicite Cynthium,
Latonamque ſupremo
Dilectam penitus Jovi.
Vos laetam fluviis, & nemorum coma,
Quaecunque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Silvis, aut viridis Cragi:
Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalemque, mares, Delon Apollinis,
Inſignemque pharetra,
Fraternaque humerum lyra.
Hic bellum lacrimoſum, hic miſeram famem,
Peſtemque à populo, & principe Cæſare in
Perſas, atque Britannos
Veſtra motus aget prece.

AD ARISTIUM.

ODE XXII.

Vitae integritatem & innocentiam ubique eſſe tutam.

INteger vitae, ſcelerisque purus
Non eget Mauri jaculis, neque arcu,
Nec venenatis gravida ſagittis
Fuſce, pharetra:
Sive per Syrteis iter aeſtuoſas,
Sive facturus per inhoſpitalem
Caucaſum, vel quae loca fabuloſus
Lambit Hydaſpes.
Namque me ſilvâ lupus in Sabinâ,
Dum meam canto Lalagen, & ultra
Terminum curis vagor expeditis,
Fugit inermem.
Quale portentum neque militaris

Daunia

Dannia in latis alit aeſculetis:
Nec Jubae tellus generat, leonum
Arida nutrix.
Pone me, pigris ubi nulla campis
Arbor aeſtiva recreatur aura:
Quod latus mundi, nebulae, maluſque
Jupiter urget:
Pone ſub curru nimium propinqui
Solis, in terra domibus negata:
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

AD CHLOEN.

ODE XXIII.

Non eſſe jam quod virileis complexus, viro matura, extimeſcat.

VItas hinnuleo me ſimilis Chloë,
Quaerenti pavidam montibus aviis
Matrem, non ſine vano
Aurarum & ſilvae metu.
Nam ſeu mobilibus vitis inhorruit
Ad ventum foliis; ſeu virides rubum
Dimovere lacertae;
Et corde, & genibus tremit.
Atqui non ego te, tigris ut aſpera,
Getulusve leo, frangere perſequor.
Tandem deſine matrem
Tempeſtiva ſequi viro.

AD VIRGILIUM.

ODE XXIV.

Deſlet Quintilii mortem.

QUis deſiderio ſit pudor, aut modus
Tam cari capitis? praecipe lugubres
Cantus Melpomene: cui liquidam pater
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quinctilium perpetuus ſopor
Urget? cui pudor, & juſtitiae ſoror
Incorrupta fides, nudaque veritas,
Quando ullum invenient parem?

Multis ille quidem flebilis occidit:
Nulli flebilior, quam tibi, Virgili.
Tu fruſtra pius, heu, non ita creditum,
Poſcis Quinctilium Deos.
Quod ſi Theïcio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem:
Non vanae redeat ſanguis imagini:
Quam virga ſemel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
Durum. ſed levius fit patientia,
Quicquid corrigere eſt nefas.

AD LYDIAM.

ODE XXV.

Inſultat ei, quod, jam vetula, viciſſim à juvenibus contemnatur.

PArcius junctas quatiunt feneſtras
Ictibus crebris juvenes protervi:
Nec tibi ſomnos adimunt: amatque
Janua limen:
Quae prius multum facileis movebat
Cardines. audis minus, & minus jam,
Me tuo longas pereunte nocteis
Lydia dormis.
Invicem moechos anus arroganteis
Flebis, in ſolo levis angiportu,
Thracio bacchante magis ſub inter-
lunia vento:
Cum tibi flagrans amor, & libido,
Quae ſolet matres furiare equorum,
Saeviet circa jecur ulceroſum,
Non ſine queſtu.
Laeta quod pubes edera virenti
Gaudeat: puella magis atque myrto,
Aridas frondeis hiemis ſodali
Dedicet Hebro.

DE ÆLIO LAMIA.

ODE XXVI.

Se, ſoluto animo, velle Lamiam laudare.

MUſis amicus, triſtitiam & metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis, quis ſub Arcto
Rex gelidae metuatur orae,
Quid Tiridatem terreat, unice
Securus. ô quae fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte meo Lamiae coronam
Pimplea dulcis. nil ſine te mei
Poſſunt honores, hunc fidibus novis,
Hunc Lesbio ſacrare plectro
Teque, tuaſque decet ſorores.

ODE XXVII.

Ad ſodaleis inter pocula rixanteis.

NAtis in uſum laetitiae ſcyphis
Pugnare Thracum eſt. tollite barbarum
Morem: verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.
Vino, & lucernis Medus acinaces
Immane quantum diſcrepat. impium
Lenite clamorem ſodales,
Et cubito remanete preſſo.
Vultis ſeveri me quoque ſumere
Partem Falerni? dicat Opuntiae
Frater Megillae, quo beatus
Vulnere, qua pereat ſagitta.
Ceſſat voluntas? non alia bibam
Mercede. quae te cunque domat Venus,
Non erubeſcendis adurit
Ignibus: ingenuoque ſemper
Amore peccas. quicquid habes, age,
Depone tutis auribus, ah miſer
Quanta laboras in Charybdi!
Digne puer meliore flamma.
Quae ſaga, quis te ſolvere Theſſalis

Magus venenis, quis poterit deus?
Vix illigatum te triformi
Pegaſus expediet Chimaerae.

ODE XXVIII.

Inducitur Archytas nauta cuidam reſpondens omnibus eſſe moriendum, oranſque ne ſe inſepultum jacere patiatur.

Te maris & terrae, numeroque carentis arenae
Menſorem cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope littus parva Matinum
Munera, nec quicquam tibi prodeſt
Aërias tentaſſe domos, animoque rotundum
Percurriſſe polum morituro.
Occidit & Pelopis genitor conviva deorum,
Tithonuſque remotus in auras,
Et Jovis arcanis Minos admiſſus, habentque
Tartara Panthoïden iterum Orco
Demiſſum quamvis clypeo Trojana refixo
Tempora teſtatus, nihil ultra
Nervos, atque cutem morti conceſſerat atrae;
Judice te, non ſordidus auctor
Naturae, verique. Sed omneis una manet nox,
Et calcanda ſemel via leti.
Dant alios Furiae torvo ſpectacula Marti,
Exitio eſt avidis mare nautis.
Miſta ſenum, ac juvenum denſantur funera. nullum
Saeva caput Proſerpina fugit.
Me quoque devexi rapidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit undis.
At tu nauta vagae ne parce malignus arenae
Oſſibus, & capiti inhumato
Particulam dare. ſic quodcunque minabitur Eurus
Fluctibus Heſperiis, Venuſinae
Plectantur ſilvae te ſoſpite, multaque merces,
Unde poteſt, tibi defluat aequo
Ab Jove, Neptunoque ſacri cuſtode Tarenti.
Negligis immeritis nocituram
Poſtmodo te natis fraudem committere forſan.
Debita jura, viceſque ſuperbae
Te maneant ipſum. precibus non linquar inultis;
Teque piacula nulla reſolvent.

Quan-

Quanquam feſtinas, non eſt mora longa, licebit
Injecto ter pulvere curras.

AD ICCIUM.

ODE XXIX.

Mirum quiddam & monſtri ſimile dicit eſſe, eum à philoſophiae ſtudio ad militiam tranſiſſe.

ICci, beatis nunc Arabum invides
Gazis, & acrem militiam paras
Non ante devictis Sabaeae
Regibus, horribilique Medo
Nectis catenas, quae tibi virginum
Sponſo necato barbara ſerviet?
Puer quis ex aula capillis
Ad cyathum ſtatuetur unctis,
Doctus ſagittas tendere Sericas
Arcu paterno? quis neget arduis
Pronos relabi poſſe rivos
Montibus, & Tiberim reverti:
Cum tu coëmtos undique nobileis
Libros Panaeti, Socraticam & domum
Mutare loricis Iberis,
Pollicitus meliora, tendis?

AD VENEREM.

ODE XXX.

Ut in aedem Glycera veniat.

O Venus regina Cnidi, Paphique,
Sperne dilectam Cypron, & vocantis
Thure te multo Glycerae decoram
Transfer in aedem.
Fervidus tecum puer, & ſolutis
Gratiae zonis, properentque Nymphae,
Et parum comis ſine te Juventas,
Mercuriuſque.

ODE XXXI.

Quid petendum ab Apolline.

QUid dedicatum poſcit Apollinem
Vates? quid orat, de patera novum
Fundens liquorem? non opimas
Sardiniae ſegetes feracis:
Non aeſtuoſae grata Calabriae
Armenta: non aurum, aut ebur Indicum:
Non rura, quae Liris quieta
Mordet aqua, taciturnus amnis.
Premant Calena falce, quibus dedit
Fortuna vitem: dives & aureis
Mercator exſiccet culullis
Vina Syra reparata merce;
Dis charus ipſis: quippe ter & quater
Anno reviſens aequor Atlanticum
Impune. me paſcunt olivae,
Me cichorea, leveſque malvae.
Frui paratis & valido mihi
Latoë dones: & precor integra
Cum mente, nec turpem ſenectam
Degere, nec cithara carentem.

ODE XXXII.

Ad Lyram ne deſiſtat canere.

POſcimur, ſi quid vacui ſub umbra
Luſimus tecum, quod & hunc in annum
Vivat, & plureis: age, dic Latinum
Barbite carmen,
Lesbio primum modulate civi:
Qui ferox bello, tamen inter arma,
Sive jactatam religarat udo
Littore navim:
Liberum, & Muſas, Veneremque, & illi
Semper haerentem puerum canebat,
Et Lycum nigris oculis, nigroque
Crine decorum.
O decus Phoebi, & dapibus ſupremi
Grata teſtudo Jovis, ô laborum
Dulce lenimen, mihi cumque ſalve
Rite vocanti.

AD

AD ALBIUM TIBULLUM.

ODE XXXIII.

Solatur eum, aliorum exemplo, qui amantes, non redamentur.

Albi, ne doleas plus nimio, memor
Immitis Glycerae, neu miſerabileis,
Decantes elegos, cur tibi junior
Laeſa praeniteat fide.
Inſignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor: Cyrus in aſperam
Declinat Pholoën. ſed prius Appulis
Jungentur capreae lupis,
Quam turpi Pholoë peccet adultero.
Sic viſum Veneri: cui placet impares
Formas, atque animos ſub juga ahenea
Saevo mittere cum joco.
Ipſum me melior cum peteret Venus,
Grata detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Adriae
Curvantis Calabros ſinus.

AD SEIPSUM.

ODE XXXIV.

Poenitere ſe irreligioſum extitiſſe, dum Epicureos ſectaretur.

Parcus Deorum cultor, & infrequens,
Inſanientis dum ſapientiae
Conſultus erro: nunc retrorſum
Vela dare, atque iterare curſus
Cogor relictos. namque Dieſpiter
Igni coruſco nubila dividens,
Plerumque per purum tonanteis
Egit equos, volucremque currum:
Quo bruta tellus, & vaga flumina,
Quo Styx, & inviſi horrida Taenari
Sedes, Atlanteuſque finis
Concutitur. valet ima ſummis
Mutare, & inſignem attenuat Deus,
Obſcura promens. hinc apicem rapax
Fortuna cum ſtridore acuto
Suſtulit: hic poſuiſſe gaudet.

AD FORTUNAM.

ODE XXXV.

Orat Fortunam ut ſervet Caeſarem in Britannos ire meditantem.

O Diva, gratum quae regis Antium,
Praeſens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel ſuperbos
Vertere funeribus triumphos:
Te pauper ambit ſollicita prece
Ruris colonus: te dominam aequoris,
Quicunque Bithyna laceſſit
Carpathium pelagus carina.
Te Dacus aſper, te profugi Scythae,
Urbeſque, genteſque, & Latium ferox,
Regumque matres barbarorum, &
Purpurei metuunt tyranni:
Injurioſo ne pede proruas
Stantem columnam: neu populus frequens
Ad arma ceſſanteis, ad arma
Concitet, imperiumque frangat.
Te ſemper anteit ſaeva neceſſitas,
Clavos trabaleis, & cuneos manu
Geſtans ahena: nec ſeverus
Uncus abeſt, liquidumque plumbum.
Te ſpes, & albo rara fides colit
Velata panno: nec comitem abnegat
Utcunque mutata potenteis
Veſte domos inimica linquis.
At vulgus infidum, & meretrix retro
Perjura cedit: diffugiunt cadis
Cum faece ſiccatis amici,
Ferre jugum pariter doloſi.
Serves iturum Caeſarem in ultimos
Orbis Britannos, & juvenum recens
Examen Eois timendum
Partibus, Oceanoque rubro.
Eheu, cicatricum, & ſceleris pudet,
Fratrumque. quid nos dura refugimus
AEtas? quid intactum nefaſti
Liquimus? unde manus juventus
Metu Deorum continuit? quibus

Peper-

Pepercit aris? ô utinam nova
Incude diffingas retuſum in
Maſſagetas, Arabaſque ferrum.

AD POMPONIUM NUMIDAM.

ODE XXXVI.

Gratulatur Numidae amico fauſtum in patriam reditum.

ET thure, & fidibus juvat
Placare, & vituli ſanguine debito
Cuſtodes Numidae Deos:
Qui nunc Heſperia ſoſpes ab ultima
Caris multa ſodalibus,
Nulli plura tamen dividit oſcula,
Quam dulci Lamiae. memor
Actae non alio rege puertiae,
Mutataeque ſimul togae.
Creſſa ne careat pulchra dies nota;
Neu promptae modus amphorae,
Neu morem in Salium ſit requies pedum:
Neu multi Damalis meri
Baſſum Threicia vincat amyſtide:
Neu deſint epulis roſae,
Neu vivax apium, neu breve lilium.
Omnes in Damalin putres
Deponent oculos: nec Damalis novo
Divelletur adultero,
Laſcivis ederis ambitioſior.

AD SODALEIS.

ODE XXXVII.

Sodales ſuos ad laetitiam hortatur ob Actiacam Auguſti victoriam.

NUnc eſt bibendum, nunc pede libero
Pulſanda tellus: nunc Saliaribus
Ornare pulvinar Deorum
Tempus erat dapibus, ſodales.
Antehac nefas depromere Cæcubum
Cellis avitis, dum Capitolio
Regina dementeis ruinas,
Funus & imperio parabat,
Contaminato cum grege turpium

M

Morbo virorum: quidlibet impotens
Sperare, fortunaque dulci
Ebria: ſed minuit furorem
Vix una ſoſpes navis ab ignibus:
Mentemque lymphatam Mareotico
Redegit in veros timores
Caeſar, ab Italia volantem
Remis adurgens: accipiter velut
Molleis columbas, aut leporem citus
Venator in campis nivalis
Æmoniae: daret ut catenis
Fatale monſtrum. quae generoſius
Perire quaerens, nec muliebriter
Expavit enſem, nec latenteis
Claſſe cita reparavit oras.
Auſa & jacentem viſere regiam
Vultu ſereno fortis, & aſperas
Tractare ſerpenteis, ut atrum
Corpore combiberet venenum,
Deliberata morte ferocior;
Saevis Liburnis, ſcilicet invidens,
Privata deduci ſuperbo
Non humilis Mulier triumpho.

AD PUERUM.

ODE XXXVIII.

Non eſſe opus ſibi magno apparatu.

PErſicos odi, puer, apparatus:
Diſplicent nexae philyra coronae
Mitte ſectari, roſa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil allabores
Sedulus curo. neque te miniſtrum
Dedecet myrtus, neque me ſub arcta
Vite bibentem.

Q. HORATII FLACCI CARMINUM

LIBER II.

AD C. ASINIUM POLLIONEM.

ODE I.

Eum monet ut ſuas de bellis civilibus Tragoedias tantiſper intermittat, dum res civileis ordinarit.

MOtum ex Metello conſule civicum,
Belliqne cauſas, & vitia, & modos,
Ludumque Fortunae, graveiſque
Principum amicitias, & arma
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculoſae plenum opus aleae
Tractas, & incedis per igneis
Suppoſitos cineri doloſo.
Paulum ſeverae Muſa tragoediae
Deſit theatris: mox, ubi publicas
Res ordinaris, grande munus
Cecropio repetes cothurno,
Inſigne moeſtis praeſidium reis,
Et conſulenti Pollio curiae:
Cui laurus aeternos honores
Dalmatico peperit triumpho.
Jam nunc minaci murmure cornuum
Perſtringis aures: jam litui ſtrepunt:
Jam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumque vultus.
Audire magnos jam videor duces
Non indecoro pulvere ſordidos:
Et cuncta terrarum ſubacta,
Præter atrocem animum Catonis.
Juno, & Deorum quiſquis amicior
Afris, inulta ceſſerat impotens
Tellure: victorum nepotes
Rettulit inferias Jugurthae.
Quis non Latino ſanguine pinguior

Campus ſepulchris impia prœlia
Teſtatur, auditumque Medis
Heſperiæ ſonitum ruinæ?
Qui gurges? aut quæ flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniæ
Non decoloravere cædes?
Quæ caret ora cruore noſtro?
Sed ne relictis Muſa procax jocis
Ceæ retractes munera næniæ:
Mecum Dionæo ſub antro
Quære modos leviore plecto.

AD CRISPUM SALLUSTIUM.

ODE II.

Avaritiam vituperat, & liberalitatem extollit.

NUllus argento color eſt, avaris
Abditæ terris inimice lamnæ
Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat uſu.
Vivet extento Proculejus ævo.
Notus in fratres animi paterni;
Illum aget penna metuente ſolvi
Fama ſuperſtes.
Latius regnes avidum domando
Spiritum, quàm ſi Libyam remotis
Gadibus jungas, & uterque Pœnus
Serviat uni.
Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops,
Nec ſitim pellit, niſi cauſa morbi
Fugerit venis, & aquoſus albo
Corpore languor.
Redditum Cyri ſolio Phraaten,
Diſſidens plebi, numero beatorum
Eximit virtus, populumque falſis
Dedocet uti
Vocibus, regnum, & diadema tutum
Deferens uni, propriamque laurum,
Quiſquis ingenteis oculo irretorto
Spectat acervos.

AD

AD Q. DELIUM.

ODE III.

Æ Quam memento rebus in arduis
Servare mentem: non ſecus in bonis
Ab inſolenti temperatam
Laetitia, moriture Deli.
Seu moeſtus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
Feſtos reclinatum bearis,
Interiore nota Falerni.
Qua pinus ingens, albaque populus
Umbram hoſpitalem conſociare amant
Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax trepidare rivo.
Huc vina, & unguenta, & nimium breveis
Flores amoenae ferre jube roſae:
Dum res, & aetas, & ſororum
Fila trium patiuntur atra.
Cedes coëmptis ſaltibus, & domo,
Villaque, flavus quam Tiberis lavit,
Cedes: & extructis in altum
Divitiis potietur haeres.
Diveſne priſco natus ab Inacho,
Nil intereſt, an pauper, & infima
De gente ſub dio moreris,
Victima nil miſerantis Orci.
Omnes eòdem cogimur: omnium
Verſatur urna, ſerius, ocyus
Sors exitura, & nos in aeternum
Exilium impoſitura cymbae.

AD XANTHIAM PHOCEUM.

ODE IV.

Quod ancillam amet non eſſe cur eum pudeat; multis enim magnis viris idem uſu veniſſe.

N E ſit ancillae tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu: prius inſolentem

Serva Briſeis niveo colore
Movit Achillem.
Movit Ajacem Telamone natum
Forma captivæ dominum Tecmeſſae,
Arſit Atreides medio in triumpho
Virgine rapta:
Barbarae poſtquam cecidere turmae
Theſſalo victore, & ademptus Hector
Tradidit feſſis leviora tolli
Pergama Grajis.
Neſcias, an te generum beati
Phyllidis flavae decorent parentes.
Regium certe genus, & penateis
Moeret iniquos.
Crede non illam tibi de ſceleſta
Plebe delectam, neque ſic fidelem,
Sic lucro adverſam potuiſſe naſci
Matre pudenda.
Brachia, & vultum, tereteſque ſuras
Integer laudo. fuge ſuſpicari,
Cujus octavum trepidavit aetas
Claudere luſtrum.

IN LALAGEN.

ODE V.

Revocandam eſſe mentem à cupiditate virginis immaturae.

NOndum ſubacta ferre jugum valet
Cervice: nondum munia comparis
Æquare, nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.
Circa virenteis eſt animus tuae
Campos juvencae: nunc fluviis gravem
Solantis aeſtum, nunc in udo
Ludere cum vitulis ſalicto
Praegeſtientis. tolle cupidinem
Immitis uvae: jam tibi lividos
Diſtinguet Autumnus racemos
Purpureo varius colore.
Jam te ſequetur. currit enim ferox
Ætas: & illi, quos tibi demſerit,
Apponet annos. jam proterva
Fronte petet Lalage maritum.

Dilecta.

Dilecta, quantum non Pholoë fugax,
Non Chloris: albo ſic humero nitens,
Ut pura nocturno renidet
Luna mari, Gnidiuſve Gyges:
Quem ſi puellarum insereres choro,
Mire ſagaceis falleret hoſpites
Diſcrimen obſcurum, ſolutis
Crinibus, ambiguoque vultu.

AD SEPTIMIUM.

ODE VI.

Tiburtinae & Tarentinae regionis amoenitatem laudat.

SEptimi Gades aditure mecum, &
Cantabrum indoctum juga ferre noſtra, &
Barbaras Syrteis, ubi Maura ſemper
Æſtuat unda:
Tibur Argeo poſitum colono
Sit meae ſedes utinam ſenectae,
Sit modus laſſo maris, & viarum,
Militiaeque.
Unde ſi Parcae prohibent iniquae,
Dulce pellitis ovibus Galeſi
Flumen, & regnata petam Laconi
Rura Phalanto.
Ille terrarum mihi praeter omneis
Angulus ridet: ubi non Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
Bacca Venafro:
Ver ubi longum, tepidaſque praebet
Jupiter brumas, & amicus Aulon,
Fertili Baccho minimum Falernis
Invidet uvis.
Ille te mecum locus, & beatae
Poſtulant arces: ubi tu calentem
Debita ſparges lachryma favillam
Vatis amici.

AD POMPEIUM VARUM.

ODE VII.

Huic reditum è militia gratulatur.

O Saepe mecum tempus in ultimum
Deducte Bruto militiae duce,

 Quis

Quis te redonavit Quiritem
Dis patriis, Italoque coelo,
Pompei, meorum prime ſodalium?
Cum quo morantem ſaepe diem mero
Fregi, coronatus nitenteis
Malobathro Syrio capillos.
Tecum Philippos, & celerem fugam
Senſi, relicta non bene parmula:
Cum fracta virtus, & minaces
Turpe ſolum tetigere mento.
Sed me per hoſteis Mercurius celer
Denſo paventem ſuſtulit aëre:
Te rurſus in bellum reſorbens
Unda fretis tulit aeſtuoſis.
Ergo obligatam redde Jovi dapem:
Longaque feſſum militia latus
Depone ſub lauru mea: nec
Parce cadis tibi deſtinatis.
Oblivioſo levia Maſſico
Ciboria exple. funde capacibus
Unguenta de conchis. quis udo
Deproperare apio coronas,
Curatve myrto? quem Venus arbitrum
Dicet bibendi? non ego ſanius
Bacchabor Edonis: recepto
Dulce mihi furere eſt amico.

IN BARINEN.
ODE VIII.

Non eſſe cur ei juranti credatur: formoſarum enim perjuria à diis non vindicari.

ULla ſi juris tibi pejerati
Poena, Barine, nocuiſſet unquam:
Dente ſi nigro fieres, vel uno
Turpior ungui,
Crederem. ſed tu ſimul obligaſti
Perfidum votis caput, eniteſcis
Pulchrior multo: juvenumque prodis
Publica cura.
Expedit matris cineres opertos
Fallere, & toto taciturna noctis
Signa cum coelo, gelidaque divos
Morte carenteis.

Ridet

Ridet hoc, inquam, Venus ipſa, rident
Simplices Nymphae, ferus & Cupido
Semper ardenteis acuens ſagittas
Cote cruenta.
Adde quod pubes tibi creſcit omnis,
Servitus creſcit nova: nec priores
Impiae tectum dominae relinquunt
Saepe minati.
Te ſuis matres metuunt juvencis,
Te ſenes parci, miſeraeque nuper
Virgines nuptae: tua ne retardet
Aura maritos.

AD VALGIUM.

ODE IX.

Ut Myſtae pueri mortem aliquando tandem flere deſinat.

NOn ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros, aut mare Caſpium
Vexant inaequales procellæ
Uſque: nec Armeniis in oris
Amice Valgi, ſtat glacies iners
Menſeis per omneis: aut Aquilonibus
Querceta Gargani laborant,
Et foliis viduantur orni.
Tu ſemper urges flebilibus modis
Myſten ademptum: nec tibi Veſpero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente Solem.
At non ter aevo functus amabilem
Ploravit omneis Antilochum ſenex
Annos: nec impubem parentes
Troilon, aut Phrygiae ſorores
Flevere ſemper. deſine mollium
Tandem querelarum, & potius nova
Cantemus Auguſti trophaea
Caeſaris, & rigidum Niphaten,
Medumque flumen gentibus additum
Victis, minores volvere vortices.
Intraque præſcriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

AD LICINIUM

ODE X.

Servandam eſſe mediocritatem, & animi in utraque fortuna aequabilitatem.

RECtius vives, Licini, neque altum
Semper urgendo: neque dum procellas
Cautus horreſcis, nimium premendo
Littus iniquum.
Auream quiſquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obſoleti
Sordibus tecti, caret invidenda
Sobrius aula.
Saepius ventis agitatur ingens
Pinus: & celſae graviore caſu
Decidunt turres, feriuntque ſummos
Fulmina monteis.
Sperat infeſtis, metuit ſecundis
Alteram ſortem bene praeparatum
Pectus. informeis hyemes reducit
Jupiter: idem
Summovet. non, ſi male nunc, & olim
Sic erit. quondam cithara tacentem
Suſcitat Muſam: neque ſemper arcum
Tendit Apollo.
Rebus anguſtis animoſus, atque
Fortis appare: ſapienter idem
Contrahes vento nimium ſecundo
Turgida vela.

AD Q. HIRPINUM.

ODE XI.

Jucundè vivendum eſſe omiſſis curis.

QUid bellicoſus Cantaber, & Scythes,
Hirpine Quincti, cogitet, Adria
Diviſus objecto, remittas
Quaerere: nec trepides in uſum
Poſcentis aevi pauca, fugit retro
Levis juventas, & decor, arida
Pellente laſcivos amores
Canicie, facilemque ſomnum.

Non

Non ſemper idem floribus eſt honos
Vernis: neque uno Luna rubens nitet
Vultu. quid aeternis minorem
Conſiliis animum fatigas?
Cur non ſub alta vel platano, vel hac
Pinu jacentes ſic temere, & roſa
Canos odorati capillos,
Dum licet; Aſſyriaque nardo
Potamus uncti? diſſipat Euius
Curas edaceis. quis puer ocyus
Reſtinguet ardentis Falerni
Pocula praetereunte lympha?
Quis devium ſcortum eliciet domo
Lyden? eburna dic age cum lyra
Maturet, incomtum Lacaenae
More comam religata nodum.

AD MAECENATEM.

ODE XII.

Non convenire res graveis Lyrico carmini.

NOlis longa ferae bella Numantiae,
Nec dirum Annibalem, nec Siculum mare
Poeno purpureum ſanguine mollibus
Aptari citharae modis:
Nec ſaevos Lapithas, & nimium mero
Hylaeum, domitoſque Herculea manu
Telluris juvenes, unde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris. tuque pedeſtribus
Dices hiſtoriis proelia Caeſaris
Maecenas melius, ductaque per vias
Regum colla minantium.
Me dulces dominae Muſa Liciniae
Cantus, me voluit dicere lucidum
Fulgenteis oculos, & bene mutuis
Fidum pectus amoribus:
Quam nec ferre pedem dedecuit choris:
Nec certare joco: nec dare brachia
Ludentem nitidis virginibus, ſacro
Dianae celebris die.
Num tu, quae tenuit dives Achaemenes,
Aut pinguis Phrygiae Mygdonias opes

Permutare velis crine Liciniae?
Plenas aut Arabum domos?
Dum flagrantia detorquet ad oſcula
Cervicem: aut facili ſaevitia negat,
Quae poſcente magis gaudeat eripi.
Interdum rapere occupet?

ODE XIII.

In arborem, cujus caſu in agro Sabino pene oppreſſus eſt.

Ille & nefaſto te poſuit die,
Quicunque primum, & ſacrilega manu
produxit arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumque pagi.
Illum & parentis crediderim ſui
Fregiſſe cervicem, & penetralia
Sparſiſſe nocturno cruore
Hoſpitis. ille venena Colchica,
Et quicquid uſquam concipitur nefas,
Tractavit, agro qui ſtatuit meo
Te triſte lignum, te caducum
In domini caput immerentis.
Quid quiſque vitet, nunquam homini ſatis
Cautum eſt in horas. navita Boſporum
Poenus perhorreſcit: neque ultra
Coeca timet aliunde fata:
Miles ſagittas, & celerem fuga
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur. ſed improviſa leti
Vis rapuit, rapietque genteis.
Quam pene furvae regna Proſerpinae,
Et judicantem vidimus Æacum,
Sedeiſque diſcretas piorum, &
Æoliis fidibus querentem
Sappho puellis de popularibus:
Et te ſonantem plenius aureo,
Alcaee, plectro dura navis,
Dura fugae mala, dura belli.
Utrumque ſacro digna ſilentio
Mirantur umbrae dicere: ſed magis
Pugnas & exactos tyrannos
Denſum humeris bibit aure vulgus.

Quid

Quid mirum? ubi illis carminibus ſtupens
Demittit atras bellua centiceps
Aureis, & intorti capillis
Eumenidum recreantur angues?
Quin & Prometheus; & Pelopis parens
Dulci laborum decipitur ſono;
Nec curat Orion leones,
Aut timidos agitare lyncas.

AD POSTUMUM.

ODE XIV.

Mortem vitari non poſſe.

Eheu fugaces, Poſtume, Poſtume,
Labuntur anni: nec pietas moram
Rugis, & inſtanti ſenectae
Afferet, indomitaeque morti.
Non ſi tricenis, quotquot eunt dies,
Amice, places illacrymabilem
Plutona tauris: qui ter amplum
Geryonem, Tityonque triſti
Compeſcit unda, ſcilicet omnibus,
Quicunque terrae munere veſcimur,
Enaviganda, ſive reges,
Sive inopes erimus coloni.
Fruſtra cruento Marte carebimus,
Fractiſque rauci fluctibus Adriae:
Fruſtra per Autumnos nocentem
Corporibus metuemus Auſtrum:
Viſendus ater flumine languido
Cocytus errans, & Danai genus
Infame, damnatuſque longi
Siſyphus Æolides laboris.
Linquenda tellus, & domus, & placens
Uxor: neque harum, quas colis arborum,
Te, praeter inviſas cupreſſos,
Ulla brevem dominum ſequetur.
Abſumet haeres Caecuba dignior
Servata centum clavibus, & mero
Tinget pavimentum ſuperbum,
Pontificum potiore coenis.

ODE XV.

In ſui ſeculi circa aedificia luxum.

JAm pauca aratro jugera regiae
Moles relinquent: undique latius
Extenta viſentur Lucrino
Stagna lacu, platanuſque caelebs
Evincet ulmos. tum violaria, &
Myrtus, & omnis copia narium
Spargent olivetis odorem,
Fertilibus domino priori.
Dum ſpiſſa ramis laurea fervidos
Excludet ictus. non ita Romuli
Praeſcriptum, & intonſi Catonis
Auſpiciis, veterumque norma.
Privatus illis cenſus erat brevis,
Commune magnum. nulla decempedis
Metata privatis opacam
Porticus excipiebat Arcton:
Nec fortuitum ſpernere ceſpitem
Leges ſinebant, oppida publico
Sumptu jubentes, & deorum
Templa novo decorare ſaxo.

AD GROSPHUM.

ODE XVI.

Tranquillitatem animi optari ab omnibus: eamque coërcendis cupiditatibus comparari.

OTium divos rogat in patenti
Prenſus Ægaeo, ſimul atra nubes
Condidit Lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis.
Otium bello furioſa Thrace:
Otium Medi pharetra decori,
Groſphe, non gemmis, neque purpura, venale, nec auro.
Non enim gazae, neque conſularis
Summovet lictor miſeros tumultus
Mentis, & curas laqueata circum
Tecta volanteis.
Vivitur parvo bene, cui paternum
Splendet in menſa tenui ſalinum:

Nec

Nec leveis ſomnos timor, aut Cupido
Sordidus aufert.
Quid brevi fortes jaculamur ævo
Multa? quid terras alio calenteis
Sole mutamus? patriae quis exul
Se quoque fugit?
Scandit aeratas vitioſa naveis
Cura: nec turmas equitum relinquit
Ocyor cervis, & agente nimbos
Ocyor Euro.
Laetus in præſens animus, quod ultra eſt
Oderit curare, & amara lento
Temperet riſu. nihil eſt ab omni
Parte beatum.
Abſtulit clarum cita mors Achillem:
Longa Tithonum minuit ſenectus.
Et mihi forſan, tibi quod negarit,
Porriget hora.
Te greges centum, Siculaeque circum
Mugiunt vaccae: tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa: te bis Afro
Murice tinctae
Veſtiunt lanae: mihi parva rura, &
Spiritum Grajae tenuem Camoenae
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

AD MÆCENATEM ÆGROTUM.

ODE XVII.

CUr me querelis exanimas tuis?
Nec dis amicum eſt, nec mihi, te prius
Obire Maecenas, mearum
Grande decus, columenque rerum.
Ah! te meae ſi partem animae rapit
Maturior vis, quid moror altera?
Nec carus aeque, nec ſuperſtes
Integer. ille dies utramque
Ducet ruinam: non ego perfidum
Dixi ſacramentum: ibimus, ibimus
Utcunque praecedes, ſupremum
Carpere iter comites parati.
Me nec Chimaerae ſpiritus igneae,

Nec ſi reſurgat centimanus Gyas
Divellet unquam. ſic potenti
Juſtitiae, placitumque Parcis
Seu Libra, ſeu me Scorpius aſpicit
Formidoloſus, pars violentior
Natalis horae: ſeu tyrannus
Heſperiae Capricornus undae:
Utrumque noſtrum incredibili modo
Conſentit aſtrum. te Jovis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucriſque fati
Tardavit alas: cum populus frequens
Laetum theatris ter crepuit ſonum.
Me truncus illapſus cerebro
Suſtulerat: niſi Faunus ictum
Dextra levaſſet, Mercurialium
Cuſtos virorum. reddere victimas,
Ædemque votivam memento:
Nos humilem feriemus agnam.

ODE XVIII.

Se ſua ſorte, & mediocri fortuna contentum vivere.

NOn ebur, neque aureum
Mea renidet in domo lacunar:
Non trabes Hymettiae
Premunt columnas ultima reciſas
Africa: neque Attali
Ignotus haeres regiam occupavi:
Nec Laconicas mihi
Trahunt honeſtae purpuras clientae.
At fides, & ingeni
Benigna vena eſt: pauperemque dives
Me petit. nihil ſupra
Deos laceſſo: nec potentem amicum
Largiora flagito,
Satis beatus unicis Sabinis.
Truditur dies die,
Novaeque pergunt interire Lunae.
Tu ſecanda marmora
Locas ſub ipſum funus: & ſepulcri
Immemor, ſtruis domos:
Mariſque Bajis obſtrepentis urges
Summovere littora,

Parum

Parum locuples continente ripa.
Quid, quod uſque proximos
Revellis agri terminos, & ultra
Limites clientium
Salis avarus? pellitur paternos
In ſinu ferens deos
Et uxor, & vir, ſordidoſque natos.
Nulla certior tamen
Rapacis Orci fine deſtinata
Aula divitem manet
Herum. quid ultra tendis? aequa tellus
Pauperi recluditur,
Regumque pueris: nec ſatelles Orci
Callidum Promethea
Revexit auro captus. hic ſuperbum
Tantalum, atque Tantali
Genus coërcet. hic levare functum
Pauperem laboribus,
Vocatus, atque non vocatus audit.

IN BACCHUM.

ODE XIX.

Sibi fas eſſe Bacchi laudes, ut ejus numine pleno & concitato, canere.

Bacchum in remotis carmina rupibus
Vide docentem (credite poſteri)
Nymphaſque diſcenteis, & aureis
Capripedum Satyrorum acutas.
Euœ recenti mens trepidat metu?
Plenoque Bacchi pectore turbidum
Laetatur. euoe parce Liber,
Parce, gravi metuende thyrſo.
Fas pervicaceis eſt mihi Thyadas,
Vinique fontem, lactis & uberes
Cantare rivos: atque truncis
Lapſa cavis iterare mella.
Fas & beatae conjugis additum
Stellis honorem, tectaque Penthei
Disjecta non levi ruina,
Thracis & exitium Lycurgi.
Tu flectis amneis, tu mare barbarum:
Tu ſeparatis uvidus in jugis

Nodo coërces viperino
Biſtonidum ſine fraude crineis.
Tu, cum parentis regna per arduum
Cohors Gigantum ſcanderet impia,
Rhoetum retorſiſti leonis
Unguibus, horribilique mala:
Quanquam choreis aptior, & jocis,
Ludoque dictus, non ſat idoneus
Pugnae ferebaris: ſed idem
Pacis eras, mediuſque belli.
Te vidit inſons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam, & recedentis trilingui
Ore pedes, tetigitque crura.

AD MÆCENATEM.

ODE XX.

Famam ſuam aeternam fore.

NOn uſitata, nec tenui ferar
Penna, biformis per liquidum aethera
Vates: neque in terris morabor
Longius: invidiaque major
Urbeis relinquam: non ego pauperum
Sanguis parentum, non ego, quem vocas
Dilecte Maecenas obibo:
Nec Stygia cohibebor unda.
Jam jam reſidunt cruribus aſperae
Pelles: & album mutor in alitem
Superna: naſcunturque laeves
Per digitos, humeroſque plumae.
Jam Daedaleo ocyor Icaro,
Viſam gementis littora Boſpori,
Syrteiſque Getulas canorus
Ales, Hyperboreoſque campos.
Me Colchus, & qui diſſimulat metum
Marſae cohortis Dacus, & ultimi
Noſcent Geloni: me peritus
Diſcet Iber, Rhodanique potor.
Abſint inani funere naeniae,
Luctuſque turpes, & querimoniae:
Compeſce clamorem, ac ſepulcri
Mitte ſupervacuos honores.

Q. HORATII FLACCI
CARMINUM
LIBER III.

ODE I.

Non opibus, aut honoribus, ſed animi tranquillitate vitam beatam effici.

ODi profanum vulgus, & arceo.
Favete linguis: carmina non prius
Audita, Muſarum ſacerdos,
Virginibus, pueriſque canto.
Regum tremendorum in proprios greges,
Reges in ipſos imperium eſt Jovis,
Clari giganteo triumpho,
Cuncta ſupercilio moventis.
Eſt, ut viro vir latius ordinet
Arbuſta ſulcis: hic generoſior
Deſcendat in campum petitor:
Moribus hic, meliorque fama
Contendat: illi turba clientium
Sit major: aequa lege neceſſitas
Sortitur inſigneis, & imos:
Omne capax movet urna nomen.
Diſtrictus enſis cui ſuper impia
Cervice pendet, non Siculae dapes
Dulcem elaborabunt ſaporem:
Non avium, citharaeque cantus
Somnum reducent. ſomnus agreſtium
Lenis virorum non humileis domos
Faſtidit, umbroſamque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
Deſiderantem quod ſatis eſt, neque
Tumultuoſum ſollicitat mare;
Nec ſaevus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Hoedi:
Non verberatae grandine vineae,
Funduſque mendax: arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hyemes iniquas.

Contracta piſces aequora ſentiunt
Jactis in altum molibus. huc frequens
Caementa demittit redemptor
Cum famulis, dominuſque terrae
Faſtidioſus, ſed timor, & minae
Scandunt eodem quo dominus: neque
Decedit aerata triremi, &
Poſt equitem ſedet atra cura.
Quod ſi dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum ſidere clarior
Delenit uſus: nec Falerna
Vitis, Achaemeniumque coſtum:
Cur invidendis poſtibus, & novo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabina
Divitias operoſiores?

AD AMICOS.

ODE II.

Pueros ab ineunte aetate aſſueſaciendos eſſe rei militari, & vitae laborioſae.

ANguſtam, amici, pauperiem pati
Robuſtus acri militia puer
Condiſcat, & Parthos feroceis
Vexit eques metuendus haſta:
Vitamque ſub dio & trepidis agat
In rebus. illum ex moenibus hoſticis
Matrona bellantis tyranni
Proſpiciens, & adulta virgo
Suſpiret: Eheu ne rudis agminum
Sponſus laceſſat regius aſperum
Tactu leonem: quem cruenta
Per medias rapit ira caedeis.
Dulce & decorum eſt pro patria mori.
Mors & fugacem perſequitur virum:
Nec parcit imbellis juventae
Poplitibus, timidoque tergo.
Virtus, repulſae neſcia ſordidae,
Intaminatis fulget honoribus:
Nec ſumit, aut ponit ſecureis
Arbitrio popularis aurae.
Virtus recludens immeritis mori
Coelum, negata tentat iter via:

Coetuſ-

Coetuſque vulgareis, & udam
Spernit humum fugiente penna.
Eſt & fideli tuta ſilentio
Merces. vetabo, qui Cereris ſacrum
Vulgarit arcanae, ſub iiſdem
Sit trabibus, fragilemque mecum
Solvat phaſelum. ſaepe Dieſpiter
Neglectus, inceſto addidit integrum:
Raro antecedentem ſceleſtum
Deſeruit pede poena clando.

ODE III.

Virtute praeditum virum nihil extimeſcere.

JUſtum, & tenacem propoſiti virum,
Non civium ardor prava jubentium,
Non vultus inſtantis tyranni
Mente quatit ſolida: neque Auſter
Dux inquieti turbidus Adriae,
Nec fulminantis magna Jovis manus.
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinae.
Hac arte Pollux, & vagus Hercules
Innixus arceis attigit igneas:
Quos inter Auguſtus recumbens
Purpureo bibit ore nectar.
Hac te merentem Bacche pater tuae
Vexere tigres, indocili jugum
Collo trahentes: hac Quirinus
Martis equis Acheronta fugit.
Gratum elocuta conſiliantibus
Junone divis. Ilion, Ilion
Fatalis, inceſtuſque judex,
Et mulier peregrina vertit
In pulverem, ex quo deſtituit deos
Mercede pacta Laomedon: mihi
Caſtaeque damnatum Minervae
Cum populo, & duce fraudulento.
Jam nec Lacaenae ſplendet adulterae
Famoſus hoſpes: nec Priami domus
Perjura, pugnaceis Achivos
Hectoreis opibus refringit:
Noſtriſque ductum ſeditionibus
Bellum reſedit. protinus & graveis

Iras, & inviſum nepotem,
Troica peperit ſacerdos,
Marti redonabo. illum ego lucidas
Inire ſedeis, ducere nectaris
Succos, & adſcribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
Dum longus inter ſaeviat Ilion,
Romamque pontus: qualibet exules
In parte regnanto beati.
Dum Priami, Pariduſque buſto
Inſultet armentum: & catulos ferae
Calent inultae. ſtet Capitolium
Fulgens: triumphatiſque poſſit
Roma ferox dare jura Medis.
Horrenda latè nomen in ultimas
Extendat oras, qua medius liquor
Secernit Europen ab Afro:
Qua tumidus rigat arva Nilus:
Aurum irrepertum, & ſic melius ſitum
Cum terra celat, ſpernere fortior,
Quam cogere humanos in uſus,
Omne ſacrum rapiente dextra.
Quicunque mundi terminus obſtitit
Hunc tangat armis; viſere geſtiens
Qua parte debacchentur ignes,
Qua nebulae, pluviique rores.
Sed bellicoſis fata Quiritibus
Hac lege dico: ne nimium pii,
Rebuſque fidentes. avitae
Tecta velint reparare Trojae.
Trojae renaſcens alite lugubri
Fortuna triſti clade iterabitur,
Ducente victriceis catervas
Conjuge me Jovis, & ſorore.
Ter ſi reſurgat murus aheneus
Auctore Phoebo, ter pereat meis
Exciſus Argivis: ter uxor
Capta virum, pueroſque ploret.
Non hoc jocoſae conveniet lyrae.
Quo Muſa tendis? deſine pervicax
Referre ſermones deorum: &
Magna modis tenuare parvis.

AD

AD CALLIOPEN.

ODE IV.

Muſarum praeſidio è periculis ereptum ſe dicit, eodemque tutum ſemper fore ſperat.

DEſcende coelo, & dic age tibia
Regina longum, Calliope, melos,
Seu voce nunc mavis acuta,
Seu fidibus, cytharave Phoebi.
Auditis? an me ludit amabilis
Inſania? audire, & videor pios
Errare per lucos, amoenae
Quos & aquae ſubeunt, & aurae.
Me fabuloſae Vulture in Appulo,
Altricis extra limen Apuliae
Ludo, fatigatumque ſomno
Fronde nova puerum palumbes
Texere: mirum quod foret omnibus,
Quicunque celſae nidum Acherontiae;
Saltuſque Bantinos, & arvum
Pingue tenent humilis Ferenti:
Ut tuto ab atris corpore viperis
Dormirem & urſis: ut premerer ſacra
Lauroque, collataque myrto;
Non ſine dis animoſus infans.
Veſter, Camoenae, veſter in arduos
Tollor Sabinos: ſeu mihi frigidum
Praeneſte, ſeu Tibur ſupinum,
Seu liquidae placuere Bajae.
Veſtris amicum fontibus, & choris,
Non me Philippis verſa acies retro,
Devota non exſtinxit arbos,
Nec Sicula Palinurus unda.
Utcunque mecum vos eritis; libens
Inſanientem navita Boſphorum
Tentabo, & arenteis arenas,
Littoris Aſſyrii viator.
Viſam Britannos hoſpitibus feros,
Et laetum equino ſanguine Concanum.
Viſam pharetratos Gelonos,
Et Scythicum inviolatus amnem.
Vos Caeſarem altum, militia ſimul

Feſſas cohorteis abdidit oppidis:
Finire quaerentem labores
Pierio recreatis antro.
Vos lene conſilium & datis, & dato
Gaudetis almae. ſcimus ut impios
Titanas, immanemque turmam
Fulmine ſuſtulerit caduco,
Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventoſum, & urbeis, regnaque triſtia:
Divoſque, mortaleiſque turmas
Imperio regit unus aequo.
Magnum illa terrorem intulerat Jovi
Fidens juventus horrida brachiis,
Fratreſque tendentes opaco
Pelion impoſuiſſe Olympo.
Sed quid Typhoëus, & validus Mimas,
Aut quid minaci Porphyrion ſtatu,
Quid Rhoecus, evulſiſque truncis
Enceladus jaculator audax,
Contra ſonantem Palladis aegida
Poſſent ruentes? hinc avidus ſtetit
Vulcanus: hinc matrona Juno, &
Nunquam humeris poſiturus arcum,
Qui rore puro Caſtaliae lavit
Crineis ſolutos: qui Lyciae tenet
Dumeta, natalemque ſylvam,
Delius, & Patareus Apollo.
Vis conſilî expers mole ruit ſua:
Vim temperatam dî quoque provehunt
In majus: iidem odere vireis
Omne nefas animo moventes.
Teſtis mearum centimanus Gigas
Sententiarum notus, & integrae
Tentator Orion Dianae;
Virginea domitus ſagitta.
Injecta monſtris Terra dolet ſuis,
Moeretque partus fulmine luridum
Miſſos ad Orcum: nec peredit
Impoſitam celer ignis Aetnam:
Incontinentis nec Tityi jecur
Relinquit ales, nequitiae additus
Cuſtos: amatorem trecentae
Pirithoum cohibent catenae.

AU-

AUGUSTI LAUDES.

ODE V.

M. Attilii Reguli conſtantia, & ad Poenos reditus.

COElo tonantem credidimus Jovem
Regnare: praeſens divus habebitur
Auguſtus, adjectis Britannis
Imperio, gravibuſque Perſis.
Mileſne Craſſi, conjuge barbara
Turpis maritus vixit? & hoſtium
(Pro curia, inverſique mores!)
Conſenuit ſocerorum in armis
Sub rege Medo, Marſus, & Appulus,
Anciliorum, & nominis & togae
Oblitus, aeternaeque Veſtae,
Incolumi Jove & urbe Roma?
Hoc caverat mens provida Reguli
Diſſentientis conditionibus
Foedis, & exemplo trahentis
Perniciem veniens in aevum:
Si non periret immiſerabilis
Captiva pubes. Signa ego Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus ſine caede, dixit,
Direpta vidi: vidi ego civium
Retorta tergo brachia libero,
Portaſque non clauſas, & arva
Marte coli populata noſtro.
Auro repenſus ſcilicet acrior
Miles redibit? flagitio additis
Damnum. neque amiſſos colores
Lana refert medicata fuco:
Nec vera virtus, cum ſemel excidit,
Curat reponi deterioribus
Si pugnat extricata denſis
Cerva plagis, erit ille fortis,
Qui perfidis ſe credidit hoſtibus:
Et Marte Poenos proteret altero,
Qui lora reſtrictis lacertis
Senſit iners, timuitque mortem,
Hic unde vitam ſumeret inſcius
Pacem duello miſcuit. ô pudor!
O magna Carthago, probroſis

 Altior

Altior Italiae ruinis!
Fertur pudicae conjugis oſculum,
Parvoſque natos, ut capitis minor
A ſe removiſſe, & virilem
Torvus humi poſuiſſe vultum:
Donec labanteis conſilio patres
Firmaret auctor nunquam alias dato,
Interque moerenteis amicos
Egregius properaret exul.
Atqui ſciebat quae ſibi barbarus
Tortor pararet: non aliter tamen
Dimovit obſtanteis propinquos,
Et populum reditus morantem:
Quàm ſi clientum longa negotia
Dijudicata lite relinqueret,
Tendens Venafranos in agros,
Aut Lacedaemonium Tarentum.

AD ROMANOS.
ODE VI.

Corruptor ſuae aetatis mores inſectatur.

DElicta majorum immeritus lues,
Romane, donec templa refeceris,
AEdeiſque labentes deorum, &
Foeda nigro ſimulacra fumo.
Dis te minorem quod geris, imperas.
Hinc omne principium, huc refer exitum.
Dî multa neglecti dederunt
Heſperiae mala luctuoſae.
Jam bis Monaeſes, & Pacori manus
Non auſpicatos contudit impetus
Noſtros, & adjeciſſe praedam
Torquibus exiguis renidet.
Pene occupatam ſeditionibus
Delevit urbem Dacus, & AEthiops:
Hic claſſe formidatus, ille
Miſſilibus melior ſagittis.
Foecunda culpae ſecula, nuptias
Primum inquinavere, & genus, & domos.
Hoc fonte derivata clades
In patriam populumque fluxit.
Motus doceri gaudet Ionicos
Matura virgo, & fingitur artubus

Jam

Jam nunc, & inceſtos amores
De tenero meditatur ungui.
Mox juniores quaerit adulteros
Inter mariti vina; neque eligit
Cui donet impermiſſa raptim
Gaudia, luminibus remotis:
Sed juſſa coram, non ſine conſcio
Surgit marito: ſeu vocat inſtitor,
Seu navis Hiſpanae magiſter,
Dedecorum pretioſus emptor.
Non his juventus orta parentibus
Infecit aequor ſanguine Punico,
Pyrrhumque, & ingentem cecidit
Antiochum, Annibalemque dirum:
Sed ruſticorum maſcula militum
Proles; Sabellis docta ligonibus
Verſare glebas: & ſeverae
Matris ad arbitrium reciſos
Portare fuſteis, Sol ubi montium
Mutaret umbras, & juga demeret
Bobus fatigatis; amicum
Tempus agens abeunte curru.
Damnoſa quid non imminuit dies?
AEtas parentum, pejor avis, tulit
Nos nequiores; mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

AD ASTERIEN.
ODE VII.

Solatur eam, de viri ſui abſentia moeſtam & ſollicitam.

QUid fles, Aſterie, quem tibi candidi
Primo reſtituent Vere Favonii
Thyna merce beatum
Conſtanti juvenem fide
Gygen? ille Notis actus ad Oricum
Poſt inſana Caprae ſidera frigidas
Nocteis, non ſine multis
Inſomnis lacrymis agit.
Atque ſollicitae nuntius hoſpitae,
Suſpirare Chloën, & miſeram tuis
Dicens ignibus uti
Tentat mille vafer modis.
Ut Proetum mulier perfida credulum

 Falſis

Falſis impulerit criminibus, nimis
 Caſto Bellerophonti
 Maturare necem refert.
Narrat pene datum Pelea Tartaro,
Magneſſam Hippolyten dum fugit abſtinens:
 Et peccare docenteis
 Fallax hiſtorias monet.
Fruſtra. nam ſcopulis ſurdior Icari
Voces audit, adhuc integer. at tibi,
 Ne vicinus Enipeus
 Plus juſto placeat, cave,
Quamvis non alius flectere equum ſciens
Æque conſpicitur gramine Martio:
 Nec quiſquam citus aeque
 Tuſco denatat alveo.
Prima nocte domum claude: neque in vias
Sub cantu querulae deſpice tibiae:
 Et te ſaepe vocanti
 Duram, difficilis mane.

AD MÆCENATEM.

ODE VIII.

Cur Kal. Martiis, quum uxorem non habeat, nihilominus ſacrificet, ac epuletur.

MArtiis caelebs quid agam Kalendis,
Quid velint flores, & acerra thuris
Plena, miraris, poſituſque carbo in
 Ceſpite vivo,
Docte ſermones utriuſque linguae:
Voveram dulceis epulas, & album
Libero caprum, prope funeratus
 Arboris ictu.
Hic dies, anno redeunte, feſtus
Corticem adſtrictum pice dimovebit
Amphorae fumum bibere inſtitutae
 Conſule Tullo.
Sume, Maecenas, cyathos amici
Soſpitis centum, & vigileis lucernas
Perfer in lucem: procul omnis eſto
 Clamor & ira.
Mitte civileis ſuper urbe curas.
Occidit Daci Cotiſonis agmen:
Medus infeſtus ſibi luctuoſis
 Diſſidet armis.

Servit Hiſpanae vetus hoſtis orae
Cantaber, ſera domitus catena:
Jam Scythae laxo meditantur arcu
Cedere Campis.
Negligens, ne qua populus laboret,
Parce privatus nimium cavere, &
Dona praeſentis cape laetus horae, ac
Linque ſevera.

AD LYDIAM.

ODE IX.

Dialogus Horatii & Lydiae.

HOR. DOnec gratus eram tibi,
Nec quiſquam potior brachia candida
Cervici juvenis dabat;
Perſarum vigui rege beatior.
LYD. Donec non alia magis
Arſiſti, neque erat Lydia poſt Chloën,
Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior Ilia.
HOR. Me nunc Creſſa Chloë regit,
Dulceis docta modos, & citharae ſciens,
Pro qua non metuam mori,
Si parcent animae fata ſuperſtiti.
LYD. Me torret face mutua
Thurini Calaïs filius Ornithi,
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent puero fata ſuperſtiti.
HOR. Quid, ſi priſca redit Venus,
Diductoſque jugo cogit aheneo:
Si flava excutitur Chloë,
Rejectaeque patet janua Lydiae?
LYD. Quanquam ſidere pulcrior
Ille eſt, tu levior cortice, & improbo
Iracundior Adria,
Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

IN LYCEN.

ODE X.

Ut, poſita duritie, aliqua ipſius miſericordia capiatur.

EXtremum Tanaim ſi biberes, Lyce,
Saevo nupta viro, me tamen aſperas

Por-

Porrectum ante fores, objicere incolis
  Plorares Aquilonibus.
Audis quo ſtrepitu janua, quo nemus
Inter pulcra ſitum tecta remugiat
Ventis? & poſitas ut glacies niveis
  Puro numine Jupiter?
Ingratam Veneri pone ſuperbiam:
Ne currente retro funis eat rota.
Non te Penelopen difficilem procis
  Tyrrhenus genuit parens.
O, quamvis neque te munera, nec preces,
Nec tinctus viola pallor amantium,
Nec vir Pieria pellice ſaucius
  Curvat; ſupplicibus tuis
Parcas, nec rigida mollior aeſculo,
Nec Mauris animo mitior anguibus.
Non hoc ſemper erit luminis, aut aquae
  Coeleſtis patiens latus.

AD MERCURIUM.

ODE VI.

Ut cantus ſibi dictet, quibus Lyde flecti poſſit.

MErcuri (nam te docilis magiſtro
Movit Amphion lapides canendo)
Tuque teſtudo reſonare ſeptem
  Callida nervis,
Nec loquax olim, neque grata; nunc &
Divitum menſis, & amica templis;
Dic modos, Lyde quibus obſtinatas
  Applicet aureis.
Quae velut latis equa trima campis
Ludit exultim, metuitque tangi
Nuptiarum expers, & adhuc protervo
  Cruda marito.
Tu potes tigreis, comiteſque ſylvas
Ducere, & rivos celereis morari.
Ceſſit immanis tibi blandienti
  Janitor aulae
Cerberus: quamvis furiale centum
Muniant angues caput ejus, atque
Spiritus teter, ſanieſque manet
  Ore trilingui.
Quin & Ixion, Tityoſque vultu

Riſit

Riſit invito: ſtetit urna paulum
Sicca, dum grato Danaï puellas
Carmine mulces.
Audiat Lyde ſcelus, atque notas
Virginum poenas, & inane lymphae
Dolium fundo pereuntis imo,
Seraque fata,
Quae manent culpas etiam ſub Orco:
Impiae, (nam quid potuere majus?)
Impiae ſponſos potuere duro
Perdere ferro.
Una de multis face nuptiali
Digna, perjurum fuit in parentem
Splendide mendax, & in omne virgo
Nobilis aevum,
Surge, quae dixit juveni marito,
Surge, ne longus tibi ſomnus, unde
Non times, detur; ſocerum, & ſceleſtas
Falle ſorores,
Quae velut nactae vitulos leaenae
Singulos, eheu! lacerant. ego illis
Mollior, nec te feriam, nec intra
Clauſtra tenebo.
Me pater ſaevis oneret catenis,
Quod viro clemens miſero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Claſſe releget.
I, pedes quo te rapiunt, & aurae,
Dum favet nox, & Venus: i ſecundo
Omine, & noſtri memorem ſepulcro
Scalpe querelam.

AD NEOBULEN.

ODE XII.

Eam Hebri adoleſcentis amore captam inertiae ſe ac deſidiae dedidiſſe.

Miſerarum eſt, neque amori dare ludum,
Neque dulci mala vino lavere, aut ex-
animari metuenteis patruae verbera linguae.
Tibi qualum Cythereae puer ales,
Tibi telas, operoſaeque Minervae
Studium aufert Neobule Liparaei nitor Hebri:
Eques

Eques ipſe melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque ſegni pede victus,
Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis
Catus idem per apertum fugienteis
Agitato grege cervos jaculari, &
Celer alto latitantē fruticeto excipere aprum.

AD FONTEM BLANDUSIAE.

ODE XIII.

Commendat ejus amoenitatem.

O Fons Blanduſiae, ſplendidior vitro,
Dulci digne mero, non ſine floribus,
Cras donaberis hoedo,
Cui frons turgida cornibus
Primis, & Venerem, & praelia deſtinat,
Fruſtra: nam gelidos inficiet tibi
Rubro ſanguine rivos
Laſcivi ſoboles gregis.
Te flagrantis atrox hora Caniculae
Neſcit tangere: tu frigus amabile
Feſſis vomere tauris
Praebes, & pecori vago.
Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cavis impoſitam ilicem
Saxis, unde loquaces
Lymphae deſiliunt tuae.

AUGUSTI LAUDES.

ODE XIV.

HErculis ritu modo dictus, ô plebs,
Morte venalem petiiſſe laurum,
Caeſar Hiſpana repetit penateis
Victor ab ora.
Unico gaudens mulier marito
Prodeat juſtis operata divis,
Et ſoror clari ducis, & decorae
Supplice vitta
Virginum matres juvenumque nuper
Soſpitum. vos ô pueri, & puellae
Jam virum expertae male nominatis
Parcite verbis.
Hic dies vere mihi feſtus atras

Eximet

Eximet curas: ego nec tumultum,
Nec mori per vim metuam, tenente
Caeſare terras.
I pete unguentum, puer, & coronas,
Et cadum Marſi memorem duelli:
Spartacum ſi qua potuit vagantem
Fallere teſta.
Dic & argutae properet Neaerae
Myrrheum nodo cohibere crinem:
Si per inviſum mora janitorem
Fiet, abito.
Lenit albeſcens animos capillus
Litium, & rixae cupidos protervae.
Non ego hoc ferrem calidus juventa,
Conſule Planco.

IN CHLORIM.
ODE XV.

Ut ſaltem vetula nequitiae ac libidini modum ſtatuat.

Uxor pauperis Ibici,
Tandem nequitiae fige modum tuae,
Famoſiſque laboribus.
Maturo propior deſine funeri
Inter ludere virgines,
Et ſtellis nebulam ſpargere candidis.
Non, ſi quid Pholoën ſatis,
Et te, Chlori, decet. filia rectius
Expugnat juvenum domos,
Pulſo Thyas uti concita tympano.
Illam cogit amor Nothi
Laſcivae ſimilem ludere capreae.
Te lanae prope nobilem
Tonſae Luceriam, non citharae decent:
Nec flos purpureus roſae,
Nec poti vetulam face tenus cadi.

AD MAECENATEM.
ODE XVI.

Se mediocritate ſua contentum eſſe.

Incluſam Danaën turris ahenea,
Robuſtaeque fores, & vigilum canum
Triſtes excubiae, munierant ſatis
Nocturnis ab adulteris:

Si

Si non Acriſium virginis abditae
Cuſtodem pavidum Jupiter, & Venus
Riſiſſent: fore enim tutum iter, & patens
Converſo in pretium deo.
Aurum per medios ire ſatellites,
Et perrumpere amat ſaxa, potentius
Ictu fulmineo. concidit auguris
Argivi domus, ob lucrum
Demerſa excidio. diffidit urbium
Portas vir Macedo, & ſubruit aemulos
Reges muneribus: munera navium
Saevos illaqueant duces.
Creſcentem ſequitur cura pecuniam,
Majorumque fames. jure perhorrui
Late conſpicuum tollere verticem,
Maecenas equitum decus.
Quanto quiſque ſibi plura negaverit,
A dîs plura feret. nil cupientium
Nudus caſtra peto, & transfuga divitum
Parteis linquere geſtio:
Contemptae dominus ſplendidior rei,
Quam ſi, quicquid arat non piger Appulus,
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.
Purae rivus aquae, ſilvaque jugerum
Paucorum, & ſegetis certa fides meae,
Fulgentem imperio fertilis Africae
Fallit ſorte beatior.
Quamquam nec Calabrae mella ferunt apes,
Nec Laeſtrygonia Bacchus in amphora
Langueſcit mihi, nec pinguia Gallicis
Creſcunt vellera paſcuis:
Importuna tamen pauperies abeſt:
Nec, ſi plura velim, tu dare deneges.
Contracto melius parva cupidine
Vectigalia porrigam,
Quam ſi Mygdoniis regnum Halyattici
Campis continuem. multa petentibus
Deſunt multa. bene eſt, cui deus obtulit
Parca, quod ſatis eſt, manu.

AD ÆLIUM LAMIAM.

ODE XVII.

Eum laudat, & ad genio indulgendum invitat.

ÆLi vetuſto nobilis ab Lamo,
(Quando & priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, & nepotum
Per memores genus omne faſtos;
Autore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum moenia dicitur
Princeps, & innantem Maricae
Littoribus tenuiſſe Lirin
Late tyrannus) cras foliis nemus
Multis, & alga littus inutili
Demiſſa tempeſtas ab Euro
Sternet, aquae niſi fallit augur
Annoſa cornix. dum potes, aridum
Compone lignum: cras genium mero
Curabis, & porco bimeſtri
Cum famulis operum ſolutis.

AD FAUNUM.

ODE XVIII.

Ut ſibi propitius ſit.

FAune, Nympharum fugientum amator,
Per meos fineis, & aprica rura
Lenis incedas, abeaſque parvis
Æquus alumnis:
Si tener pleno cadit hoedus anno,
Larga nec deſunt Veneris ſodali
Vina craterae, vetus ara multo
Fumat odore.
Ludit herboſo pecus omne campo,
Cum tibi Nonae redeunt Decembres:
Feſtus in pratis vocat otioſo
Cum bove pagus.
Inter audaces lupus errat agnos:
Spargit agreſteis tibi ſilva frondeis:
Gaudet inviſam pepuliſſe foſſor
Ter pede terram.

AD TELEPHUM.

ODE XIX.

Ne veterum hiſtoriarum ſtudio deditus, vitam jucundam negligat.

QUantum diſtet ab Inacho
  Codrus, pro patria non timidus mori,
Narras, & genus Æaci,
  Et pugnata ſacro bella ſub Ilio:
Quo Chium pretio cadum
  Mercemur, quis aquam temperet ignibus.
Quo praebente domum, & quota
  Pelignis caream frigoribus, taces.
Da Lunae propere novae,
  Da noctis mediae, da, puer, auguris
Murenae: tribus aut novem
  Miſcentur cyathis pocula commodis.
Qui Muſas amat impareis,
  Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates. treis prohibet ſupra'
  Rixarum metuens tangere Gratia,
Nudis juncta ſororibus.
  Inſanire juvat: cur Berecynthiae
Ceſſant flamina tibiae?
  Cur pendet tacita fiſtula cum lyra?
Parcenteis ego dexteras
  Odi: ſparge roſas. audiat invidus
Dementem ſtrepitum Lycus.
  Et vicina ſeni non habilis Lyco.
Spiſſa te nitidum coma,
  Puro te ſimilem, Telephe, veſpero,
Tempeſtiva petit Chloë.
  Me lentus Glycerae torret amor meae.

AD PYRRHUM.

ODE XX.

Ne formoſum puerum à puella abſtrahere conetur.

NOn vides quanto moveas periclo,
Pyrrhe, Getulae catulos leaenae?
Dura poſt paulo fugies inaudax
  Praelia raptor,

Cum per obſtanteis juvenum catervas
Ibit inſignem repetens Nearchum:
Grande certamen, tibi praeda cedat
Major, an illi.
Interim dum tu celereis ſagittas
Promis, haec denteis acuit timendos;
Arbiter pugnae poſuiſſe nudo
Sub pede palmam
Fertur, & leni recreare vento
Sparſum odoratis humerum capillis:
Qualis aut Nireus fuit, aut aquoſa
Raptus ab Ida.

AD AMPHORAM.

ODE XXI.

Ut in Corvini gratiam vina vetuſta promat.

O Nata mecum conſule Manlio,
Seu tu querelas, ſive geris jocos,
Seu rixam, & inſanos amores,
Seu facilem, pia teſta, ſomnum,
Quocunque lectum nomine Maſſicum
Servas, moveri digna bono die;
Deſcende, Corvino jubente,
Promere languidiora vina.
Non ille, quanquam Socraticis madet
Sermonibus, te negliget horridus.
Narratur & priſci Catonis
Saepe mero caluiſſe virtus.
Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerunque duro: tu ſapientium
Curas, & arcanum jocoſo
Conſilium retegis Lyaeo.
Tu ſpem reducis mentibus anxiis,
Vireiſque, & addis cornua pauperi;
Poſt te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
Te, Liber, &, ſi laeta aderit, Venus,
Segneſque nodum ſolvere Gratiae,
Vivaeque producent lucernae,
Dum rediens fugat aſtra Phoebus.

IN DIANAM.

ODE XXII.

Ei conſecrat pinum villae ſuae propinquam.

MOntium cuſtos, nemorumque virgo,
Quae laborantes utero puellas
Ter vocata audis, adimiſque leto
Diva triformis;
Imminens villae tua pinus eſto,
Quam per exactos ego laetus annos,
Verris obliquum meditantis ictum
Sanguine donem.

AD PHIDILEN.

ODE XXIII.

Ut Deos puris manibus, & conſcientia bene actae vitae colat.

COElo ſupinas ſi tuleris manus
Naſcente Luna, ruſtica Phidile;
Si thure placaris, & horna
Fruge lareis, avidaque porca;
Nec peſtilentem ſentiet Africum
Foecunda vitis, nec ſterilem ſeges
Rubiginem, aut dulces alumni
Pomifero grave tempus anno.
Nam quae nivali paſcitur Algido
Devota, quercus inter, & ilices,
Aut creſcit Albanis in herbis
Victima, Pontificum ſecureis
Cervice tinget. te nihil attinet
Tentare multa caede bidentium
Parvos coronantem marino
Rore deos, fragilique myrto.
Immunis aram ſi tetigit manus:
Non ſumptuoſa blandior hoſtia,
Mollibit averſos penateis
Farre pio, & ſaliente mica.

IN AVAROS.

ODE XXIV.

INtactis opulentior
Theſauris Arabum, & divitis Indiae.

Caementis

Caementis licet occupes
  Tyrrhenum omne tuis, & mare Ponticum;
Si figit adamantinos
  Summis verticibus dira neceſſitas
Clavos; non animum metu,
  Non mortis laqueis expedies caput.
Campeſtres melius Scythae,
  Quorum plauſtra vagas rite trahunt domos,
Vivunt, & rigidi Getae,
  Immetata quibus jugera liberas
Fruges & Cererem ferunt.
  Nec cultura placet longior annua.
Defunctumque laboribus
  Æquali recreat ſorte vicarius.
Illic matre carentibus
  Privignis mulier temperat innocens:
Nec dotata regit virum
  Conjux, nec nitido fidit adultero.
Dos eſt magna parentium
  Virtus, & metuens alterius viri
Certo foedere caſtitas:
  Et peccare nefas, aut pretium eſt mori:
O quiſquis volet impias
  Caedeis, aut rabiem tollere civicam;
Si quaeret pater urbium
  Subſcribi ſtatuis, indomitam audeat
Refraenare licentiam
  Clarus poſt genitis. quatenus, heu nefas,
Virtutem incolumem odimus,
  Sublatam ex oculis quaerimus invidi.
Quid triſtes querimoniae
  Si non ſupplicio culpa reciditur?
Quid leges ſine moribus
  Vanae proficiunt, ſi neque fervidis
Pars incluſa caloribus
  Mundi, nec Boreae finitimum latus,
Durataeque ſolo nives
  Mercatorem abigunt? horrida callidi
Vincunt aequora navitae.
  Magnum pauperies opprobrium, jubet
Quidvis & facere & pati,
  Virtutiſque viam deſerit arduae.
Vel nos in Capitolium,

 Quo

Quo clamor vocat, & turba faventium;
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & inutile,
Summi materiam mali,
Mittamus. ſcelerum ſi bene poenitet,
Eradenda Cupidinis
Pravi ſunt elementa, & tenerae nimis
Mentes aſperioribus
Formandae ſtudiis. neſcit equo rudis
Haerere ingenuus puer:
Venarique timet; ludere doctior,
Seu Graeco jubeas trocho,
Seu malis vetita legibus alea.
Cum perjura patris fides
Conſortem ſocium fallat, & hoſpitem,
Indignoque pecuniam
Haeredi properet: ſcilicet improbae
Creſcunt divitiae: tamen
Curtae neſcio quid ſemper abeſt rei.

AD BACCHUM.

ODE XXV.

Se ejus afflatu concitatum nova quaedam & inaudita de Auguſto dicturum.

QUo me, Bache, rapis tui
Plenum? quae nemora, & quos ager in ſpecus
Velox mente nova? quibus
Antris egregii Caeſaris audiar
Æternum meditans decus
Stellis inſerere, & conſilio Jovis?
Dicam inſigne recens, adhuc
Indictum ore alio. non ſecus in jugis
Ex ſomnis ſtupet Eujas,
Hebrum proſpiciens, & nive candidam
Thracen, ac pede barbaro
Luſtratam Rhodopen. ut mihi devio
Ripas, & vacuum nemus
Mirari libet. ô Najadum potens,
Baccharumque valentium
Proceras manibus vertere fraxinos;
Nil parvum, aut humili modo,
Nil mortale loquar. dulce periculum eſt,

O Le-

O Lenaee, ſequi deum,
Cingentem viridi tempora pampino.

AD VENEREM.

ODE XXVI.

Se jam ſenem factum amatoria arma Veneri dicare.

VIxi puellis nuper idoneus,
Et militavi non ſine gloria:
Nunc arma, defunctumque bello
Barbiton hic paries habebit,
Laevum marinae qui Veneris latus
Cuſtodit. Hic hic ponite lucida
Funalia, & vecteis, & arcus
Oppoſitis foribus minaceis.
O quae beatam diva tenes Cyprum, &
Memphim carentem Sithonia nive
Regina, ſublimi flagello
Tange Chloën ſemel, arrogantem.

AD GALATEAM NAVIGATURAM.

ODE XXVII.

Deterret eam praecipue exemplo Europae.

IMpios parrae recinentis omen
Ducat, & praegnans canis, aut ab agro
Rava decurrens lupa Lanuvino,
Foetaque vulpes:
Rumpat & ſerpens iter inſtitutum:
Si per obliquum ſimilis ſagittae
Terruit mannos. ego, cui timebo
Providus auſpex,
Ante quam ſtanteis repetat paludeis
Imbrium divina avis imminentum:
Oſcinem corvum prece ſuſcitabo
Solis ab ortu.
Sis licet felix ubicunque mavis,
Et memor noſtri, Galatea, vivas:
Teque nec laevus vetet ire picus,
Nec vaga cornix:
Sed vides quanto trepidet tumultu
Pronus Orion? ego quid ſit ater
Adriae novi ſinus, & quid albus
Peccet Iapyx.
Hoſtium uxores, puerique coecos

Sentiant motus orientis Hoedi, &
Æquoris nigri fremitum, & trementeis
Verbere ripas.
Sic & Europe niveum doloſo
Credidit tauro latus, & ſcatentem
Belluis pontum, mediaſque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis ſtudioſa florum, &
Debitae nymphis opifex coronae,
Nocte ſubluſtri nihil aſtra praeter
Vidit & undas.
Quae ſimul centum tetigit potentem
Oppidis Creten, Pater ô relictum
Filiae nomen, pietaſque dixit
Victa furore,
Unde? quo veni? levis una mors eſt
Virginum culpae. vigilanſne ploro
Turpe commiſſum? an vitiis carentem
Ludit imago
Vana, quae porta fugiens eburna
Somnium ducit? meliuſne fluctus
Ire per longos fuit, an recenteis
Carpere flores?
Si quis infamem mihi nunc juvencum
Dedat iratae, lacerare ferro, &
Frangere enitar modo multum amati
Cornua tauri.
Impudens liqui patrios penateis,
Impudens Orcum moror, ô deorum
Si quis haec audis, utinam inter errem
Nuda leones.
Antequam turpis macies decenteis
Occupet malas, teneraeque ſuccus
Defluat praedae, ſpecioſa quaero
Paſcere tigreis.
Vilis Europe, pater urget abſens:
Quid mori ceſſas? potes hac ab orno
Pendulum zona bene te ſecuta,
Laedere collum.
Sive te rupes & acuta leto
Saxa delectant, age te procellae
Crede veloci: niſi herile mavis
Carpere penſum

Regius

Regius ſanguis, dominaeque tradi
Barbarae pellex. Aderat querenti
Perfidum ridens Venus, & remiſſo
Filius arcu.
Mox ubi luſit ſatis, Abſtineto,
Dixit, irarum, calidaeque rixae,
Cum tibi inviſus laceranda reddet
Cornua taurus.
Uxor invicti Jovis eſſe neſcis?
Mitte ſingultus: bene ferre magnam
Diſce fortunam: tua ſectus orbis
Nomina ducet.

AD LYDEN.

ODE XXVIII.

Diem Neptuno ſacrum hilariter exigendum eſſe.

FEſto quid potius die
Neptuni faciam? prome reconditum
Lyde ſtrenua Caecubum,
Munitaeque adhibe vim ſapientiae.
Inclinare meridiem
Sentis: ac veluti ſtet volucris dies,
Parcis diripere horreo
Ceſſantem Bibuli conſulis amphoram.
Nos cantabimus invicem
Neptunum, & virideis Nereidum comas:
Tu curva recines lyra
Latonam, & celeris ſpicula Cynthiae:
Summo carmine, quae Cnidon
Fulgenteiſque tenet Cycladas, & Paphon
Junctis viſit oloribus.
Dicetur merita Nox quoque naenia.

AD MAECENATEM.

ODE XXIX.

Invitat eum ad coenam.

TYrrhena regum progenies, tibi
Non ante verſo lene merum cado
Cum flore, Maecenas, roſarum, &
Preſſa tuis balanus capillis

Jamdudum apud me eſt. eripe te morae,
Ne ſemper udum Tibur, & Eſulae
Declive contempleris arvum, &
Telegoni juga parricidae.
Faſtidioſam deſere copiam, &
Molem propinquam nubibus arduis.
Omitte mirari beatae
Fumum, & opes, ſtrepitumque Romae.
Plerumque gratae divitibus vices,
Mundaeque parvo ſub lare pauperum
Coenae, ſine aulaeis & oſtro
Sollicitam explicuere frontem.
Jam clarus occultum Andromedes pater
Oſtendit ignem: jam Procyon furit:
Et ſtella veſani Leonis;
Sole dies referente ſiccos.
Jam paſtor umbras cum grege languido,
Rivumque feſſus quaerit, & horridi
Dumeta Sylvani: caretque
Ripa vagis taciturna ventis.
Tu civitatem quis deceat ſtatus
Curas; & urbi ſollicitus times,
Quid Seres, & regnata Cyro
Bactra parent, Tanaïſque diſcors.
Prudens futuri temporis exitum
Caliginoſa nocte premit deus:
Ridetque, ſi mortalis ultra
Fas trepidat. quod adeſt, memento
Componere aequus. caetera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruſcum
In mare, nunc lapides adeſos,
Stirpeiſque raptas, & pecus, & domos
Volventis una; non ſine montium
Clamore, vicinaeque ſylvae;
Cum fera diluvies quietos
Irritat amneis. ille potens ſui,
Laetuſque deget, cui licet in diem
Dixiſſe, vixi: cras vel atra
Nube polum pater occupato,
Vel ſole puro: non tamen irritum,
Quodcunque retro eſt, efficiet: neque
Diffinget, infectumque reddet,

Quod fugiens ſemel hora vexit.
Fortuna ſaevo laeta negotio, &
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores:
Nunc mihi, nunc alii benigna.
Laudo manentem. ſi celereis quatit
Pennas, reſigno quae dedit: & mea
Virtute me involvo, probamque
Pauperiem ſine dote quaero.
Non eſt meum, ſi mugiat Africis
Malus procellis, ad miſeras preces
Decurrere, & votis paciſci,
Ne Cypriae Tyriaeque merces
Addant avaro divitias mari.
Tunc me biremis praeſidio ſcaphae
Tutum per Ægaeos tumultus
Aura feret, geminuſque Pollux.

AD MELPOMENEM MUSAM.

ODE XXX.

Carminum ſuorum gloriam aeternam fore.

EXegi monimentum aere perennius,
Regalique ſitu Pyramidum altius;
Quod non imber edax, non Aquilo impotens
Poſſit diruere, aut innumerabilis
Annorum ſeries, & fuga temporum.
Non omnis moriar: multaque pars mei
Vitabit Libitinam: uſque ego poſtera
Creſcam laude recens, dum Capitolium
Scandet cum tacita virgine Pontifex.
Dicar, qua violens obſtrepit Aufidus,
Et qua pauper aquae Daunus agreſtium
Regnator populorum, ex humili potens
Princeps, Æolium carmen ad Italos
Deduxiſſe modos. Sume ſuperbiam
Quaeſitam meritis, & mihi Delphica
Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

Q. HORATII FLACCI
CARMINUM
LIBRI IV.

AD VENEREM.

ODE IV.

Se jam ea aetate eſſe, ut à rebus Venereis alieno animo eſſe debeat.

INtermiſſa Venus diu,
  Rurſus bella moves. parce precor, precor.
Non ſum qualis eram bonae
  Sub regno Cynarae: deſine dulcium
Mater ſaeva Cupidinum,
  Circa luſtra decem flectere mollibus
Jam durum imperiis. abi
  Quo blandae juvenum te revocant preces,
Tempeſtivius in domo
  Pauli, purpureis ales oloribus,
Comeſſabere Maximi,
  Si torrere jecur quaeris idoneum.
Namque & nobilis, & decens,
  Et pro ſollicitis non tacitus reis.
Et centum puer artium,
  Late ſigna feret militiae tuae,
Et, quandoque potentior
  Largis muneribus riſerit aemuli,
Albanos prope te lacus
  Ponet marmoream ſub trabe citrea.
Illic plurima naribus
  Duces tura, lyraeque, & Berecynthiae
Delectabere tibiae
  Miſtis carminibus non ſine fiſtula.
Illic bis pueri die
  Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
  In morem Salium ter quatient humum.
Me nec foemina, nec puer
  Jam, nec ſpes animi credula mutui,

Nec

Nec certare juvat mero :
 Nec vincire novis tempora floribus.
Sed cur heu, Ligurine, cur
 Manat rara meos lacryma per genas?
Cur facunda parum decoro
 Inter verba cadit lingua ſilentio?
Nocturnis te ego ſomniis
 Jam captum teneo, jam volucrem ſequor :
Te per gramina Martii
 Campi, te per aquas dure volubileis.

AD ANTONIUM IULUM.

ODE II.

Laudat Pindarum, eumque imitari periculoſum dicit.

Pindarum quiſquis ſtudet aemulari,
 Jule, ceratis ope Daedalea
Nititur pennis, vitreo daturus
 Nomina ponto.
Monte decurrens, velut amnis, imbres
Quem ſuper notas aluere ripas,
Fervet, immenſuſque ruit profundo
 Pindarus ore;
Laurea donandus Apollinari,
Seu per audaceis nova dithyrambos
Verba devolvit, numeriſque fertur
 Lege ſolutis:
Seu deos, regeſque canit, deorum
Sanguinem, per quos cecidere juſta
Morte Centauri: cecidit tremendae
 Flamma Chimaerae:
Sive quos Elea domum reducit
Palma coeleſteis: pugilemve, equumve
Dicit, & centum potiore ſignis
 Munere donat:
Flebili ſponſae juvenemve raptum
Plorat, & vireis, animumque, moreſque
Aureos deducit in aſtra: nigroque
 Invidet Orco.
Multa Dircaeum levat aura cycnum;
Tendit, Antoni, quoties in altos

Nubium

Nubium tractus. ego apis Matinae
More, modoque,
Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus, uvidique
Tiburis ripas, operoſa parvus
Carmina fingo.
Concines majore poëta plectro
Caeſarem, quandoque trahet feroceis
Per ſacrum clivum, merita decorus
Fronde, Sicambros,
Quo nihil majus meliuſve terris
Fata donavere, bonique divi:
Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
Tempora priſcum.
Concines laetosque dies, & urbis
Publicum ludum; ſuper impetrato
Fortis Auguſti reditu, forumque
Litibus orbum.
Tum meae (ſi quid loquar audiendum)
Vocis accedet bona pars: & ô Sol
Pulcer, ô laudande, canam recepto
Caeſare felix.
Tuque dum procedis, Io triumphe
Non ſemel dicemus, Io triumphe
Civitas omnis, dabimuſque divis
Tura benignis.
Te decem tauri, totidemque vaccae,
Me tener ſolvet vitulus relicta
Matre, qui largis juveneſcit herbis
In mea vota:
Fronte curvatos imitatus igneis
Tertium Lunae referentis ortum,
Qua notam duxit, niveus videri;
Caetera fulvus.

AD MELPOMENEN.

ODE III.

Se artis poëticae beneficio immortalitatem conſecuturum eſſe.

QUem tu, Melpomene, ſemel
Naſcentem placido lumine videris,

Illum

Illum non labor Iſthmius
  Clarabit pugilem, non equus impiger
Curru ducet Achaico
  Victorem: neque res bellica Deliis
Ornatum foliis ducem,
  Quod regum tumidas contuderit minas
Oſtendet Capitolio:
  Sed quae Tibur aquae fertile praefluunt,
Et ſpiſſae nemorum comae,
  Fingent Æolio carmine nobilem.
Romae principis urbium
  Dignatur ſoboles inter amabileis
Vatum ponere me choros:
  Et jam dente minus mordeor invido.
O teſtudinis aureae
  Dulcem quae ſtrepitum, Pieri, temperas!
O mutis quoque piſcibus
  Donatura cycni, ſi libeat, ſonum!
Totum muneris hoc tui eſt,
  Quod monſtror digito praetereuntium
Romanae fidicen lyrae:
  Quod ſpiro, & placeo, ſi placeo, tuum eſt.

DRUSI LAUDES.

ODE IV.

Ejus victoriam de Rhoetis & Vindelicis celebrat.

QUalem miniſtrum fulminis alitem,
Cui rex deorum regnum in aveis vagas
  Permiſit; expertus fidelem
    Jupiter in Ganymede flavo:
Olim juventas & patrius vigor
Nido laborum propulit inſcium:
  Vernique, jam nimbis remotis,
    Inſolitos docuere niſus,
Venti paventem: mox in ovilia
Demiſit hoſtem vividus impetus;
  Nunc in reluctanteis dracones
    Egit amor dapis, atque pugnae:
Qualemve laetis caprea paſcuis
Intenta, fulvae matris ab ubere
  Jam lacte depulſum leonem,
    Dente novo peritura vidit;

Videre Rhoeti bella ſub Alpibus
Druſum gerentem, & Vindelici: quibus
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazonia ſecuri
Dextras obarmet, quaerere diſtuli:
Nec ſcire fas eſt omnia. ſed diu,
Lateque victrices catervae
Conſiliis juvenis revictae
Senſere, quid mens rite, quid indoles
Nutrita fauſtis ſub penetralibus
Poſſet, quid Auguſti paternus
In pueros animus Nerones.
Fortes creantur fortibus, & bonis.
Eſt in juvencis, eſt in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilae columbam.
Doctrina ſed vim promovet inſitam,
Rectique cultus pectora roborant:
Utcunque defecere mores,
Dedecorant bene nata culpae.
Quid debeas, ô Roma Neronibus
Teſtis Metaurum flumen, & Aſdrubal
Devictus, & pulcer fugatis
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma riſit adorea.
Dirus per urbeis Afer ut Italas,
Ceu flamma per taedas, vel Eurus
Per Siculas equitavit undas.
Poſt hoc ſecundis uſque laboribus
Romana pubes crevit, & impio
Vaſtata Poenorum tumultu
Fana deos habuere rectos.
Dixitque tandem perfidus Annibal:
Cervi luporum praeda rapacium
Sectamur ultro, quos opimus
Fallere, & effugere eſt triumphus.
Gens, quae cremato fortis ab Ilio
Jactata Tuſcis aequoribus, ſacra
Natoſque, maturoſque patres
Pertulit Auſonias ad urbeis;
Duris ut ilex tonſa bipennibus
Nigrae feraci frondis in Algido,
Per damna, per caedeis ab ipſo

Ducit

Ducit opes animumque ferro.
Non Hydra ſecto corpore firmior,
Vinci dolentem crevit in Herculem,
Monſtrumve ſummiſere Colchi
Majus, Echioniaeve Thebae.
Merſes profundo, pulchior evenit.
Luctere, multa proruet integrum
Cum laude victorem, geretque
Proelia conjugibus loquenda.
Carthagini jam non ego nuntios
Mittam ſuperbos: occidit, occidit
Spes omnis, & fortuna noſtri
Nominis, Aſdrubale interempto.
Nil Claudiae non efficient manus:
Quas & benigno numine Jupiter
Defendit, & curae ſagaces
Expediunt per acuta bella.

AD AUGUSTUM.

ODE V.

Ut reditum in urbem maturet.

Divis orte bonis, optime Romulae
Cuſtos gentis, abes jam nimium diu,
Maturum reditum pollicitus patrum
Sancto concilio, redi.
Lucem redde tuae, dux bone, patriae.
Inſtar veris enim vultus ubi tuus
Affulſit, populo gratior it dies,
Et ſoles melius nitent.
Ut mater juvenem, quem Notus invido
Flatu Carpathii trans maris aequora
Cunctantem ſpatio longius annuo
Dulci detinet à domo;
Votis omnibus hunc, & precibus vocat,
Curvo nec faciem littore demovet:
Sic deſideriis icta fidelibus
Quaerit patria Caeſarem.
Tutus bos etenim rura perambulat:
Nutrit rura Ceres, almaque Fauſtitas:
Pacatum volitant per mare navitae:
Culpari metuit fides:
Nullis polluitur caſta domus ſtupris:
Mos & lex maculoſum edomuit nefas.

Laudantur ſimili prole puerperae:
Culpam poena premit comes.
Quis Parthum paveat? quis gelidum Scythen?
Quis, Germania quos horrida parturit
Foetus, incolumi Caeſare? quis ferae
Bellum curet Iberiae?
Condit quiſque diem collibus in ſuis,
Et vitem viduas ducit ad arbores:
Hinc ad vina redit laetus, & alteris
Te menſis adhibet deum.
Te multa prece, te proſequitur mero
Diffuſo pateris; & Laribus tuum
Miſcet numen, uti Graecia Caſtoris;
Et magni memor Herculis.
Longas ô utinam, dux bone, ferias
Praeſtes Heſperiae, dicimus integro
Sicci mane die: dicimus uvidi,
Cum ſol Oceano ſubeſt.

AD APOLLINEM ET DIANAM.

ODE VI.

Carmen Saeculare.

Dive, quem proles Niobaea magnae
Vindicem linguae, Tityoſque raptor
Senſit, & Trojae prope victor altae
Phthius Achilles,
Caeteris maior, tibi miles impar;
Filius quamvis Thetidos marinae
Dardanas turreis quateret tremenda
Cuſpide pugnax.
Ille mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulſa cupreſſus Euro,
Procidit latè, poſuitque collum in
Pulvere Teucro.
Ille non incluſus equo Minervae
Sacra mentito, male feriatos
Troas, & laetam Priami choreis
Falleret aulam:
Sed palam captis gravis, heu nefas, heu!
Neſcios fari pueros Achivis
Ureret flammis; etiam latenteis
Matris in alvo:

Nitnis victus Venerisque gratae
Vocibus divum pater, annuiſſet
Rebus Æneae potiore ductos
Alite muros.
Doctor argutae fidicen Thaliae,
Phoebe, qui Xantho lavis amne crineis,
Dauniae defende decus Camoenae
Laevis Agyieu.
Spiritum Phoebus mihi, Phoebus artem
Carminis, nomenque dedit poëtae.
Virginum primae, puerique claris
Patribus orti,
Deliæ tutela deae, fugaceis
Lyncas, & cervos cohibentis arcu;
Lesbium ſervare pedem, meique
Pollicis ictum:
Rite Latonae puerum canentes,
Rite creſcentem face noctilucam;
Proſperam frugum, celeremque pronos
Volvere menſeis.
Nupta jam dices: Ego dis amicum,
Saeculo feſtas referente lucus,
Reddidi carmen; docilis modorum
Vatis Horati.

AD TORQUATUM.

ODE VII.

Veris adventu, & aequa moriendi conditione propoſita, ad laetè vivendum invitat.

Diffugere nives: redeunt jam gramina campis,
Arboribuſque comae.
Mutat terra viceis, & decreſcentia ripas
Flumina praetereunt.
Gratia cum Nymphis, geminiſque ſororibus, audet
Ducere nuda choros.
Immortalia ne ſperes, monet annus, & almum
Quae rapit hora diem.
Frigora miteſcunt Zephyris: ver proterit aeſtas;
Interitura, ſimul
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurrit iners.
Damna tamen celeres reparant coeleſtia Lunae.
Nos ubi decidimus,

Quo pius Æneas, quo Tullus dives, & Ancus
Pulvis & umbra ſumus.
Quis ſcit an adjiciant hodiernae craſtinâ ſummae
Tempora dî ſuperi?
Cuncta manus avidas fugient haeredis, amico
Quae dederis animo.
Cum ſemel occideris, & de te ſplendida Minos
Fecerit arbitria;
Non Torquate genus, non te facundia, non te
Reſtituet pietas.
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum:
Nec Letaea valet Theſeus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

AD MARTIUM CENSORINUM.

ODE VIII.

Nihil carminibus eſſe potentius ad ſui nominis memoriam ab oblivione vindicandam.

Donarem pateras, grataque commodus,
Cenſorine, meis aera ſodalibus;
Donarem tripodas, praemia fortium
Grajorum: neque tu peſſima munerum
Ferres, divite me ſcilicet artium,
Quas aut Parrhaſius protulit, aut Scopas.
Hic ſaxo, liquidis ille coloribus
Solers nunc hominem ponere, nunc deum.
Sed non haec mihi vis, non tibi talium
Res eſt, aut animus deliciarum egens:
Gaudes carminibus, carmina poſſumus
Donare, & pretium dicere muneri.
Non inciſa notis marmora publicis,
Per quae ſpiritus, & vita redit bonis
Poſt mortem ducibus: non celeres fugae,
Rejectaeque retrorſum Annibalis minae,
Non incendia Carthaginis impiae,
Ejus, qui domita nomen ab Africa
Lucratus rediit, clarius indicant
Laudes, quam Calabrae Pierides: neque
Si chartae ſileant quod bene feceris,
Mercedem tuleris. quid foret Iliae,
Mavórtiſque puer, ſi taciturnitas

Obſta-

Obſtaret meritis invida Romuli?
Ereptum Stygiis fluctibus Æacum
Virtus, & favor, & lingua potentium
Vatum divitibus conſecrat inſulis.
Dignum laude virum Muſa vetat mori.
Coelo Muſa beat. ſic Jovis intereſt
Optatis epulis impiger Hercules.
Clarum Tyndaridae ſidus ab infimis
Quaſſas eripiunt aequoribus rateis.
Ornatus viridi tempora pampino
Liber vota bonos ducit ad exitus.

AD LOLLIUM.

ODE IX.

Sua & aliorum ſcripta numquam interitura.

NE forte credas interitura, quae
Longe ſonantem natus ad Aufidum,
Non ante vulgatas per arteis
Verba loquor ſocianda chordis.
Non, ſi priores Maeonius tenet
Sedeis Homerus, Pindaricae latent,
Caeaeque, & Alcaei minaces,
Steſichorique graves Camoenae.
Nec, ſi quid olim luſit Anacreon,
Delevit aetas: ſpirat adhuc amor,
Vivuntque commiſſi calores
Æoliae fidibus puellae.
Non ſola comptos arſit adulteri
Crineis, & aurum veſtibus illitum
Mirata, regaleiſque cultus,
Et comites, Helene Lacaena:
Primuſve Teucer tela Cydonio
Direxit arcu: non ſemel Ilios
Vexata: non pugnavit ingens
Idomeneus. Sthenelusve ſolus
Dicenda Muſis proelia: non ferox
Hector, vel acer Deiphobus graveis
Excepit ictus pro pudicis
Conjugibus, puerisque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: ſed omnes illacrimabiles
Urgentur, ignotique longa
Nocte, carent quia vate ſacro.

Paulum ſepultae diſtat inertiae
Celata virtus. non ego te meis
Chartis inornatum ſilebo:
Totve tuos patiar labores
Impune, Lolli, carpere lividas
Obliviones. eſt animus tibi,
Rerumque prudens, & ſecundis
Temporibus, dubiiſque rectus;
Vindex avarae fraudis, & abſtinens
Ducentis ad ſe cuncta pecuniae:
Conſulque non unius anni,
Sed quoties bonus atque fidus
Judex honeſtum praetulit utili, &
Rejecit alto dona nocentium
Vultu, & per obſtanteis catervas
Explicuit ſua victor arma.
Non poſſidentem multa vocaveris
Rectè beatum. rectius occupat
Nomen beati, qui deorum
Muneribus ſapienter uti,
Duramque callet pauperiem pati,
Pejuſque leto flagitium timet:
Non ille pro caris amicis,
Aut patria timidus perire.

IN LIGURINUM.

ODE X.

O Crudelis adhuc, & Veneris muneribus potens,
Inſperata tuae cum veniet pluma ſuperbiae,
Et quae nunc humeris involitant, deciderint comae,
Nunc & qui color eſt puniceae flore prior roſae,
Mutatus Ligurinum in faciem verterit hiſpidam;
Dices, heu (quoties te ſpeculo videris alterum)
Quae mens eſt hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis incolumes non redeunt genae?

AD PHYLLIDEN.

ODE XI.

Invitat eam ad epulas.

Est mihi nonum ſuperantis annum
Plenus Albani cadus. eſt in horto

Phylli,

Phylli, nectendis apium coronis,
Eſt ederae vis
Multa, qua crineis religata fulges.
Ridet argento domus. ara caſtis
Vincta verbenis avet immolato
Spargier agno.
Cuncta feſtinat manus. huc & illuc
Curſitant miſtae pueris puellae.
Sordidum flammae trepidant rotantes
Vertice fumum.
Ut tamen noris quibus advoceris
Gaudiis, Idus tibi ſunt agendae:
Qui dies menſem Veneris marinae
Findit Aprilem:
Jure ſolennis mihi, ſanctiorque
Pene natali proprio; quod ex hac
Luce Maecenas meus affluenteis
Ordinat annos.
Telephum, quem tu petis, occupavit
Non tuae ſortis juvenem puella
Dives & laſciva, tenetque grata
Compede vinctum.
Terret ambuſtus Phaëthon avaras
Spes: & exemplum grave praebet ales
Pegaſus; terrenum equitem gravatus
Bellerophontem:
Semper ut te digna ſequare, & ultra
Quam licet, ſperare, nefas putando,
Diſparem vites. age, jam meorum
Finis amorum,
(Non enim poſthac alia calebo
Foemina) condiſce modos, amanda
Voce quos reddas. minuentur atrae
Carmine curae.

AD VIRGILIUM.

ODE XII.

Deſcribit Veris adventum.

Jam veris comites, quae mare temperant,
Impellunt animae lintea Thraciae,
Jam nec prata rigent, nec fluvii ſtrepunt
Hiberna nive turgidi.

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens
Infelix avis, & Cecropiae domus
Æternum opprobrium, quod male barbaras
Regum eſt ulta libidines.
Dicunt in tenero gramine pinguium
Cuſtodes ovium carmina fiſtula:
Delectantque deum, cui pecus, & nigri
Colles Arcadiae placent.
Adduxere ſitim tempora, Virgili:
Sed preſſum Calibus ducere Liberum
Si geſtis, juvenum nobilium cliens,
Nardo vina merebere.
Nardi parvus onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpitiis accubat horreis,
Spes donare novas largus, amaraque
Curarum eluere efficax.
Ad quae ſi properas gaudia, cum tua
Velox merce veni. non ego te meis
Immunem meditor tingere poculis,
Plena dives ut in domo.
Verum pone moras, & ſtudium lucri:
Nigrorumque memor, dum licet, ignium,
Miſce ſtultitiam conſiliis brevem.
Dulce eſt deſipere in loco.

IN LYCEN.

ODE XIII.

Inſultat ei, quum jam anus fiat, & libidine flagrans a juvenibus contemnatur.

AUdivere, Lyce, di mea vota, di
Audivere, Lyce. fis anus, & tamen
Vis formoſa videri,
Ludiſque & bibis impudens:
Et cantu tremulo pota Cupidinem
Lentum ſollicitas. ille virentis, &
Doctae pſallere Chiae,
Pulcris excubat in genis.
Importunus enim tranſvolat aridas
Quercus, & refugit te: quia luridi
Dentes: te quia rugae
Turpant, & capitis nives.

Nec

Nec Coae referunt jam tibi purpurae,
Nec clari lapides tempora, quae ſemel
Notis condita faſtis,
Incluſit volucris dies.
Quo fugit Venus? heu! quove color decens?
Quo motus? quid habes illius, illius,
Quae ſpirabat amores,
Quae me ſurpuerat mihi,
Felix poſt Cynaram, notaque & artium
Gratarum facies? ſed Cynarae breveis
Annos fata dederunt:
Servatura diu parem
Cornicis vetulae temporibus Lycen:
Poſſent ut juvenes viſere fervidi,
Multo non ſine riſu,
Dilapſam in cineres facem.

AD AUGUSTUM.

ODE XIV.

A Senatu populoque Romano dignos ei honores tribui non poſſe.

Quae cura patrum, quaeve Quiritium
Plenis honorum muneribus, tuas,
Auguſte, virtutes in aevum
Per titulos memoreſque faſtos
Æternet? ô, qua Sol habitabileis
Illuſtrat oras, maxime principum:
Quem legis expertes Latinae
Vindelici didicere nuper
Quid Marte poſſes. milite nam tuo
Druſus Genaunos, implacidum genus,
Brennoſque veloceis, & arceis
Alpibus impoſitas tremendis
Dejecit acer plus vice ſimplici.
Major Neronum mox grave proelium
Commiſit, immaneiſque Rhoetos
Auſpiciis pepulit ſecundis,
Spectandus in certamine Martio,
Devota morti pectora liberae
Quantis fatigaret ruinis:
Indomitas prope qualis undas

Exercet Auſter, Pleïadum choro
Scindente nubeis: impiger hoſtium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum medios per igneis.
Sic tauriformis volvitur Aufidus.
Qui regna Dauni praefluit Appuli,
Cum ſaevit, horendamque cultis
Diluviem minitatur agris:
Ut barbarorum Claudius agmina
Ferrata vaſto diruit impetu,
Primoſque & extremos metendo,
Stravit humum ſine clade victor,
Te copias, te conſilium, & tuos
Praebente divos. nam tibi, quo die
Portus Alexandrea ſupplex,
Et vacuam patefecit aulam,
Fortuna luſtro proſpera tertio
Belli ſecundos reddidit exitus:
Laudemque, & optatum peractis
Imperiis decus arrogavit.
Te Cantaber non ante domabilis,
Meduſque, & Indus, te profugus Scythes
Miratur, ô tutela praeſens
Italiae, dominaeque Romae!
Te fontium qui celat origines
Niluſque, & Iſter, te rapidus Tigris,
Te belluoſus qui remotis
Obſtrepit Oceanus Britannis,
Te non paventis funera Galliae,
Duraeque tellus audit Iberiae:
Te caede gaudentes Sicambri
Compoſitis venerantur armis.

AUGUSTI LAUDES.

ODE XV.

Phoebus valentem proelia me loqui,
Victas & urbeis, increpuit lyra,
Ne parva Tyrrhenum per aequor
Vela darem. tua, Caeſar, aetas
Fruges & agris rettulit uberes,
Et ſigna noſtro reſtituit Jovi;

Direpta

Direpta Parthorum ſuperbis
Poſtibus: & vacuum duellis
Janum Quirini clauſit, & ordinem
Rectum, & vaganti fraena licentiae
Injecit, amovitque culpas,
Et veteres revocavit arteis:
Per quas Latinum nomen & Italae
Crevere vires; famaque, & imperi
Porrecta majeſtas ad ortum
Solis ab Heſperio cubili.
Cuſtode rerum Caeſare, non furor
Civilis, aut vis eximet otium:
Non ira, quae procudit enſeis,
Et miſeras inimicat urbeis.
Non qui profundum Danubium bibunt,
Edicta rumpent Julia: non Getae,
Non Seres, infidive Perſae:
Non Tanaim prope flumen orti.
Noſque & profeſtis lucibus & ſacris,
Inter jocoſi munera Liberi,
Cum prole, matroniſque noſtris;
Rite deos prius apprecati,
Virtute functos more patrum duces,
Lydis remiſto carmine tibiis,
Trojamque, & Anchiſen, & almae
Progeniem Veneris canemus.

Q. HORATII FLACCI
EPODON
LIBER.

AD MÆCENATEM.

ODE I.

Se cum eo ad bellum Actiacum proficiſcente ire velli.

IBis Liburnis inter alta navium,
Amice propugnacula;
Paratus omne Caeſaris periculum
Subire, Maecenas, tuo.
Quid nos? quibus te vita ſit ſuperſtite
Jucunda, ſi contra, gravis?
Utrumque juſſi perſequemur otium
Non dulce, ni tecum ſimul?
An hunc laborem mente laturi, decet
Qua ferre non molleis viros,
Feremus? & te vel per Alpium juga,
Inhoſpitalem & Caucaſum,
Vel Occidentis uſque ad ultimum ſinum,
Forti ſequemur pectore?
Roges, tuum labore quid juvem meo
Imbellis, ac firmus parum.
Comes minore ſum futurus in metu,
Qui major abſenteis habet:
Ut aſſidens implumibus pullis avis
Serpentium allapſus timet
Magis relictis: non, ut adſit, auxilî
Latura plus praeſentibus.
Libenter hoc, & omne militabitur
Bellum in tuae ſpem gratiae.
Non ut juvencis illigata pluribus
Aratra nitantur meis:
Pecuſve Calabris ante ſidus fervidum
Lucana mutet paſcua,
Nec ut ſuperni villa candens Tuſculi
Circaea tangat moenia.

Satis

Satis ſuperque me benignitas tua
  Ditavit. haud paravero,
Quod, aut avarus, ut Chremes, terra premam:
  Diſcinctus aut perdam ut nepos.

VITÆ RUSTICÆ LAUDES.

ODE II.

Beatus ille, qui procul negotiis,
  Ut priſca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet ſuis;
  Solutus omni foenore:
Nec excitatur claſſico miles truci,
  Nec horret iratum mare:
Forumque vitat, & ſuperba civium
  Potentiorum limina.
Ergo aut adulta vitium propagine
  Altas maritat populos:
Aut in reducta valle mugientium
  Proſpectat erranteis greges:
Inutileiſque falce ramos amputans,
  Feliciores inſerit:
Aut preſſa puris mella condit amphoris,
  Aut tondet infirmas oveis.
Vel cum decorum mitibus pomis caput
  Autumnus arvis extulit:
Ut gaudet inſitiva decerpens pyra,
  Certantem & uvam purpurae,
Qua muneretur te, Priape, & te pater
  Sylvane tutor finium!
Libet jacere modo ſub antiqua ilice:
  Modo in tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquae:
  Queruntur in ſilvis aves,
Fonteſque lymphis obſtrepunt manantibus,
  Somnos quod invitet leveis,
At cum tonantis annus hibernus Jovis
  Imbreis niveiſque comparat;
Aut trudit acris hinc & hinc multa cane
  Apros in obſtanteis plagas:
Aut amite levi rara tendit retia;
  Turdis edacibus dolos:
Pavidumque leporem, & advenam laqueo gruem
  Jucunda captat praemia:

Qu'

Quis non malorum, quas amor curas habet,
Haec inter obliviſcitur?
Quod ſi pudica mulier in partem juvet
Domum, atque dulceis liberos,
(Sabina qualis aut peruſta ſolibus
Pernicis uxor Appuli,
Sacrum vetuſtis exſtruit lignis focum
Laſſi ſub adventum viri)
Claudenſque textis cratibus laetum pecus,
Diſtenta ſiccet ubera;
Et horna dulci vina promens dolio,
Dapes inemptas apparet;
Non me Lucrina juverint conchylia,
Magiſve rhombus, aut ſcari,
Si quos Eois intonata fluctibus
Hiems ad hoc vertat mare:
Non Afra avis deſcendat in ventrem meum:
Non attagen Ionicus
Jucundior, quam lecta de pinguiſſimis
Oliva ramis arborum:
Aut herba lapathi prata amantis, & gravi
Malvae ſalubres corpori:
Vel agna feſtis caeſa Terminalibus.
Vel hoedus ereptus lupo.
Has inter epulas, ut juvat paſtas oveis
Videre properanteis domum!
Videre feſſos vomerem inverſum boves
Collo trahenteis languido,
Poſitoſque vernas, ditis examen domus,
Circum renidenteis Lareis!
Haec ubi locutus foenerator Alphius;
Jam jam futurus ruſticus,
Omnem relegit Idibus pecuniam,
Quaerit Calendis ponere.

AD MÆCENATEM.

ODE III.

Allii deteſtatio.

PArentis olim ſi quis impia manu
Senile guttur fregerit,
Edit cicutis allium nocentius.
O dura meſſorum ilia!

Quid

Quid hoc veneni ſaevit in praecordiis?
  Num viperinus his cruor,
Incoctus herbis me fefellit? an malas
  Canidia tractavit dapes?
Ut Argonautas praeter omneis candidum
  Medea mirata eſt ducem
Ignota tauris illigaturum juga,
  Perunxit hoc Jaſonem:
Hoc delibutis ulta donis pellicem,
  Serpente fugit alite.
Nec tantus unquam ſiderum inſedit vapor
  Siticuloſae Apuliae:
Nec munus humeris efficaeis Herculis
  Inarſit aeſtuoſius.
At, ſi quid unquam tale concupiveris,
  Jocoſe Maecenas, precor
Manum puella ſuavio opponat tuo,
  Extrema & in ſponda cubet.

AD MENAM LIBERTUM POMPEII MAGNI.

ODE IV.

In ejus, ex mutata conditione, arrogantiam invehitur.

Lupis & agnis quanta ſortito obtigit,
  Tecum mihi diſcordia eſt,
Ibericis peruſte funibus latus,
  Et crura dura compede.
Licet ſuperbus ambules pecunia,
  Fortuna non mutat genus.
Videſne, ſacram metiente te viam
  Cum bis ter ulnarum toga,
Ut ora vertat huc & huc euntium
  Liberrima indignatio?
Sectus flagellis hic triumviralibus
  Praeconis ad faſtidium,
Arat Falerni mille fundi jugera,
  Et Appiam mannis terit:
Sedilibuſque magnus in primis eques
  Othone contempto ſedet.
Quid attinet tot ora navium gravi
  Roſtrata duci pondere
Contra latrones, atque ſervilem manum,
  Hoc, hoc tribuno militum?

IN CANIDIAM VENEFICAM.

ODE V.

AT ô deorum quicquid in coelo regis
  Terras, & humanum genus,
Quid iſte fert tumultus? aut quid omnium
  Vultus in unum me truces?
Per liberos te, ſi vocata partubus
  Lucina veris affuit,
Per hoc inane purpurae decus precor,
  Per improbaturum haec Jovem,
Quid ut noverca me intueris, aut uti
  Petita ferro bellua?
Ut haec trementi queſtus ore conſtitit
  Inſignibus raptis puer,
Impube corpus, quale poſſet impia
  Mollire Thracum pectora;
Canidia brevibus implicata viperis
  Crineis, & incomtum caput,
Jubet ſepulcris caprificos erutas,
  Jubet cupreſſus funebreis,
Et uncta turpis ova ranae ſanguine,
  Plumamque nocturnae ſtrigis,
Herbaſque, quas & Colchos, atque Iberia
  Mittit venenorum ferax,
Et oſſa ab ore rapta jejunae canis
  Flammis aduri Colchicis.
At expedita Sagana per totam domum
  Spargens Avernaleis aquas,
Horret capillis, ut marinus, aſperis,
  Echinus, aut currens aper:
Abacta nulla Veja conſcientia,
  Ligonibus duris humum
Exhauriebat ingemens laboribus:
  Quo poſſet infoſſus puer
Longo die bis terve mutatae dapis
  Inmori ſpectaculo:
Cum promineret ore, quantum exſtant aqua
  Suſpenſa mento corpora,
Exerta uti medulla, & aridum jecur
  Amoris eſſet poculum;
Interminato cum ſemel fixa cibo
Intabuiſſent populae.

Non

Non defuiſſe maſculae libidinis
Ariminenſem Foliam,
Et otioſa credidit Neapolis,
Et omne vicinum oppidum,
Quae ſidera excantata voce Theſſala,
Lunamque coelo deripit.
Hic irrefectum ſaeva dente livido
Canidia rodens pollicem,
Quid dixit? aut quid tacuit? O rebus meis
Non infideles arbitrae,
Nox, & Diana, quae ſilentium regis,
Arcana cum fiunt ſacra:
Nunc, nunc adeſte, nunc in hoſtileis domos
Iram, atque numen vertite,
Formidoloſis dum latent ſilvis ferae,
Dulci ſopore languidae,
Senem (quod omnes rideant) adulterum
Latrent ſuburranae canes,
Nardo perunctum, quale non perfectius
Meae laborarint manus.
Quid accidit? cur dira barbarae minus
Venena Medeae valent,
Quibus ſuperbam fugit ulta pellicem,
Magni Creontis filiam,
Cum palla, tabo munus imbutum, novam
Incendio nuptam abſtulit?
Atqui nec herba, nec latens in aſperis
Radix fefellit me locis.
Indormit unctis omnium cubilibus
Oblivione pellicum.
Ah, ah! ſolutus ambulat veneficae
Scientioris carmine.
Non uſitatis, Vare, potionibus
(O multa fleturum caput!)
Ad me recurres: nec vocata mens tua
Marſis redibit vocibus.
Majus parabo, majus infundam tibi
Faſtidienti poculum.
Priuſque coelum ſidet inferius mari,
Tellure porrecta ſuper,
Quam non amore ſic meo flagres, uti
Bitumen atris ignibus.
Sub haec puer, jam non, ut ante, mollibus

Lenire verbis impias:
Sed dubius unde rumperet ſilentium,
Miſit Thyeſteas preces.
Venena, magnum fas, nefaſque, non valent
Convertere humanam vicem.
Diris agam vos: dira deteſtatio
Nulla expiatur victima,
Quin, ubi perire juſſis exſpiravero,
Nocturnus occurram furor:
Petamque vultus umbra curvis unguibus,
Quae vis deorum eſt Manium:
Et inquietis aſſidens praecordiis,
Pavore ſomnos auferam.
Vos turba vicatim, hinc & hinc ſaxis petens,
Contundet obſcoenas anus.
Poſt inſepulta membra different lupi
Et Eſquilinae alites.
Neque hoc parentes (heu mihi ſuperſtites!)
Effugerit ſpectaculum.

ODE VI.

In Caſſium Severum, Poëtam maledicum.

QVid immerenteis hoſpites vexas canis
Ignavus adverſum lupos?
Quin huc inaneis, ſi potes, vertis minas,
Et me remorſurum petis?
Nam qualis aut Moloſſus, aut fulvus Lacon,
Amica vis paſtoribus,
Agam per altas aure ſublata niveis,
Quaecumque praecedet fera.
Tu cum timenda voce compleſti nemus;
Projectum odoraris cibum.
Cave, cave: namque in malos aſperrimus
Parata tollo cornua:
Qualis Lycambae ſpretus infido gener,
Aut acer hoſtis Bupalo.
An ſi quis atro dente me petiverit,
Inultus ut flebo puer?

AD POPULUM ROMANUM.

ODE VII.

In bellum civile geſtum contra Brutum & Caſſium.

QUo, quo ſceleſti, ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enſes conditi?

Parum

Parumne campis, atque Neptuno ſuper
  Fuſum eſt Latini ſanguinis?
Non ut ſuperbas invidae Carthaginis
  Romanus arceis ureret:
Intactus aut Britannus ut deſcenderet
  Sacra catenatus via:
Sed ut ſecundum vota Parthorum, ſua
  Urbs haec periret dextera.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
  Unquam, niſi in diſpar feris.
Furorne coecus, an rapit vis acrior,
  An culpa? reſponſum date.
Tacent. & ora pallor albus inficit,
  Menteſque perculſae ſtupent.
Sic eſt. acerba fata Romanos agunt,
  Sceluſque fraternae necis:
Ut immerentis fluxit in terram Remi
  Sacer nepotibus cruor.

ODE VIII.

In anum libidinoſam.

Rogare longo putidam te ſaeculo,
  Vireis quid enervet meas?
Cum ſit tibi dens ater, & rugis vetus
  Frontem ſenectus exaret:
Hietque turpis inter aridas nateis
  Podex, velut crudae bovis.
Sed incitat me pectus, & mammae putres,
  Equina quales ubera.
Venterque mollis, & femur tumentibus
  Exile ſuris additum.
Eſto beata: funus atque imagines
  Ducant triumphales tuum:
Nec ſit marita, quae rotundioribus
  Onuſta baccis ambulet.
Quid, quod libelli Stoici inter ſericos
  Jacere pulvillos amant?
Illiterati num minus nervi rigent?
  Minuſve languet faſcinum,
Quod ut ſuperbo provoces ab inguine,
  Ore allaborandum eſt tibi.

AD MÆCENATEM.

ODE IX.

QUando repoſtum Caecubum ad feſtas dapes
Victore laetus Caeſare,
Tecum ſub alta (ſic Jovi gratum) domo,
Beate Maecenas, bibam?
Sonante mixtum tibiis carmen lyra,
Hac Dorium, illis Barbarum,
Ut nuper, actus cum freto Neptunius
Dux fugit uſtis navibus,
Minatus urbi vincla, quae detraxerat
Servis amicus perfidis.
Romanus, (eheu poſteri negabitis)
Emancipatus foeminae
Fert vallum, & arma miles, & ſpadonibus
Servire rugoſis poteſt,
Interque ſigna (turpe!) militaria
Sol aſpicit conopeum.
Ad hunc frementeis verterunt bis mille equos
Galli, canentes Caeſarem:
Hoſtiliumque navium portu latent
Puppes ſiniſtrorſum ſitae.
Io triumphe, tu moraris aureos
Currus, & intactas boves.
Io triumphe, nec Jugurthino parem
Bello reportaſti ducem:
Neque Africano, cui ſuper Carthaginem
Virtus ſepulcrum condidit.
Terra marique victus hoſtis, Punico
Lugubre mutavit ſagum.
Aut ille centum nobilem Cretam urbibus
Ventis iturus non ſuis.
Exercitatas aut petit Syrteis noto,
Aut fertur incerto mari.
Capaciores affer huc, puer, ſcyphos,
Et Chia vina, aut Lesbia:
Vel, quod fluentem nauſeam coërceat,
Metire nobis Caecubum.
Curam metumque Caeſaris rerum juvat
Dulci Lyaeo ſolvere.

IN-

IN MÆVIUM.

ODE X.

Tempeſtatem & naufragium ei imprecatur.

MAla ſoluta navis exit alite
 Ferens olentem Maevium.
Ut horridis utrumque verberes latus,
 Auſter memento, fluctibus.
Niger rudentes Eurus, inverſo mari,
 Fractoſque remos differat.
Inſurgat Aquilo, quantus altis montibus
 Frangit trementeis ilices.
Nec ſidus atra nocte amicum appareat,
 Qua triſtis Orion cadit.
Quietiore nec feratur aequore,
 Quam Graja victorum manus,
Cum Pallas uſto vertit iram ab Ilio
 In impiam Ajacis ratem.
O quantus inſtat navitis ſudor tuis,
 Tibique pallor luteus,
Et illa non viriis ejulatio,
 Preces & averſum ad Jovem!
Ionius udo cum remugiens ſinus
 Noto carinam ruperit.
Opima quod ſi praeda curvo littore
 Porrecta mergos juveris,
Libidinoſus immolabitur caper,
 Et agna tempeſtatibus.

AD PETTIUM.

ODE XI.

Se amore captum non poſſe ad verſus faciendos operam & ſtudium conferre.

PEtti, nihil me, ſicut antea, juvat
 Scribere verſiculos,
  Amore perculſum gravi;
Amore, qui me praeter omneis, expetit
 Mollibus in pueris,
  Aut in puellis urere.
Hic tertius December, ex quo deſtiti
 Inachia furere,
 Silvis honorem decutit.

Heu me per urbem (nam pudet tanti mali)
Fabula quanta fui!
Conviviorum & poenitet,
In queis amantem & languor & ſilentium
Arguit, & latere
Petitus imo ſpiritus.
Contraque lucrum nil valere, candidum
Pauperis ingenium
Querebar applorans tibi:
Simul calentis inverecundus deus
Fervidiore mero
Arcana promorat loco.
Quod ſi meis inaeſtuat praecordiis
Libera bilis, ut haec
Ingrata ventis dividat
Fomenta, vulnus nil malum levantia:
Deſinet imparibus
Certare ſummotus pudor.
Ubi haec ſeverus te palam laudaveram,
Juſſus abire domum,
Ferebar incerto pede,
Ad non amicos heu mihi poſtcis, & heu
Limina dura, quibus
Lumbos, & infregi latus!
Nunc gloriantis quamlibet mulierculam
Vincere mollitia,
Amor Lyciſci me tenet:
Unde expedire non amicorum queant
Libera conſilia,
Nec contumeliae graves;
Sed alius ardor, aut puellae candidae,
Aut teretis pueri,
Longam renodantis comam.

ODE XII.

In anum foedam quae illius amores ambiebat.

Quid tibi vis, mulier, nigris digniſſima barris
Munera cur mihi, quidve tabellas
Mittis nec firmo juveni, nec naris obeſae:
Namque ſagacius unus odoror,
Polypus, an gravis hirſutis cubet hircus in alis,
Quam canis acer, ubi lateat ſus:
Quis ſudor victis, & quam malus undique membris
Creſcit

Creſcit odor: cum pene ſoluto
Indomitam properat rabiem ſedare; nec illi
Jam manet humida creta, colorque
Stercore fucatus crocodili: jamque ſubando
Tenta, cubilia, tectaque rumpit.
Vel mea cum ſaevis agitat faſtidia verbis;
Inachia langues minus, ac me.
Inachiam ter nocte potes: mihi ſemper ad unum
Mollis opus. pereat male, quae te
Lesbia quaerenti taurum, monſtravit inertem.
Cum mihi Chous adeſſet Amyntas,
Cujus in indomito conſtantior inguine nervus,
Quam nova collibus arbor inhaeret.
Muricibus Tyriis iteratae vellera lanae,
Cui properabantur? tibi nempe.
Ne foret aequaleis inter conviva, magis quem
Diligeret mulier ſua, quam te.
O ego non felix, quam tu fugis, ut pavet acreis
Agna lupos, capreaeque leones.

AD AMICOS.

ODE XIII.

Horrida tempeſtas coelum contraxit & imbres,
Niveſque deducunt Jovem.
Nunc mare nunc ſilvae
Threïcio Aquilone ſonant. rapiamus amici
Occaſionem de die:
Dumque virent genua,
Et decet, obducta ſolvatur fronte ſenectus.
Tu vina Torquato move
Conſule preſſa meo.
Caetera mitte loqui. Deus haec fortaſſe benigna
Reducet in ſedem vice.
Nunc & Achaemenia
Perfundi nardo juvat, & fide Cyllenea
Levare diris pectora
Sollicitudinibus:
Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno:
Invicte mortalis, dea
Nate puer Thetide,
Te manet Aſſaraci tellus, quam frigida parvi
Findunt Scamandri flumina,
Lubricus & Simois:

Unde tibi reditum certo ſubtemine Parcae
Rupere: nec mater domum
Caerula te revehet.
Illic omne malum vino cantuque levato,
Deformis aegrimoniae
Dulcibus alloquiis.

AD MÆCENATEM.

ODE XIV.

Phrynes amorem obſtare quo minus jambos promiſſos abſolvat.

MOllis inertia cur tantam diffuderit imis
Oblivionem ſenſibus;
Pocula Lethaeos ut ſi ducentia ſomnos
Arente fauce traxerim,
Candide Maecenas, occidis ſaepe rogando.
Deus, deus nam me vetat,
Inceptos, olim promiſſum carmen, iambos
Ad umbilicum adducere.
Non aliter Samio dicunt arſiſſe Bathyllo
Anacreonta Teïum:
Qui perſaepe cava teſtudine flevit amorem
Non elaboratum ad pedem.
Ureris ipſe miſer: quod ſi non pulcrior ignis
Accendit obſeſſam Ilion,
Gaude ſorte tua. me libertina, neque uno
Contenta, Phryne macerat.

AD NEÆRAM.

ODE XV.

Non ſervatam ab ea fidem conqueritur.

NOx erat & coelo fulgebat Luna ſereno
Inter minora ſidera,
Cum tu magnorum numen laeſura deorum
In verba jurabas mea:
Arctius atque edera procera aſtringitur ilex,
Lentis adhaerens brachiis:
Dum pecori lupus, & nautis infeſtus Orion
Turbaret hibernum mare,
Intonſoſque agitaret Apollinis aura capillos,
Fore hunc amorem mutuum.
O dolitura mea multum virtute, Neaera:
Nam ſi quid in Flacco viri eſt,
Non feret aſſiduas potiori te dare nocteis,

Et quaeret iratus parem.
Nec ſemel offenſae cedet conſtantia formae,
Si certus intrarit dolor.
At tu, quicunque es felicior, atque meo nunc
Superbus incedis malo,
Sis pecore, & multa dives tellure licebit,
Tibique Pactolus fluat,
Nec te Pythagorae fallant arcana renati,
Formaque vincas Nirea;
Eheu tranſlatos alio moerebis amores.
Aſt ego viciſſim riſero.

AD POPULUM ROMANUM.

ODE XVI.

Queritur bellorum civilium nullum eſſe finem.

ALtera jam teritur bellis civilibus aetas,
Suis & ipſa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere Marſi,
Minacis aut Etruſca Porſenae manus,
AEmula nec virtus Capuae, nec Spartacus acer,
Noviſque rebus infidelis Allobrox,
Nec fera caerulea domuit Germania pube,
Parentibuſque abominatus Annibal.
Impia perdemus devoti ſanguinis aetas,
Feriſque rurſus occupabitur ſolum.
Barbarus heu cineres inſiſtet victor, & urbem
Eques ſonante verberabit ungula:
Quaeque carent ventis & ſolibus oſſa Quirini,
(Nefas videre) diſſipabit inſolens.
Forte, quid expediat, communiter, aut melior pars
Malis carere quaeritis laboribus?
Nulla ſit hac potior ſententia (Phocaeorum
Velut profugit exſecrata civitas,
Agros atque Lareis proprios, habitandaque fana
Apris reliquit, & rapacibus lupis)
Ire, pedes quocunque ferunt: quocumque per undas
Notus vocabit, aut protervus Africus.
Sic placet? an melius quis habet ſuadere? ſecunda
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed juremus in haec: Simul imis ſaxa renarint
Vadis levata, ne redire ſit nefas:
Neu converſa domum pigeat dare lintea, quando
Padus Matina laverit cacumina.

In mare ſeu celſus procurrerit Apenninus,
  Novaque monſtra junxerit libidine
Mirus amor; juvet ut tigreis ſubſidere cervis,
  Adulteretur & columba milvio:
Credula nec flavos timeant armenta leones,
  Ametque ſalſa laevis hircus aequora.
Haec, & quae poterunt reditus abſcindere dulceis,
  Eamus omnis execrata civitas.
Aut pars indocili melior grege, mollis, & exſpes
  Inominata perprimat cubilia.
Vos quibus eſt virtus, muliebrem tollite luctum,
  Etruſca praeter & volate littora.
Nos manet Oceanus circumvagus: arva beata
  Petamus arva, divites & inſulas,
Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
  Et imputata floret uſque vinea:
Germinat & nunquam fallentis termes olivae,
  Suamque pulla ficus ornat arborem:
Mella cava manant ex ilice, montibus altis
  Levis crepante lympha deſilit pede.
Illic injuſſae veniunt ad mulctra capellae,
  Refertque tenta grex amicus ubera:
Nec veſpertinus circumgemit urſus ovile,
  Nec intumeſcit alta viperis humus.
Pluraque felices mirabimur, ut neque largis
  Aquoſus Eurus arva radat imbribus,
Pinguia nec ſiccis urantur ſemina glebis,
  Utrumque Rege temperante coelitum.
Non huc Argoo contendit remige pinus,
  Neque impudica Colchis intulit pedem:
Non huc Sidonii torſerunt cornua nautae,
  Laborioſa nec cohors Ulyſſeï.
Nulla nocent pecori contagia: nullius aſtri
  Gregem aeſtuoſa terret impotentia.
Jupiter illa piae ſecrevit littora genti,
  Ut inquinavit aere tempus aureum:
Aere, dehinc ferro duravit ſaecula: quorum
  Piis ſecunda vate me datur fuga.

AD CANIDIAM.

ODE XVII.

Ut ſibi tandem ignoſcat.

JAm jam efficaci do manus ſcientiae,
  Supplex & oro regna per Proſerpinae,

Per

Per & Dianae non movenda numina,
Per atque libros carminum valentium
Defixa coelo devocare ſidera,
Canidia, parce vocibus tandem ſacris.
Citumque retro ſolve, ſolve turbinem.
Movit nepotem Telephus Nereïum,
In quem ſuperbus ordinarat agmina
Myſorum, & in quem tela acuta torſerat.
Luxere matres Iliae addictum feris
Alitibus, atque canibus homicidam Hectorem,
Poſtquam relictis moenibus rex procidit,
Heu pervicacis ad pedes Achilleï.
Setoſa duris exuere pellibus
Laborioſi remiges Ulyſſeï
Volente Circe membra: tunc mens, & ſonus
Relapſus, atque notus in vultus honor.
Dedi ſatis, ſuperque poenarum tibi,
Amata nautis multum, & inſtitoribus.
Fugit juventas, & verecundus color
Reliquit oſſa pelle amicta lurida.
Tuis capillus albus eſt odoribus.
Nullum à labore me reclinat otium.
Urget diem nox, & dies noctem: neque eſt
Levare tenta ſpiritu praecordia.
Ergo negatum, vincor, ut credam miſer,
Sabella pectus increpare carmina.
Caputque Marſa diſſilire nænia.
Quid amplius vis? ô mare, & terra, ardeo:
Quantum neque atro delibutus Hercules
Neſſi cruore, nec Sicana fervida
Urens in AEtna flamma. tu, donec cinis
Injurioſis aridus ventis ferar,
Cales venenis officina Colchicis.
Quae finis? aut quod me manet ſtipendium?
Effare: juſſas cum fide poenas luam?
Paratus expiare, ſeu popoſceris
Centum juvencos, ſive mendaci lyra
Voles ſonari. Tu pudica, tu proba
Perambulabis aſtra ſidus aureum.
Infamis Helenae Caſtor offenſus vice
Fraterque magni Caſtoris, victi prece
Adempta vati reddidere lumina
Et tu (potes nam) ſolve me dementia.

O nec

O nec paternis obſoleta ſordibus,
Nec in ſepulcris pauperum prudens anus
Novendialeis diſſipare pulveres.
Tibi hoſpitale pectus, & purae manus,
Tuuſque venter partum ejus: & tuo
Cruore rubros obſtetrix pannos lavit;
Utcunque fortis exſilis puerpera.

Canidia reſpondet, oſtendens nullis ſe precibus exorari poſſe.

Quid obſeratis auribus fundis preces?
Non ſaxa nudis ſurdiora navitis
Neptunus alto tundit hibernus ſalo.
Inultus ut tu riſeris Cotyttia
Vulgata, ſacrum liberi Cupidinis?
Et Eſquilini Pontifex venefici
Impune ut urbem nomine impleris meo?
Quid proderit ditaſſe Pelignas anus,
Velociuſve miſcuiſſe toxicum,
Si tardiora fata te votis manent?
Ingrata miſero vita ducenda eſt, in hoc,
Novis ut uſque ſuppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis infidus pater,
Egens benignae Tantalus ſemper dapis.
Optat Prometheus obligatus aliti,
Optat ſupremo collocare Siſyphus
In monte ſaxum: ſed vetant leges Jovis.
Voles modo altis deſilire turribus:
Modo enſe pectus Norico recludere:
Fruſtraque vincla gutturi innectes tuo,
Faſtidioſa triſtis aegrimonia.
Vectabor humeris tunc ego inimicis eques;
Meaeque terra cedet inſolentiae.
An quae movere cereas imagines,
Ut ipſe noſti curioſus, & polo
Deripere Lunam vocibus poſſim meis,
Poſſim crematos excitare mortuos,
Deſiderique temperare poculum,
Plorem artis in te nullum habentis exitum?

Q. HORATII FLACCI CARMEN SAECULARE.

Pro Imperii Romani incolumitate.

Phoebe ſylvarumque potens Diana,
Lucidum coeli decus, ô colendi
Semper, & culti, date quae precamur
Tempore ſacro:
Quo Sibyllini monuere verſus,
Virgines lectas puerosque caſtos
Dis, quibus ſeptem placuere colles,
Dicere carmen:
Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis & celas, aliuſque & idem
Naſceris; poſſis nihil urbe Roma
Viſere majus.
Rite maturos aperire partus
Lenis Ilithyia tuere matres:
Sive tu Lucina probas vocari,
Seu genitalis.
Diva, producas ſobolem, patrumque
Proſperes decreta ſuper jugandis
Foeminis, proliſque novae feraci
Lege marita:
Certus ut denos decies per annos
Orbis & cantus, referatque ludos
Ter die claro, totieſque grata
Nocte frequenteis.
Voſque veraces ceciniſſe Parcae,
Quod ſemel dictum eſt; ſtabiliſque rerum
Terminus ſervat, bona jam peractis
Jungite fata.
Fertilis frugum pecoriſque tellus
Spicea donet Cererem corona:
Nutriant foetus & aquae ſalubres,
Et Jovis aurae.
Condito mitis placiduſque telo
Supplices audi pueros, Apollo:
Siderum regina bicornis audi,
Luna, puellas.

Roma

Roma ſi veſtrum eſt opus, Iliaeque
Littus Etruſcum tenuere turmae,
Juſſa pars mutare Lareis, & urbem
Soſpite curſu:
Cui per ardentem ſine fraude Trojam
Caſtus AEneas patriae ſuperſtes
Liberum munivit iter, daturus
Plura relictis:
Dî probos mores docili juventae,
Dî ſenectuti placidae quietem,
Romulae genti date remque, prolemque,
Et decus omne.
Quique vos bobus veneratur albis
Clarus Anchiſae Venerisque ſanguis,
Imperet bellante prior; jacentem
Lenis in hoſtem.
Jam mari, terraque manus potenteis
Medus, Albanaſque timet ſecureis:
Jam Scythae reſponſa petunt, ſuperbi
Nuper: & Indi:
Jam fides, & pax, & honor, pudorque
Priſcus, & neglecta redire virtus
Audet, apparetque beata pleno
Copia cornu.
Augur, & fulgente decorus arcu
Phoebus, acceptuſque novem Camoenis,
Qui ſalutari levat arte feſſos
Corporis artus;
Si Palatinas videt aequus arceis,
Remque Romanam Latiumque felix,
Alterum in luſtrum, meliuſque ſemper
Proroget aevum.
Quaeque Aventinum tenet Algidumque,
Quindecim Diana preces virorum
Curet: & votis puerorum amicas
Applicet aureis.
Haec Jovem ſentire, deoſque cunctos,
Spem bonam, certamque domum reporto,
Doctus, & Phoebi chorus & Dianae
Dicere laudes.

QUINTI

QUINTI HORATII FLACCI

SERMONUM

LIBRI IV.

Quorum duo Satyrarum vulgo, duo Epiſtolarum inſcribuntur.

Q. HORATII FLACCI
SERMONUM
LIBER PRIMUS.

Quorum duo Satyrarum vulgo, duo Epiſtolarum inſcribuntur.

SATYRA I.

QUi fit, Maecenas, ut nemo, quam ſibi ſortem
Seu ratio dederit, ſeu ſors objecerit, illa
Contentus vivat: laudet diverſa ſequenteis?
O fortunati mercatores, gravis annis
Miles ait, multo jam fractus membra labore.
Contra, mercator, navim jactantibus Auſtris,
Militia eſt potior. quid enim? concurritur: horae
Momento cita mors venit, aut victoria laeta.
Agricolam laudat juris legumque peritus,
Sub galli cantum conſultor ubi oſtia pulſat.
Ille, datis vadibus, qui rure extractus in urbem eſt;
Solos feliceis viventeis clamat in urbe.
Caetera de genere hoc (adeo ſunt multa) loquacem
Delaſſare valent Fabium. ne te morer, audi,
Quo rem deducam. ſiquis deus, En ego, dicat,
Jam faciam, quod vultis. eris tu, qui modo miles;
Mercator: tu conſultus modo, ruſticus. hinc vos,
Vos hinc mutatis diſcedite partibus. eja
Quid ſtatis? nolint. atqui licet eſſe beatis.
Quid cauſae eſt, merito quin illis Jupiter ambas
Iratus buccas inflet, neque ſe fore poſthac
Tam facilem dicat, votis ut praebeat aurem?
Praeterea, ne ſic, ut qui jocularia, ridens
Percurram: quanquam ridentem dicere verum
Quid vetat? ut pueris olim dant cruſtula blandi
Doctores, elementa velint ut diſcere prima.
Sed tamen amoto quaeramus ſeria ludo.
Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
Perfidus hic caupo, miles, nautaeque per omne
Audaces mare qui currunt, hac mente laborem
Seſe ferre, ſenes ut in otia tuta recedant,
Ajunt, cum ſibi ſint congeſta cibaria. ſicut
Parvula (nam exemplo eſt) magni formica laboris

Ore trahit quodcunque poteſt, atque addit acervo,
Quem ſtruit, haud ignara ac non incauta futuri.
Quae, ſimul inverſum contriſtat Aquarius annum,
Non uſquam prorepit, & illis utitur ante
Quaeſitis patiens. cum te neque fervidus aeſtus
Demoveat lucro, neque hiems, ignis, mare, ferrum:
Nil obſtet tibi, dum ne ſit te ditior alter.
Quid juvat immenſum te argenti pondus & auri
Furtim defoſſa timidum deponere terra?
Quod ſi comminuas, vilem redigatur ad aſſem.
At ni id fit, quid habet pulcri conſtructus acervus?
Millia frumenti tua triverit area centum;
Non tuus hoc capiet venter plus, quam meus: ut ſi
Reticulum panis venaleis inter onuſto
Forte vehas humero, nihilo plus accipias, quam
Qui nil portarit. vel dic, quid referat intra
Naturae fineis viventi, jugera centum, an
Mille aret? at ſuave eſt ex magno tollere acervo.
Dum ex parvo nobis tantundem haurire relinquas,
Cur tua plus laudes cumeris granaria noſtris?
Ut, tibi ſi ſit opus liquidi non amplius urna,
Vel cyatho: & dicas, Magno de flumine mallem,
Quam ex hoc fonticulo tantundem ſumere. eo fit,
Plenior ut ſi quos delectet copia juſto,
Cum ripa ſimul avulſos ferat Aufidus acer.
At qui tantulo eget, quanto eſt opus, is neque limo
Turbatam haurit aquam, neq; vitam amittit in undis.
At bona pars hominum decepta cupidine falſo,
Nil ſatis eſt, inquit: quia tanti, quantum habeas, ſis.
Quid facias illi? jubeas miſerum eſſe libenter,
Quatenus id facit. ut quidam memoratur Athenis
Sordidus ac dives, populi contemnere voces
Sic ſolitus: Populus me ſibilat: at, mihi plaudo
Ipſe domi, ſimul ac nummos contemplor in arca.
Tantalus à labris ſitiens fugientia captat
Flumina. quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur. congeſtis undique ſaccis
Indormis inhians. & tanquam parcere ſacris
Cogeris; aut pictis tanquam gaudere tabellis.
Neſcis quo valeat nummus, quem praebeat uſum?
Panis ematur, olus, vini ſextarius: adde
Queis humana ſibi doleat natura negatis.
An vigilare metu exanimem, noctéſque, dieſque

Formidare malos fures, incendia ſervos,
Ne te compilent fugientes; hoc juvat? horum
Semper ego optarim pauperrimus eſſe bonorum.
At ſi condoluit tentatum frigore corpus,
Aut alius caſus lecto te affixit; habes qui
Aſſideat: fomenta paret: medicum roget, utte
Suſcitet, ac reddat natis, cariſque propinquis.
Non uxor ſalvum te vult, non filius: omnes
Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellae.
Miraris, cum tu argento poſt omnia ponas,
Si nemo praeſtet, quem non merearis, amorem?
An ſi cognatos, nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere velis, ſervareque amicos;
Infelix operam perdas, ut ſi quis aſellum
In campum doceat parentem currere fraenis
Denique ſit finis quaerendi: cumque habeas plus,
Pauperiem metuas minus, & finire laborem
Incipias; parto quod avebas: nec facias quod
Umidius quidam (non longe eſt fabula) dives,
Ut metiretur nummos, ita ſordidus, ut ſe
Non unquam ſervo melius veſtiret; ad uſque
Supremum tempus, ne ſe penuria victus
Opprimeret, metuebat. at hunc liberta ſecuri
Diviſit medium fortiſſima Tyndaridarum.
Quid mi igitur ſuades? ut vivam Maenius? aut ſic,
Ut Nomentanus? pergis pugnantia ſecum
Frontibus adverſis componere. Non ego avarum
Cum veto te fieri. vappam jubeo, ac nebulonem:
Eſt inter Tanaim quiddam, ſocerumque viſelli.
Eſt modus in rebus; ſunt certi denique fines,
Quos ultra, citraque nequit conſiſtere rectum.
Hinc, unde abii, redeo: nemon' ut avarus
Se probet? ac potius laudet diverſa ſequenteis.
Quodque aliena capella gerat diſtentius uber,
Tabeſcat. neque ſe majori pauperiorum
Turbae compararet: hunc atque hunc ſuperare laboret?
Sic feſtinanti ſemper locupletior obſtat:
Ut cum carceribus miſſos rapit ungula currus:
Inſtat equis auriga, ſuos vincentibus; illum
Praeteritum temnens extremos inter euntem.
Inde fit, ut raro, qui ſe vixiſſe beatum
Dicat, & exacto contentus tempore vitae
Cedat, uti conviva ſatur, reperire queamus.

Jam ſatis eſt, ne me Criſpini ſcrinia Lippi
Compilaſſe putes, verbum non amplius addam.

SATYRA II.

AMbubajarum collegia, pharmacopolae,
Mendici, mimae, balatrones, hoc genus omne
Moeſtum, ac ſollicitum eſt cantoris morte Tigelli,
Quippe benignus erat. contra hic, ne prodigus eſſe
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramque famem depellere poſſit.
Hunc ſi perconteris, avi cur, atque parentis
Praeclaram ingrata ſtringat malus ingluvie rem;
Omnia conductis coëmens obſonia nummis:
Sordidus, atque animi quod parvi nolit haberi,
Reſpondet. laudatur ab his, culpatur ab illis.
Fufidius vappae famam timet, ac nebulonis;
Dives agris, dives poſitis in foenore nummis.
Quinas hic capiti mercedes exigit: atque
Quanto perditior quiſque eſt, tanto acrius urget.
Nomina ſectatur, modo ſumpta veſte virili
Sub patribus duris tironum. maxime, quis non,
Jupiter, exclamet, ſimul atque audivit? at in ſe
Pro quaeſtu ſumtum facit. heic vix credere poſſis,
Quam ſibi non ſit amicus. ita, ut pater ille, Terenti
Fabula quem miſerum gnato vixiſſe fugato
Inducit; non ſe pejus cruciaverit, atque hic.
Si quis nunc quaerat, quo res haec pertinet? illuc,
Dum vitant ſtulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis demiſſis ambulat. eſt qui
Inguen ad obſcoenum ſubductis uſque facetus.
Paſtillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.
Nil medium eſt. Sunt qui nolint tetigiſſe, niſi illas,
Quarum ſubſuta talos tegat inſtita veſte.
Contra, alius nullam, niſi olenti in fornice ſtantem.
Quidam notus homo, cum exiret fornice, macte
Virtute eſto, inquit ſententia dia Catonis.
Nam ſimul ac venas inflavit tetra libido,
Huc juvenes aequum eſt deſcendere; non alienas
Permolere uxores. nolim laudarier, inquit,
Sic me mirator cunni Cupiennius albi.
Audire eſt operae pretium, procedere recte
Qui moechos non vultis, ut omni parte laborent:
Utque illis multo corrupta dolore voluptas,

At-

Atque haec rara, cadat dura inter ſaepe pericla.
Hic ſe praecipitem tecto dedit: ille flagellis
Ad mortem caeſus: fugiens hic decidit acrem
Praedonū in turbā dedit hic pro corpore nummos:
Hunc perminxerunt calones. quin etiam illud
Accidit, ut cuidam teſteis, caudamque ſalacem
Demeteret ferrum. jure omnes: Galba negabat.
Tutior at quanto merx eſt in claſſe ſecunda!
Libertinarum dico, Salluſtius in quas
Non minus inſanit, quam qui moechatur. at hic ſi,
Qua res, qua ratio ſuaderet, quaque modeſte
Munificum eſſe licet, vellet bonus atque benignus
Eſſe, daret quantum ſatis eſſet: nec ſibi damno,
Dedecorique foret. verum hoc ſe amplectitur uno,
Hoc amat, hoc laudat: matronam nullam ego tango,
Ut quondam Marſaeus amator Originis, ille,
Qui patrium mimae donat fundumque, laremque:
Nil fuerit mî, inquit, cum uxoribus unquam alienis.
Verum eſt cum mimis, eſt cum meretricibus: unde
Fama malum gravius, quam res, trahit. an tibi abunde
Perſonam ſatis eſt, non illud, quidquid ubique
Officit, evitare? bonam deperdere famam,
Rem patris oblimare, malum eſt ubicunq; quid inter-
Eſt an matrona, ancilla, peccesve togata?
Villius in Fauſta Sullae gener, hoc miſer uno
Nomine deceptus, poenas dedit uſque, ſuperque,
Quam ſatis eſt. pugnis caeſus, ferroque petitus,
Excluſus fore, cum Longarenus foret intus.
Huic ſi mutonis verbis mala tanta videntis
Diceret haec animus, Quid vis tibi? nunquid ego à te
Magno prognatum depoſco conſule cunnum,
Velatumque ſtola, mea cum conferbuit ira?
Quid reſponderet? magno patre nata puella eſt.
At quanto meliora monet, pugnantiaque iſtis
Dives opis natura ſuae, tu ſi modo rectè
Diſpenſare velis, ac non fugienda petendis
Immiſcere; tuo vitio, rerumne labores,
Nil referre putas? quare, ne poeniteat te,
Deſine matronas ſectarier: unde laboris
Plus haurire mali eſt, quam ex re decerpere fructus.
Nec magis huic inter niveos, viridesque lapillos,
Sit licet hoc Cerinthe tuū, tenerū eſt femur, aut crus
Rectius; atque etiam melius perſaepe togatae.

Adde huc, quod mercem ſine fucis geſtat, aperte
Quod venale habet oſtendit; nec, ſi quid honeſti eſt,
Jactat, habetque, palam: quaerit quo turpia celet.
Regibus hic mos eſt; ubi equos mercantur, opertos
Inſpiciunt; ne, ſi facies (ut ſaepe) decora,
Molli fulta pede eſt; emptorem inducat hiantem,
Quod pulcræ clunes, breve quod caput, ardua cervix.
Hoc illi recte; ne corporis optima lynceis
Contemplere oculis: Hypſaea caecior, illa
Quae mala ſunt, ſpectes. ô crus, ô brachia! verum
Depygis, naſuta, brevi latere, ac pede longa eſt.
Matronae praeter faciem nil cernere poſſis,
Caetera, ni Catia eſt, demiſſa veſte tegentis.
Si interdicta petes, vallo circumdata, (nam te
Hoc facit inſanum) multae tibi tum officient res:
Cuſtodes, lectica, ciniflones, paraſitae,
Ad talos ſtola demiſſa, & circumdata palla
Plurima, quae invideant pure apparere tibi rem.
Altera nil obſtat. Cois tibi pene videre eſt,
Ut nudam: ne crure malo, ne ſit pede turpi:
Metiri poſſis oculo latus, an tibi mavis
Inſidias fieri, pretiumque avellier ante,
Quam mercem oſtendi? leporem venator, ut alta
In nive ſectatur. poſitum ſic tangere nolit:
Cantat, & apponit: meus eſt amor huic ſimilis: nam
Transvolat in medio poſita, & fugientia captat.
Hiſcine verſiculis ſperas tibi poſſe dolores,
Atque aeſtus, curaſque graves è pectore pelli?
Nonne cupidinibus ſtatuit natura modum, quem,
Quid latura ſibi, quid ſit dolitura negatum,
Quaerere plus prodeſt, & inane abſcindere ſoldo?
Num, tibi cum fauces urit ſitis, aurea quaeris
Pocula? num eſuriens faſtidis omnia praeter
Pavonem, rhombumque? tument tibi cum inguina, num, ſi
Ancilla, aut verna eſt praeſto puer, impetus in quem
Continuo fiat, malis tentigine rumpi?
Non ego. namq; parabilem amo Venerem facilemq;
Illam, poſt paulo, ſed pluris, ſi exierit vir;
Gallis hanc, Philodemus ait: ſibi, quae neque magno
Stet pretio, neque cunctetur, cum eſt juſſa, venire.
Candida, rectaq; ſit: munda hactenus, ut neq; longa,
Nec magis alba velit, quam det natura, videri.

Haec

Haec ubi ſuppoſuit, dextro corpus mihi laevum;
Ilia, & AEgeria eſt. do nomen quodlibet illi,
Nec vereor, ne, dum futuo, vir rure recurrat:
Janua frangatur: latret canis: undique magno
Pulſa domus ſtrepitu reſonet: vae pallida lecto
Deſiliat mulier: miſeram ſe conſcia clamet.
Cruribus haec metuat, doti deprenſa, egomet mî.
Diſcincta tunica fugiendum eſt, ac pede nudo:
Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
Deprendi miſerum eſt: Fabio vel judice vincam.

SATYRA III.

OMnibus hoc vitium eſt cantoribus, inter amicos
Ut numquam inducant animum cantare, rogati:
Injuſſi numquam deſiſtant. Sardus habebat
Ille Tigellius hoc. Caeſar, qui cogere poſſet,
Si peteret per amicitiam patris, atque ſuam, non
Quidquam proficeret: ſi collibuiſſet, ab ovo
Uſque ad mala citaret, Io Bacche, modo ſumma
Voce, modo hac reſonat, quae chordis quattuor ima.
Nil aequale homini fuit illi: ſaepe velut qui
Currebat fugiens hoſtem: perſaepe velut qui
Junonis ſacra ferret. habebat ſaepe ducentos,
Saepe decem ſervos. modo reges atque tetrarchas,
Omnia magna loquẽs. modo, ſit mihi menſa tripes, &
Concha ſalis puri, & toga, quae defendere frigus,
Quamvis craſſa, queat. decies centena dediſſes
Huic parco paucis contento: quinque diebus
Nil erat in loculis. noctes vigilabat ad ipſum
Mane: diem totum ſtertebat. nil fuit unquam
Sic impar ſibi. nunc aliquis dicat mihi, quid tu?
Nullane habes vitia? imo alia, haud fortaſſe minora,
Maenius abſentem Novium cum carperet, Heus tu,
Quidam ait, ignoras te? an ut ignotum dare nobis
Verba putas? egomet mî ignoſco, Maenius inquit,
Stultus, & improbus hic amor eſt, dignuſque notari.
Cum tua pervideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum, (tra
Quam aut aquila, aut ſerpens Epidaurius? at tibi con-
Evenit, inquirant vitia ut tua rurſus & illi.
Iracundior eſt paulo, minus aptus acutis
Naribus horum hominum; rideri poſſit, eo quod
Ruſticius tonſo toga defluit, & male laxus

n pede calceus haeret. at eſt bonus, ut melior vir
Non alius quiſquam: at tibi amicus: at ingenium
ingens
Inculto latet hoc ſub corpore. denique teipſum
Concute, num qua tibi vitiorum inſeverit olim
Natura, aut etiam conſuetudo mala. namque
Neglectis urenda filix innaſcitur agris.
Illuc praevertamur, amatorem quod amicae
Turpia decipiunt coecum vitia, aut etiam ipſa haec
Delectant; veluti Balbinum polypus Agnae.
Vellem in amicitia ſic erraremus, & iſti
Errori nomen virtus poſuiſſet honeſtum.
At, pater ut gnati, ſic nos debemus amici,
Si quod ſit vitium, non faſtidire. ſtrabonem
Appellat paetum pater; & Pullum, male parvus
Si cui filius eſt: ut abortivus fuit olim
Siſyphus. hunc varum, diſtortis cruribus, illum
Balbutit ſcaurum, pravis fultum male talis.
Parcius hic vivit: frugi dicatur. ineptus
Et jactantior hic paulo eſt: concinnus amicis
Poſtulat ut videatur. at eſt truculentior, atque
Plus aequo liber: ſimplex, fortiſque habeatur.
Caldior eſt: acreis inter numeretur. opinor,
Haec res & jungit, junctos & ſervat amicos.
At nos virtutes ipſas invertimus; atque
Sincerum cupimus vas incruſtare. probus quis
Nobiſcum vivit; multum demiſſus homo: illi
Tardo, cognomen pingui damus. hic fugit omneis
Inſidias, nullique malo latus obdit apertum,
Cum genus hoc inter vitae verſetur, ubi acris
Invidia, atque vigent ubi crimina: pro bene ſano,
Ac non incauto, fictum, aſtutumque vocamus.
Simplicior ſi quis (qualem me ſaepe libenter
Obtulerim tibi) Maecenas; ut forte legentem,
Aut tacitum impellat, quovis ſermone moleſtus;
Communi ſenſu plane caret, inquimus. eheu
Quam temere in noſmet legem ſancimus iniquam!
Nam vitiis nemo ſine naſcitur. optimus ille eſt,
Qui minimis urgetur. amicus dulcis, ut aequum eſt
Cum mea compenſet vitiis bona pluribus hiſce,
(Si modo plura mihi bona ſunt) inclinet, amari
Si volet. hac lege in trutina ponetur eadem.
Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum,

Po-

Digitized by Google

Poſtulat; ignoſcat verrucis illius. aequum eſt
Peccatis veniam poſcentem, reddere rurſus.
Denique, quatenus excidi penitus vitium irae,
Caetera item nequeunt ſtultis haerentia, cur non
Ponderibus, moduliſque ſuis ratio utitur? ac, res
Ut quaeque eſt, ita ſuppliciis delicta coërcet?
Si quis eum ſervum, patinam qui tollere juſſus,
Semeſos piſceis, tepidumque ligurrierit jus,
In cruce ſuffigat; Labeone inſanior inter
Sanos dicatur. quanto hoc furioſius, atque
Majus peccatum eſt? paullum deliquit amicus;
Quod niſi concedas, habeare inſuavis, acerbus;
Odiſti, & fugis, ut Druſonem debitor aeris:
Qui, niſi cum triſtes miſero venere Kalendae,
Mercedem, aut nummos unde unde extricat, amaras,
Porrecto jugulo: hiſtorias, captivus ut, audit.
Comminxit lectum potus; menſave catillum
Evandri manibus tritum dejecit; ob hanc rem,
Aut poſitum ante mea quia pullum in parte catini
Suſtulit eſuriens; minus hoc jucundus amicus
Sit mihi? quid faciam, ſi furtum fecerit, aut ſi
Prodiderit commiſſa fide, ſponſumve negarit?
Queis paria eſſe fere placuit peccata, laborant,
Cum ventum ad verum eſt. ſenſus, moreſque repugnant,
Atque ipſa utilitas juſti prope mater, & aequi.
Cum prorepſerunt primis animalia terris, (pter,
Mutum, & turpe pecus, glandem, atque cubilia pro-
Unguibus, & pugnis, dein fuſtibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quae poſt fabricaverat uſus:
Donec verba, quibus voces ſenſuſque notarent,
Nominaque invenere. dehinc abſiſtere bello,
Oppida coeperunt munire & ponere leges;
Ne quis fur eſſet, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
Cauſa: ſed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos Venerem incertam rapienteis more ferarum
Viribus editior caedebat, ut in grege taurus.
Jura inventa metu injuſti fateare neceſſe eſt,
Tempora ſi, faſtoſque velis evolvere mundi.
Nec natura poteſt juſto ſecernere iniquum,
Dividit ut bona diverſis, fugienda petendis.
Nec vincet ratio hoc; tantumdẽ ut peccet, idemque,

Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et qui nocturnus divum ſacra legerit. adſit
Regula, peccatis quae poenas irroget aequas:
Ne ſcutica dignum, horribili ſectere flagello.
Nam ut ferula caedas meritum majora ſubire
Verbera, non vereor; cum dicas eſſe pareis res
Furta latrociniis: & magnis parva mineris
Falce reciſurum ſimili te, ſi tibi regnum
Permittant homines. ſi dives, qui ſapiens eſt,
Et ſutor bonus, & ſolus formoſus, & eſt rex;
Cur optas, quod habes? non noſti quid pater, inquit,
Chryſippus dicat: Sapiens crepidas ſibi nunquam,
Nec ſoleas fecit: ſutor tamen eſt ſapiens. quo?
Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen, atque
Optimus eſt modulator; ut Alfenus vafer, omni
Abjecto inſtrumento artis, clauſaque taberna
Sutor erat; ſapiens operis ſic optimus omnis
Eſt opifex, ſic rex ſolus. vellunt tibi barbam,
Laſcivi pueri, quos tu niſi fuſte coërces,
Urgeris turba circum te ſtante: miſerque
Rumperis, & latras magnorum maxime regum.
Ne longum faciam: dum tu quadrante lavatum
Rex ibis; neque te quiſquam ſtipator, ineptum
Praeter Criſpinum ſectabitur, & mihi dulces
Ignoſcent, ſi quid peccavero ſtultus, amici,
Inque vicem illorum patiar delicta libenter:
Privatuſque magis vivam te rege beatus.

SATYRA IV.

Eupolis, atque Cratinus, Ariſtophaneſque poëtae,
Atq; alii, quorum Comoedia priſca virorum eſt,
Si quis erat dignus deſcribi, quod malus, aut fur,
Quod Moechus foret, aut ſicarius, aut alioqui
Famoſus; multa cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet Lucilius, hoſce ſecutus,
Mutatis tantum pedibus, numeriſque facetus;
Emunctae naris, durus componere verſus.
Nam fuit hoc vitioſus. in hora ſaepe ducentos,
Ut magnum, verſus dictabat ſtans pede in uno.
Cum flueret lutulentus erat quod tollere velles:
Garrulus, atque piger ſcribendi ferre laborem;
Scribendi recte. nam ut multum, nil moror. ecce
Criſpinus minimo me provocat: accipe, ſi vis,

Acci-

Accipiam tabulas. detur nobis locus, hora,
Cuſtodes: videamus uter plus ſcribere poſſit.
Di bene fecerunt, inopis me, quodque puſilli
Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis.
At tu concluſas hircinis follibus auras,
Uſque laborantes dum ferrum molliat ignis,
Ut mavis imitare. beatus Fannius, ultro
Delatis capſis, & imagine: cum mea nemo
Scripta legat; vulgo recitare timentis, ob hanc rem,
Quot ſunt, quos genus hoc minime juvat, utpote plureis
Culpari dignos. quem vis media erue turba:
Aut ob avaritiam, aut miſera ambitione laborat:
Hic nuptarum inſanit amoribus, hic puerorum:
Hunc capit argenti ſplendor: ſtupet Albius aere:
Hic mutat merceis ſurgente à Sole, ad eum, quo
Veſpertina tepet regio. quin per mala praeceps
Fertur, uti pulvis collectus turbine: ne quid
Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
Omnes hi metuunt verſus, odere poëtas:
Foenū habet in cornu: longe fuge. dummodo riſum
Excutiat ſibi, non hic cuiquam parcet amico.
Et quodcunque ſemel chartis illeverit, omneis
Geſtiet à furno redeunteis ſcire, lacuque,
Et pueros, & anus. agedum pauca accipe contra.
Primum ego me illorū, dederim quibus eſſe poëtas,
Excerpam numero. neque enim concludere verſum
Dixeris eſſe ſatis: neque, ſiquis ſcribat, uti nos,
Sermoni propiora, putes hunc eſſe poëtam.
Ingenium cui ſit, cui mens divinior, atque os
Magna ſonaturum; des nominis hujus honorem.
Idcirco quidam comoedia, nec ne poëma
Eſſet, quaeſivere: quod acer ſpiritus, ac vis,
Nec verbis nec rebus ineſt: niſi quod pede certo
Differt ſermoni, ſermo merus. at pater ardens
Saevit, quod meretrice nepos inſanit amica
Filius; uxorem grandi cum dote recuſet;
Ebrius, & magnum quod dedecus, ambulat ante
Noctem cum facibus: numquid Pomponius iſtis
Audiret leviora, pater ſi viveret? ergo
Non ſatis eſt puris verſum perſcribere verbis:
Quem ſi diſſolvas, quivis ſtomachetur eodem,
Quo perſonatus, pacto pater. his, ego quae nunc,

Olim

Olim quae ſcripſit Lucilius, eripias ſi
Tempora certa, modoſque. & quod prius ordine verbum eſt,
Poſterius facias, praeponens ultima primis;
Non ut ſi ſolvas, Poſtquam diſcordia tetra
Belli ferratos poſteis, portaſque refregit;
Invenias etiam disjecti membra poëtae.
Hactenus haec. alias, juſtum ſit, necne, poëma.
Nunc illud tantum quaeram; meritone tibi ſit
Suſpectum genus hoc ſcribendi. Sulcius acer
Ambulat, & Caprius, rauci male, cumque libellis,
Magnus uterque timor latronibus. at bene ſi quis,
Et puris vivat manibus, contemnat utrumque.
Ut ſis tu ſimilis Coeli, Byrrhique latronum;
Non ego ſim Capri, neque Sulci. cur metuas me?
Nulla taberna meos habeat, neque pila libellos:
Queis manus inſudet vulgi, Hermogeniſq; Tigelli.
Non recito quidquam, niſi amicis, idque coactus,
Non ubivis, coramve quibuslibet. in medio qui
Scripta foro recitent, ſunt multi: quique lavantes:
Suave locus voci reſonat concluſus: inaneis
Hoc juvat: haud illud quaerenteis, num ſine ſenſu,
Tempore num faciant alieno. laedere gaudes,
Inquis: & hoc ſtudio pravus facis. unde petitum
Hoc in me jacis? eſt auctor quis denique eorum,
Vixi cum quibus? abſentem qui rodit amicum
Qui non defendit, alio culpante; ſolutos
Qui captat riſus hominum, famamque dicacis;
Fingere qui non viſa poteſt; commiſſa tacere
Qui nequit: hic niger eſt; hunc tu, Romane, caveto.
Saepe tribus lectis videas coenare quaternos:
E quibus unus avet, quavis aſpergere cunctos,
Praeter eum, qui praebet aquam: poſt, hunc quoque potus,
Condita cum verax aperit praecordia Liber.
Hic tibi comis, & urbanus, liberque videtur
Infeſto nigris. ego, ſi riſi, quod ineptus
Paſtillos Rufillus olet, Gergonius hircum;
Lividus, & mordax videor tibi? mentio ſi quae
De Capitolini furtis injecta Petilli
Te coram fuerit; defendas, ut tuus eſt mos.
Me capitolinus convictore uſus amicoque,
A puero eſt: cauſaque mea permulta rogatus

Fecit,

Fecit, & incolumis laetor quod vivit in urbe:
Sed tamen admiror, quo pacto judicium illud
Fugerit. hic nigrae ſuccus loliginis, haec eſt
Ærugo mera. quod vitium procul abfore chartis,
Atque animo prius, ut ſi quid promittere de me
Poſſum aliud; vere promitto. liberius ſi
Dixero quid, ſi forte jocoſius, hoc mihi juris
Cum venia dabis. inſuevit pater optimus hoc me,
Ut fugerem, exemplis vitiorum quaeque notando.
Cum me hortaretur, parce, frugaliter, atque
Viverem uti contentus eo, quod mi ipſe paraſſet;
Nonne vides, Albi ut male vivat filius? utque
Barrus inops? magnum documentum, ne patriā rem
Perdere quis velit. à turpi meretricis amore
Cum deterreret, Sectani diſſimilis ſis.
Ne ſequerer moechas, conceſſa cum Venere uti
Poſſem, Deprenſi non bella eſt fama Treboni,
Ajebat. ſapiens vitatu, quidque petitu
Sit melius, cauſas reddet tibi: mi ſatis eſt, ſi
Traditum ab antiquis morem ſervare, tuamque,
Dum cuſtodis eges, vitam famamque tueri
Incolumem poſſim ſimul ac duraverit aetas
Membra animumque tuum: nabis ſine cortice. ſic me
Formabat puerum dictis: & ſive jubebat
Ut facerem quid, Habes auctorem, quo facias hoc:
Unum ex judicibus ſelectis objiciebat.
Sive vetabat, An hoc inhoneſtum, & inutile factu
Necne ſit, addubites? flagret rumore malo cum
Hic, atque ille? avidos vicinum funus ut aegros
Exanimat, mortiſque metu ſibi parcere cogit;
Sic teneros animos aliena opprobria ſaepe
Abſterrent vitiis. ex hoc ego ſanus ab illis,
Perniciem quaecunque ferunt, mediocribus, & queis
Ignoſcas, vitiis teneor. fortaſſis & iſtinc
Largiter abſtulerit longa aetas, liber amicus,
Conſilium proprium. neq; enim cum lectulus, aut me
Porticus excepit, deſum mihi. rectius hoc eſt,
Hoc faciens vivam melius: ſic dulcis amicis
Occurram: hoc quidam non belle. numquid ego illi
Imprudens olim faciam ſimile? haec ego mecum
Compreſſis agito labris. ubi quid datur oti,
Illudo chartis. hoc eſt mediocribus illis
Ex vitiis unum. cui ſi concedere nolis,

Multa

Multa poëtarum veniat manus, auxilio quae
Sit mihi (nam multo plures ſumus) ac veluti te
Judaei, cogemus in hanc condere turbam.

SATYRA V.

EGreſſum magna me accepit Aricia Roma,
Hoſpitio modico: rhetor comes Heliodorus,
Graecorum longe doctiſſimus. Inde Forum Appi,
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignavi diviſimus, altius ac nos
Praecinctis, unum. minus eſt gravis Appia tardis.
Hic ego, propter aquam, quod erat deterrima, ventri
Indico bellum, coenantes haud animo aequo
Exſpectans comites. jam nox inducere terris
Umbras & coelo diffundere ſigna parabat.
Tum pueri nautis, pueris convicia nautae
Ingerere. Huc appelle. trecentos inſeris: ohe
Jam ſatis eſt. dum aes exigitur, dum mula ligatur;
Tota abit hora. mali culices, ranaeque paluſtres
Avertunt ſomnos. abſentem cantat amicam
Multa prolutus vappa nauta, atque viator
Certatim. tandem feſſus dormire viator
Incipiat. ac miſſae paſtum retinacula mulae
Nauta piger ſaxo religat ſtertitque ſupinus.
Jamque dies aderat; cum nil procedere lintrem
Sentimus. donec cerebroſus proſilit unus,
Ac mulae nautaeque caput, lumboſque ſaligno
Fuſte dolat. quarta vix demum exponimur hora.
Ora, manuſque tua lavimus Feronia lympha.
Millia tum pranſi tria repimus: atque ſubimus
Impoſitum ſaxis late candentibus Anxur.
Huc venturus erat Maecenas optimus, atque
Coccejus, miſſi magnis de rebus uterque
Legati; averſos ſoliti componere amicos.
Heic oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere. interea Maecenas advenit, atque
Coccejus, Capitoque ſimul Fontejus, ad unguem
Factus homo; Antoni, non ut magis alter, amicus.
Fundos Aufidio Luſco praetore libenter
Linquimus: inſani ridentes praemia ſcribae,
Praetextam, & latum clavum, prunaeque batillum.
In Mamurrarum laſſi deinde urbe manemus;
Murena praebente domum, Capitone culinam.

Poſtera

Poſtera lux oritur multo gratiſſima: namque
Plotius, & Varius Sinueſſae, Virgiliuſque
Occurrunt. animae, quales neque candidiores
Terra tulit: neque queis me ſit devinctior alter.
O, qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim jucundo ſanus amico,
Proxima Campano ponti quae villula, tectum
Praebuit: & parochi, quae debent, ligna, ſalemque,
Hinc muli Capuae clitellas tempore ponunt.
Luſum it Maecenas: dormitum ego Virgiliuſque:
Namque pila lippis inimicum, & ludere crudis.
Hinc nos Coccei recipit pleniſſima villa;
Quae ſuper eſt Claudi cauponas. nunc mihi paucis
Sarmenti ſcurrae pugnam Meſſique Cicerri,
Muſa velim memores: & quo patre natus uterque
Contulerit liteis. Meſſi clarum genus Oſci;
Sarmenti domina extat. ab his majoribus orti
Ad pugnam venere. prior Sarmentus, Equi te
Eſſe feri ſimilem dico. ridemus & ipſe
Meſſius, accipio: caput & movet. ô, tua cornu
Ni foret exſecto frons, inquit; quid faceres? cum
Sic mutilus minitaris. at illi foeda cicatrix
Setoſam laevi frontem turpaverat oris.
Campanum in morbum, in faciem permulta jocatus,
Paſtorem ſaltaret uti Cyclopa, rogabat:
Nil illi larva, aut tragicis opus eſſe cothurnis.
Multa Cicerrus ad haec, Donaſſet jamne catenam
Ex voto Laribus, quaerebat. ſcriba quod eſſet,
Deterius nihilo dominae jus eſſe. rogabat
Denique, cur nunquam fugiſſet, cui ſatis una,
Farris libra foret, gracili ſic, tamque puſillo.
Prorſus jucunde coenam produximus illam.
Tendimus hinc recta Beneventũ, ubi ſedulus hoſpes
Paene arſit, macros dum turdos verſat in igne:
Nam vaga per veterem dilapſo flamma culinam
Volcano, ſummum properabat lambere tectum.
Convivas avidos coenam, ſervoſque timenteis
Tum rapere, atq; omneis reſtinguere velle videres.
Incipit ex illo monteis Appulia notos
Oſtentare mihi, quos torret Atabulus, & quos
Nunquam erepſemus, niſi nos vicina Trivici
Villa recepiſſet lacrimoſo non ſine fumo;
Udos cum foliis ramos urente camino.

Hic ego mendacem ſtultiſſimus uſque puellam
Ad mediam noctem exſpecto. ſomnus tamen aufert
Intentum Veneri. tum immundo ſomnia viſu
Nocturnam veſtem maculant, ventremque ſupinum.
Quattuor hinc rapimur. viginti & millia, rhedis,
Manſuri oppidulo, quod verſu dicere non eſt;
Signis perfacile eſt. venit viliſſima rerum
Hic aqua: ſed panis longe pulcerrimus; ultra
Callidus ut ſoleat humeris portare viator;
Nam Canuſi lapidoſus: aquae non dulcior urna
Qui locus à forti Diomede eſt conditus olim.
Flentibus hinc Varius diſcedit moeſtus amicis.
Inde Rubos feſſi pervenimus: utpote longum
Carpentes iter, & factum corruptius imbri.
Poſtera tempeſtas melior; via pejor, aduſque
Bari moenia piſcoſi. dehinc Gnatia lymphis
Iratis exſtructa dedit riſuſque jocoſque;
Dum flamma ſine, tuta liqueſcere limine ſacro
Perſuadere cupit. credat Judaeus apella,
Non ego. namque deos didici ſecurum agere aevum;
Nec, ſiquid miri faciat natura, deos id
Triſteis ex alto coeli demittere tecto.
Brundiſium longae finis chartaeque viaeque eſt.

SATYRA VI.

Non, quia, Maecenas, Lydorum quidquid Etruſcos
Incoluit fineis, nemo generoſior eſt te;
Nec, quod avus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui magnis legionibus imperitarint;
Ut plerique ſolent, naſo ſuſpendis adunco
Ignotos, ut me libertino patre natum:
Cum referre negas, quali ſit quiſque parente
Natus dum ingenuus, perſuades hoc tibi vere,
Ante poteſtatem Tulli, atque ignobile regnum,
Multos ſaepe viros nullis majoribus ortos
Et vixiſſe probos, amplis & honoribus auctos.
Contra Laevinum Valerî genus, unde Superbus
Tarquinius regno pulſus fuit, unius aſſis
Non unquam pretio pluris licuiſſe, notante
Judice, quem noſti, populo: qui ſtultus honores
Saepe dat indignis, & famae ſervit ineptus:
Qui ſtupet in titulis, & imaginibus. quid oportet

Nos

Nos facere, à vulgo longe latéque remotos?
Namque eſto, populus Laevino mallét honorem,
Quam Decio mandare novo: cenſorque moveret
Appius, ingenuo ſi non eſſem patre natus:
Vel merito; quoniam in propria non pelle quieſſem.
Sed fulgente trahit conſtrictos gloria curru
Non minus ignotos generoſis. quo tibi Tulli
Sumere depoſitum clavum, fierique tribuno?
Invidia accrevit: privato quae minor eſſet,
Nam ut quiſq; inſanus nigris medium impediit crus
Pellibus, & latum dimiſit pectore clavum;
Audit continuo, Quis homo hic eſt? quo patre natus?
Ut ſi qui aegrotet quo morbo Barrus, haberi
Et cupiat formoſus: eat quacunque puellis
Injiciat curam quaerendi ſingula: quali
Sit facie, ſura quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, civeis, urbem ſibi curae,
Imperium fore, & Italiam, & delubra Deorum;
Quo patre ſit natus, num ignota matre inhoneſtus,
Omneis mortaleis curare, & quaerere cogit.
Tunc Syri, Damae, aut Dionyſi filius, audes
Dejicere è ſaxo civeis, aut tradere Cadmo?
At Novius collega gradu poſt me ſedet uno;
Namq; eſt ille, pater quod erat meus. hoc tibi Paulus,
Et Meſſala videris? at hic ſi ploſtra ducenta,
Concurrantque foro tria funera; magna ſonabit,
Cornua quod, vincatque tubas. ſaltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum:
Quem rodunt omnes libertino patre natum;
Nunc, quia ſim tibi Maecenas convictor: at olim
Quod mihi pareret legio Romana tribuno.
Diſſimile hoc illi eſt: quia non ut forſit honorem,
Jure mihi invideat quivis, ita te quoque amicum,
Praeſertim cautum dignos aſſumere, prava
Ambitione procul. felicem dicere non hoc
Me poſſum caſu, quod te ſortitus amicum.
Nulla etenim mihi te ſors obtulit. optimus olim
Virgilius, poſt hunc Varius dixere, quid eſſem,
Ut veni coram, ſingultim pauca locutus,
(Infans namque pudor prohibebat plura profari)
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Saturejano vectari rura caballo,
Sed, quod eram narro. reſpondens, ut tuus eſt mos,

Pauca, abeo, & revocas nono poſt menſe, jubeſque
Eſſe in amicorum numero. magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi ſecernis honeſtum;
Non patre praeclaro, ſed vita & pectore puro.
Atqui ſi vitiis mediocribus, ac mea paucis
Mendoſa eſt natura, alioqui recta (velut ſi
Egregio inſperſos reprendas corpore naevos)
Si neque avaritiam, neque ſordeis, ac mala luſtra
Objiciet vere quiſquam mihi; purus, & inſons,
(Ut me collaudem) ſi & vivo carus amicis;
Cauſa fuit pater his: qui macro pauper agello
Noluit in Flavi ludum me mittere; magni
Quo pueri magnis è centurionibus orti
Laevo ſuſpenſi loculos, tabulamque lacerto
Ibant octonis referentes Idibus aera.
Sed puerum eſt auſus Romam portare docendum
Arteis, quas doceat quivis eques, atque ſenator
Semet prognatos. veſtem ſervoſque ſequenteis
In magno ut populo ſi quis vidiſſet; avita
Ex re praeberi ſumtus mihi crederet illos.
Ipſe mihi cuſtos incorruptiſſimus, omneis
Circum doctores aderat. quid multa? pudicum,
Qui primus virtutis honos) ſervavit ab omni
Non ſolum facto, verum opprobrio quoque turpi:
Nec timuit ſibi ne vitio quis verteret; olim
Si praeco parvas, aut (ut fuit ipſe) coactor
Mercedes ſequerer. neque ego eſſem queſtus. ob
hoc nunc
Laus illi debetur, & à me gratia major.
Nil me poeniteat ſanum patris hujus: eoque
Non, ut magna dolo factum negat eſſe ſuo pars,
Quod non ingenuos habeat, claroſque parenteis:
Sic me defendam. longe mea diſcrepat iſtis
Et vox, & ratio. nam ſi natura juberet
A certis annis aevum remeare peractum,
Atque alios legere ad faſtum quoſcunque parenteis;
Optaret ſibi quiſque: meis contentus, onuſtos
Faſcibus & ſellis, nollem mihi ſumere; demens
Judicio vulgi, ſanus fortaſſe tuo: quod
Nollem onus, haud unquam ſolitus, portare moleſtum.
Nam mihi continuo major quaerenda foret res:
Atque ſalutandi plures, ducendus & unus,
Et comes alter, uti ne ſolus, ruſve peregreve

Exirem

Exirent plures calones atque caballi
Paſcendi: ducenda petorrita. nunc mihi curto
Ire licet mulo, vel, ſi libet, uſque Tarentum; (mos.
Mantica cui lumbos onere ulceret, atq; eques ar-
Objiciet nemo ſordeis mihi, quas tibi, Tulli,
Cum Tiburte via praetorem quinque ſequuntur
Te pueri laſanum portantes, oenophorumque.
Hoc ego commodius, quam tu, praeclare ſenator,
Multis atque aliis vivo. quacunque libido eſt,
Incedo ſolus: percunctor quanti olus, ac far:
Fallacem Circum, veſpertinumque pererro
Saepe forum. aſſiſto divinis. inde domum me
Ad porri, & ciceris refero, laganique catinum;
Coena miniſtratur pueris tribus: & lapis albus
Pocula cum cyatho duo ſuſtinet. adſtat echinus
Vilis, cum patera guttus, Campana ſupellex.
Deinde eo dormitum; non ſollicitus, mihi quod cras
Surgendum ſit mane, obeundus Marſya: qui ſe
Vultum ferre negat Noviorum poſſe minoris.
Ad quartam jaceo, poſt hanc vagor, aut ego lecto,
Aut ſcripto, quod me tacitum juvet. ungor olivo,
Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
Aſt ubi me feſſum Sol acrior ire lavatum
Admonuit, fugio rabioſi tempora ſigni
Pranſus non avide, quantum interpellet inani
Ventre diem durare, domeſticus otior. haec eſt
Vita ſolutorum miſera ambitione, gravique.
His me conſolor, victurus ſuavius, ac ſi
Quaeſtor avus, pater atque meus, patruuſq; fuiſſent.

SATYRA VII.

PRoſcripti Regis Rupuli pus atque venenum,
Hybrida quo pacto ſit Perſius ultus; opinor
Omnibus & lippis notum & tonſoribus eſſe.
Perſius hic permagna negotia dives habebat.
Clazomenis; etiam liteis cum Rege moleſtas;
Durus homo, atque odio qui poſſet vincere Regem;
Confidens tumiduſque: adeo ſermonis amari,
Siſenas, Barros, ut equis praecurreret albis,
Ad Regem redeo. poſtquam nihil inter utrumque
Convenit (hoc etenim ſunt omnes jure moleſti,
Quo fortes, quibus adverſum bellum incidit. inter
Hectora Priamiden, animoſumque inter Achillem.

Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors:
Non aliam ob cauſam, niſi quod virtus in utroque
Summa fuit. duo ſi diſcordia vexet inerteis,
Aut ſi diſparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glauco; diſcedat pigrior, ultro
Muneribus miſſis) Bruto praetore tenente
Ditem Aſiam, Rupuli, & Perſi par pugnat; uti non
Compoſitus melius cum Bitho Bacchius. in jus
Acres procurrunt; magnum ſpectaculum uterque.
Perſius exponit cauſam: ridetur ab omni
Conventu, laudat Brutum, laudatque cohortem:
Solem Aſiae Brutum appellat, ſtellaſque ſalubreis
Appellat comites; excepto Rege: Canem illum,
Inviſum agricolis ſidus veniſſe ruebat,
Flumen ut hibernum, fertur quo rara ſecuris.
Tum Praeneſtinus ſalſo, multumque fluenti
Expreſſa arbuſto regerit convicia; durus
Vindemiator, & invictus; cui ſaepe viator
Ceſſiſſet, magna compellans voce cucullum.
At Graecus, poſtquam eſt Italo perfuſus aceto,
Perſius, exclamat: Per magnos, Brute, deos te
Oro, qui reges conſueris tollere; cur non
Hunc Regem jugulas? operum hoc, mihi crede,
tuorum eſt.

SATYRA VIII.

OLim truncus eram ficulnus, inutile lignum:
Cum faber incertus, ſcamnum faceretne Priapum;
Maluit eſſe deum. deus inde ego furum, aviumque
Maxima formido: nam fures dextra coërcet,
Obſcoenoque ruber porrectus ab inguine palus:
Aſt importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis conſidere in hortis.
Huc prius anguſtis ejecta cadavera cellis
Conſervus vili portanda locabat in arca.
Hoc miſerae plebi ſtabat commune ſepulcrum,
Pantolabo ſcurrae, Nomentanoque nepoti:
Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Heic dabat: haeredes monumentum ne ſequeretur.
Nunc licet Eſquiliis habitare ſalubribus, atque
Aggere in aprico ſpatiari: quomodo triſtes
Albis informem ſpectabant oſſibus agrum.

Cum mihi non tantum fureſque feraeque ſuetae
Hunc vexare locum, curae ſunt, atque labori;
Quantum, carminibus quae verſant, atque venenis
Humanos animos. has nullo perdere poſſum
Nec prohibere modo; ſimul ac vaga Luna decorum
Protulit os, quin oſſa legant, herbaſque nocenteis.
Vidi egomet nigra ſuccinctam vadere palla
Canidiam, pedibus nudis paſſoque capillo,
Cum Sagana majore ululantem: pallor utraſque
Fecerat horrendas aſpectu. ſcalpere terram
Unguibus, & pullam divellere mordicus agnam
Coeperunt. cruor in foſſam confuſus; ut inde
Maneis elicerent, animas reſponſa daturas.
Lanea & effigies erat, altera cerea: major
Lanea, quae poenis compeſceret inferiorem.
Cerea ſuppliciter ſtabat ſervilibus, utque
Jam peritura, modis. Hecaten vocat altera; ſaevam
Altera Tiſiphonen. ſerpentes, atque videres
Infernas errare canes: Lunamque rubentem,
Ne foret his teſtis, poſt magna latere ſepulcra.
Mentior at ſiquid, merdis caput inquinet albis
Corvorum: atq; in me veniat mictum: atq; cacatum
Julius, & fragilis Pedacia: furque Voranus. (tes
Singula quid memorem, quo pacto alterna loquen-
Umbrae cum Sagana reſonarent triſte, & acutum?
Utque lupi barbam variae cum dente colubrae
Abdiderint furtim terris, & imagine cerea
Largior arſerit ignis? & ut non teſtis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta duarum?
Nam, diſploſa ſonat quantum veſica, pepedi
Diffiſſa nate ficus. at illae currere in urbem.
Canidiae denteis, altum Saganae caliendrum
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
Vincula, cum magno riſuque jocoque videres.

SATYRA IX.

IBam forte via ſacra, ſicut meus eſt mos,
Neſcio quid meditans nugarum: totus in illis:
Accurrit quidam notus mihi nomine tantum,
Arreptaque manu, Quid agis, dulciſſime rerum?
Suaviter, ut nunc eſt, inquã: & cupio omnia quae vis.
Cum aſſectaretur, Numquid vis? occupo: at ille
Noris nos, inquit, docti ſumus. heic ego; Pluris

Hoc inquam, mihi eris. miſere diſcedere quaerens
Ire modo ocyus, interdum conſiſtere; in aurem
Dicere neſcio quid puero. cum ſudor ad imos
Manaret talos, O te Bollane cerebri
Felicem ajebam tacitus, cum quidlibet ille
Garriret, vicos, urbem laudaret; ut illi
Nil reſpondebam; Miſere cupis, inquit, abire,
Jamdudum video: ſed nil agis: uſque tenebo.
Perſequar.hinc quo nunc iter eſt tibi? nil opus eſt te
Circumagi. quendam volo viſere non tibi notum:
TransTiberim longe cubat is, prope Cæſaris hortos.
Nil habeo quod agam:& non ſum piger. uſque ſequar (te
Demitto auriculas, ut iniquae mentis aſellus;
Cum gravius dorſo ſubiit onus. incipit ille.
Si bene me novi, non Viſcum pluris amicum,
Non varium facies. nam quis me ſcribere plureis,
Aut citius poſſit verſus? quis membra movere
Mollius? invideat quod & Hermogenes, ego canto.
Interpellandi locus hic erat. eſt tibi mater,
Cognati,queis te ſalvo eſt opus?haud mihi quiſquam
Omneis compoſui. felices. nunc ego reſto.
Confice. namque inſtat fatum mihi triſte; Sabella
Quod puero cecinit, divina mota anus urna.
Hunc neque dira venena, nec hoſticus auferet enſis,
Nec laterum dolor, aut tuſſis, nec tarda podagra:
Garrulus hunc quando conſumet cunque. loquaceis,
Si ſapiat, vitet; ſimulatque adoleverit aetas.
Ventum erat ad Veſtae, quarta jam parte diei
Praeterita: & caſu tunc reſpondere vadato
Debebat: quod ni feciſſet, perdere litem.
Si me amas, inquit, paulum hic ades. inteream, ſi
Aut valeo ſtare: aut novi civilia jura:
Et propero quo ſcis.dubius ſum,quid faciam, inquit;
Tene relinquam,an rem. me ſodes. non faciam, ille:
Et praecedere coepit. ego, ut contendere durum eſt
Cum victore, ſequor. Maecenas quomodo tecum?
Hinc repetit. paucorum hominum, & mentis bene
ſanae:
Nemo dexterius fortuna eſt uſus. haberes
Magnum adjutorem, poſſet qui ferre ſecundas,
Hunc hominem velles ſi tradere: diſpeream, ni
Summoſſes omneis. Non iſto vivimus illic,
Quo tu rere, modo: domus hac nec purior ulla eſt,

Nec

Nec magis his aliena malis. nil mi officit unquam,
Ditior hic, aut eſt quia doctior. eſt locus uni
Cuique ſuus. magnum narras, vix credibile. atqui
Sic habet. accendis, quare cupiam magis illi
Proximus eſſe. velis tantummodo: quae tua virtus,
Expugnabis. & eſt qui vinci poſſit: eoque
Difficiles aditus primos habet. haud mihi deero:
Muneribus ſervos corrumpam. non, hodie ſi
Excluſus fuero, deſiſtam: tempora quaeram:
Occurram in triviis: deducam. Nil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus. haec dum agit; ecce
Fuſcus Ariſtius occurrit, mihi carus; & illum
Qui pulcre noſſet. conſiſtimus. unde venis? &
Quo tendis? rogat: & reſpondet. vellere coepi,
Et prenſare manu lentiſſima brachia; nutans,
Diſtorquens oculos: ut me eriperet. male ſalſus
Ridens diſſimulare. meum jecur urere bilis.
Certe neſcio quid ſecreto velle loqui te
Ajebas mecum. Memini bene, ſed meliori
Tempore dicam. hodie triceſima ſabbata. vin' tu
Curtis Judaeis oppedere? nulla mihi, inquam,
Religio eſt. at mi. ſum paullo infirmior; unus
Multorum. ignoſces, alias loquar. Hunccine ſolem
Tam nigrum ſurrexe mihi? fugit improbus, ac me
Sub cultro linquit. caſu venit obvius illi
Adverſarius, &, quo tu turpiſſime? magna
Inclamat voce, &, licet anteſtari? ego vero
Oppono auriculam. rapit in jus: clamor utrinque:
Undique concurſus. ſic me ſervavit Apollo.

SATYRA X.

NEmpe incompoſito dixi pede currere verſus
Lucili. quis tam Lucili fautor inepte eſt,
Ut non hoc fateatur? at idem, quod ſale multo
Urbem defricuit, charta laudatur eadem.
Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque caetera. nam ſic
Et Laberi mimos, ut pulcra poëmata, mirer.
Ergo non ſatis eſt riſu diducere rictum
Auditoris & eſt quaedam tamen heic quoque virtus.
Eſt brevitate opus, ut currat ſententia, neu ſe
Impediat verbis laſſas onerantibus aureis.
Et ſermone opus eſt; modo triſti ſaepe jocoſo;

Defendente vicem modo rhetoris, atque poëtae.
Interdum urbani, parcentis viribus, atque
Extenuantis eas conſulto. ridiculum acri
Fortius & melius magnas plerumque ſecat res.
Illi, ſcripta quibus comoedia priſca viris eſt,
Hoc ſtabant, hoc ſunt imitandi: quos neque pulcer
Hermogenes unquam legit, neque ſimius iſte,
Nil praeter Calvum & doctus cantare Catullum.
At magnum fecit, quod verbis Graeca Latinis
Miſcuit. ô ſeri ſtudiorum! qui ne putatis
Difficile & mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit. at ſermo lingua concinnus utraque
Suavior; ut Chio nota ſi cómmiſta Falerni eſt;
Cum verſus facias. teipſum percontor, an & cum
Dura tibi peragenda rei ſit cauſa Petilli.
Scilicet oblitus patriaeque patriſque Latini
Cum Pedius cauſas exſudet Poplicola, atque
Corvinus: patriis intermiſcere petita
Verba foris malis, Canuſini more bilinguis.
Atqui ego cum Graecos facerem, natus mare citra,
Verſiculos; vetuit me tali voce Quirinus,
Poſt mediam noctem viſus, cum ſomnia vera:
In ſilvam non ligna feras inſanius, ac ſi
Magnas Graecorum malis implere catervas.
Turgidus Alpinus, jugulat dum Memnona, dumq;
Diffingit Rheni luteum caput, haec ego ludo;
Quae nec in aede ſonent certantia, judice Tarpa,
Nec redeant iterum atq; iterum ſpectanda theatris.
Arguta meretrice potes, Davoque Chremeta
Eludente ſenem, comis garrire libellos
Unus vivorum Fundani. Pollio regum
Facta canit pede ter percuſſo: forte epos acer,
Ut nemo, Varius ducit. molle, atque facetum
Virgilio annuerunt gaudentes rure Camoenae.
Hoc erat, experto fruſtra Varrone Atacino,
Atque quibuſdam aliis, melius quod ſcribere poſſem;
Inventore minor: neque ego illi detrahere auſim
Haerentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere hunc lutulentum; ſaepe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. age, quaeſo,
Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
Nil comis Tragici mutat Lucilius Acci?
Non ridet verſus Enni gravitate minores,

Cum de ſe loquitur non ut majore reprenſis?
Quin vetat & noſmet Lucilli ſcripta legenteis
Quaerere, num illius, num rerum dura negarit
Verſiculos natura magis factos, & eunteis
Mollius? at ſi quis pedibus quid claudere ſenis
Hoc tantum contentus, amet ſcripſiſſe ducentos
Ante cibum verſus, totidem cœnatus: Etruſci
Quale fuit Caſſi rapido ferventius amni
Ingenium; capſis quem fama eſt eſſe, libriſque
Ambuſtum propriis. fuerit Lucillius, inquam,
Comis & urbanus: fuerit limatior idem,
Quam rudis, & Graecis intacti carminis auctor,
Quamque poëtarum ſeniorum turba: ſed ille,
Si foret hoc noſtrum fato dilatus in aevum:
Detereret ſibi multa: recideret omne, quod ultra
Perfectum traheretur: & in verſu faciendo
Saepe caput ſcaberet, vivos & roderet ungueis.
Saepe ſtilum vertas, iterum quae digna legi ſint,
Scripturus: neque te ut miretur turba, labores;
Contentus paucis lectoribus. an tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego. nam ſatis eſt equitem mihi plaudere: ut audax,
Contemtis aliis, exploſa Arbuſcula dixit.
Men' moveat cimex Pantillius? aut crucier, quod
Vellicet abſentem Demetrius? aut quod ineptus
Fannius Hermogenis laedat conviva Tigelli?
Plotius & Varius, Maecenas, Virgiliuſque,
Valgius, & probat haec Octavius optimus, atque
Fuſcus: & haec utinam Viſcorum laudet uterque.
Ambitione relegata te dicere poſſum
Pollio: te Meſſalla tuo cum fratre, ſimulque
Vos Bibuli, & Servi, ſimul his te candide Furni:
Complureis alios, doctos ego quos & amicos
Prudens praetereo, quibus haec, ſint qualiacumque,
Arridere velim: doliturus ſi placeant ſpe
Deterius noſtra. Demetri, teque Tigelli
Diſcipularum inter jubeo plorare cathedras.
I puer, atque meo citus haec ſubſcribe libello.

Q. HORATII FLACCI SATYRARUM LIBER SECUNDUS.

SATYRA I.

Sunt, quibus in Satyra videar nimis acer, & ultra
Legem tendere opus, ſine nervis altera quidquid
Compoſui pars eſſe putat, ſimileiſque meorum
Mille die verſus deduci poſſe. Trebati,
Quid faciam? praeſcribe. quieſcas. ne faciam, inquis,
Omnino verſus? aio. peream male, ſi non
Optimum erat: verum nequeo dormire. ter uncti
Tranſnanto Tiberim, ſomno quibus eſt opus alto,
Irriguumque mero ſub noctem corpus habento,
Aut, ſi tantus amor ſcribendi te rapit, aude
Caeſaris invicti res dicere; multa laborum
Praemia laturus. cupidum, pater optime, vires
Deficiunt, neque enim quivis horrentia pilis
Agmina, nec fracta pereunteis cuſpide Gallos,
Aut labentis equo deſcribat vulnera Parthi.
Attamen & juſtum poteras & ſcribere fortem,
Scipiadam, ut ſapiens Lucilius. haud mihi deero,
Cum res ipſa feret. niſi dextro tempore Flacci
Verba per attentam non ibunt Caeſaris aurem,
Cui male ſi palpere, recalcitrat undique tutus.
Quanto rectius hoc, quam triſti laedere verſu
Pantolabum ſcurram, Nomentanumque nepotem;
Cum ſibi quiſque timet, quanquam eſt intactus, & odit?
Quid faciam? ſaltat Milonius, ut ſemel icto
Acceſſit fervor capiti, numeruſque lucernis.
Caſtor gaudet equis: ovo prognatus eodem,
Pugnis. Quot capitum vivunt, totidem ſtudiorum
Millia. me pedibus delectat claudere verba
Lucili ritu; noſtrum melioris utroque.
Ille velut fidis arcana ſodalibus olim
Credebat libris: neque, ſi male geſſerat uſquam,

De-

Decurrens alio; neque ſi bene. quo fit ut omnis
Votiva pateat veluti deſcripta tabella
Vita ſenis. ſequor hunc, Lucanus an Appulus, anceps:
Nam Venuſinus arat finem ſub utrumque colonus;
Miſſus ad hoc, pulſis (vetus eſt ut fama) Sabellis,
Quo ne per vacuum Romano incurreret hoſtis:
Sive quod Appula gens, ſeu quod Lucania bellum
Incuteret violenta. ſed hic ſtylus haud petet ultro
Quenquam animantem, & me veluti cuſtodiet enſis
Vagina tectus. quem cur deſtringere coner
Tutus ab infeſtis latronibus? ô pater, & rex
Jupiter, ut pereat poſitum rubigine telum,
Nec quiſquam noceat cupido mihi pacis! at ille,
Qui me commorit (melius non tangere, clamo)
Flebit, & inſignis tota cantabitur urbe.
Cervius iratus leges minitatur, & urnam:
Canidia Albuci, quibus eſt inimica, venenum:
Grande malum Turius, ſi quis ſe judice certet.
Ut, quo quiſque valet, ſuſpectos terreat, utque
Imperet hoc natura potens, ſic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit. unde, niſi intus
Monſtratum? Scaevae vivacem crede nepoti
Matrem; nil faciet ſceleris pia dextera. mirum.
Ut neque calce lupus quemquam, neque dente petit bos:
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.
Ne longum faciam, ſeu me tranquilla ſenectus
Exſpectat, mors atris circumvolat alis;
Dives, inops, Romae, ſeu fors ita juſſerit, exſul;
Quiſquis erit vitae ſcribam color. ô puer, ut ſis
Vitalis metuo, & majorum ne quis amicus
Frigore te feriat. quid cum eſt Lucilius auſus
Primus in hunc operis componere carmina morem:
Detrahere & pellem, nitidus qua quiſque per ora
Cederet, introrſum turpis? num Laelius, aut qui
Duxit ab oppreſſa meritum Carthagine nomen,
Ingenio offenſi? aut laeſo doluere Metello,
Famoſiſque Lupo cooperto verſibus? atqui
Primores populi arripuit populumque tributim;
Scilicet uni aequus virtuti, atque ejus amicis.
Quin, ubi ſe à vulgo & ſcena, in ſecreta remorant.
Virtus Scipiadae, & mitis ſapientia Laeli;

Nugari cum illo, & diſcincti ludere, donec
Decoqueretur olus, ſoliti. quidquid ſum ego, quamvis
Infra Lucili cenſum ingeniumque; tamen me
Cum magnis vixiſſe invita fatebitur uſque
Invidia: & fragili quaerens illidere dentem,
Offendet ſolido. niſi quid tu, docte Trebati,
Diſſentis. Equidem nihil hic diffindere poſſum.
Sed tamen ut monitus caveas, ne forte negoti
Incutiat tibi quid ſanctarum inſcitia legum:
Si mala condiderit in quem quis carmina, jus eſt,
Judiciumque. eſto, ſi quis mala, ſed bona ſi quis
Judice condiderit laudatus Caeſare. ſi quis
Opprobriis dignum laceraverit, integer ipſe;
Solventur riſu tabulae: tu miſſus abibis.

SATYRA II.

Quae virtus, & quanta, boni, ſit vivere parvo:
(Nec meus hic ſermo eſt, ſed quem praecepit
Ofellus;
Ruſticus, abnormis ſapiens, craſſaque Minerva)
Diſcite non inter lanceis, menſaſque nitenteis,
Cum ſtupet inſanis acies fulgoribus; & cum
Acclivis falſis animus meliora recuſat;
Verum hic impranſi mecum diſquirite. cur hoc?
Dicam ſi potero. male verum examinat omnis
Corruptus judex. leporem ſectatus, equove
Laſſus ab indomito, vel ſi Romana fatigat
Militia aſſuetum graecari, ſeu pila velox,
Molliter auſterum ſtudio fallente laborem,
(Seu te diſcus agit, pete cedentem aëra diſco:)
Cum labor extuderit faſtidia, ſiccus, inanis
Sperne cibum vilem: niſi Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta. foris eſt promus, & atrum
Defendens piſceis hiemat mare: cum ſale panis
Latrantem ſtomachum bene leniet, unde putas? aut
Qui partum? non in caro nidore voluptas
Summa. ſed in te ipſo eſt. tu pulmentaria quaere
Sudando. pinguem vitiis albumque, nec oſtrea,
Nec ſcarus, aut poterit peregrina juvare lagoïs.
Vix tamen eripiam, poſito pavone, velis quin
Hoc potius, quam gallina tergere palatum;
Corruptus vanis rerum: quia veneat auro
Rara avis, & picta pandat ſpectacula cauda;

Tan-

Tanquam ad rem attineat quidquam. num vesceris iſta,
Quam laudas, pluma? coctove num adeſt honor idem?
Carne tamen quamvis diſtat nihil, has magis illa;
Imparibus formis deceptum te patet. eſto,
Unde datum ſentis, lupus hic Tiberinus, in alto
Captus hiet? ponteiſne inter jactatus, an amnis
Oſtia ſub Tuſci? laudas inſane trilibrem
Mullum: in ſingula quem minuas pulmenta neceſſe eſt.
Ducit te ſpecies, video. quo pertinet ergo
Proceros odiſſe lupos? quia ſcilicet illis
Majorem natura modum dedit: his breve pondus.
Jejunus raro ſtomachus vulgaria temnit.
Porrectum magno magnum ſpectare catino
Vellem ait Harpyjis gula digna rapacibus. at vos
Praeſentes Auſtri coquite horum obſonia, quamvis
Putet aper, rhombuſque recens, mala copia quando
Ægrum ſollicitat ſtomachum (cum rapula plenus,
Atque acidas mavult inulas. nec dum omnis abacta
Pauperies epulis regum. nam vilibus ovis,
Nigriſque eſt oleis hodie locus. haud ita pridem
Galloni praeconis erat acipenſere menſa
Infamis. quid? tum rhombos minus aequor alebat?
Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido?
Donec vos auctor docuit praetorius. ergo
Si quis nunc mergos ſuaveis edixerit aſſos,
Parebit pravi docilis Romana juventus.
Sordidus à tenui victu diſtabit, Ofello
Judice. nam fruſtra vitium vitaveris illud,
Si te alio pravum detorſeris. Avidienus,
Cui Canis ex vero ductum cognomen adhaeret,
Quinquenneis oleas eſt, & ſilveſtria corna:
Ac, niſi mutatum, parcit defundere vinum, &
Cujus odorem olei nequeas perferre, licebit
Ille repotia, natalcis, alioſve dierum
Feſtos albatus celebret,) cornu ipſe bilibri
Caulibus inſtillat veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu ſapiens utetur, & horum
Utrum imitabitur? hac urget lupus, hac canis angit.
Mundus erit, qui non offendet ſordibus, atque
In neutram partem cultus miſer. hic neque ſervis
Albuci ſenis exemplo, dum munia didit,

Saevus erit: nec ſic ut ſimplex Naevius, unctam
Convivis praebebit aquam. vitium hoc quoq; magnū.
Accipe nunc, victus tenuis quae, quantaque ſecum
Afferat. in primis valeas bene. nam variae res
Ut noceant homini, credas, memor illius eſcae,
Quae ſimplex olim tibi ſederit. at ſimul aſſis
Miſcueris elixa, ſimul conchylia turdis;
Dulcia ſe in bilem vertent, ſtomachoque tumultum
Lenta feret pituita. vides, ut pallidus omnis
Coena deſurgat dubia? quin corpus onuſtum
Heſternis vitiis animum quoque praegravat una:
Atque affigit humo divinae particulam aurae.
Alter, ubi dicto citius, curata ſopori
Membra dedit, vegetus praeſcripta ad munia ſurgit.
Hic tamen ad melius poterit tranſcurrere quondam;
Sive diem feſtum rediens advexerit annus,
Seu recreare volet tenuatum corpus, ubique
Accedent anni, & tractari mollius aetas
Imbecilla volet: tibi quidnam accedet ad iſtam,
Quam puer & validus praeſumis, mollitiem, ſeu
Dura valetudo inciderit, ſeu tarda ſenectus?
Rancidum aprum antiqui laudabant; non quia naſus
Illis nullus erat: ſed, credo, hac mente, quod hoſpes
Tardius adveniens, vitiatum commodius, quam
Integrū edax dominus conſumeret. hos utinam inter
Heroas natum tellus me prima tuliſſet!
Das aliquid famae? quae carmine gratior aurem
Occupat humanam? grandes rhombi, patinaeque
Grande ferunt unà cum damno dedecus. adde
Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum,
Et fruſtra mortis cupidum, cum deerit egenti
Æs, laque pretium. jure, inquis, Traſius iſtis
Jurgatur verbis. ego vectigalia magna,
Divitiaſque habeo, tribus amplas regibus. ergo
Quod ſuperat, non eſt melius quo inſumere poſſis?
Cur eget indignus quiſquam te divite? quare
Templa ruunt antiqua deûm? cur improbe care
Non aliquid patriae tanto emetiris acervo?
Uni nimirum tibi recte ſemper erunt res?
O magnus poſt hac inimicis riſus! uterne
Ad caſus dubios fidet ſibi certius? hic, qui
Pluribus aſſuerit mentem, corpuſque ſuperbum:
An, qui contentus parvo, metuenſque futuri,

In

In pace, ut ſapiens, aptarit idonea bello?
Quo magis his credas: puer hunc ego parvus Ofellū
Integris opibus novi non latius uſum?
Quam nunc accisis. videas metato in agello
Cum pecore & gnatis, fortem mercede colonum,
Non ego, narrantem, temere edi luce profeſta
Quidquam, praeter olus fumoſae cum pede pernae.
At mihi cum longum poſt tempus venerat hoſpes,
Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
Vicinus: bene erat, non piſcibus urbe petitis,
Sed pullo, atque haedo: tum penſilis uva ſecundas,
Et nux ornabat menſas, cum duplice ficu.
Poſt hoc ludus erat culpa potare magiſtra:
Ac venerata Ceres, ut culmo ſurgeret alto,
Explicuit vino contractae ſeria frontis.
Saeviat, atque novos moveat fortuna tumultus,
Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos
O pueri nituiſtis, ut huc novus incola venit?
Nam propriae telluris herum natura, neque illum,
Nec me, nec quenquam ſtatuit. nos expulit ille:
Illum aut nequities, aut vafri inſcitia juris:
Poſtremum expellet certe vivacior haeres.
Nunc ager Umbreni ſub nomine, nuper ofelli
Dictus, erit nulli proprius: ſed cedet in uſum
Nunc mihi, nunc alii. quocirca vivite fortes:
Fortiaque adverſis opponite pectora rebus.

SATYRA III.

Sic raro ſcribis, ut toto non quater anno
Membranam poſcas, ſcriptorum quaeque retexens:
Iratus tibi, quod vini, ſomnique benignus
Nil dignum ſermone canas. quid fiet? ab ipſis
Saturnalibus huc fugiſti. ſobrius ergo
Dic aliquid dignum promiſſis, incipe nil eſt,
Culpantur fruſtra calami: immerituſque laborat
Iratis natus paries diis, atque poëtis.
Atqui vultus erat, multa & praeclara minantis,
Si vacuum tepido cepiſſet villula tecto.
Quorſum pertinuit ſtipare Platona Menandro?
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
Invidiam placare paras virtute relicta?
Contemnere miſer, vitanda eſt improba Seiren

Deſidia: aut, quidquid vita meliore paraſti,
Ponendum aequo animo. Di te, Damaſippe, deaeque
Verum ob conſilium donent tonſore. ſed unde
Tam bene me noſti? poſtquam omnis res mea Janum
Ad medium fracta eſt? aliena negotia curo,
Excuſſus propriis. olim nam quaerere amabam,
Quo vafer ille pedes laviſſet Siſyphus aere:
Quid ſculptum infabre, quid fuſum durius eſſet.
Callidus huic ſigno ponebam millia centum:
Hortos, egregiaſque domos mercarier unus
Cum lucro noram. unde frequentia Mercuriale
Impoſuere mihi cognomen compita. novi,
Et morbi miror purgatum te illius: atqui
Emovit veterem mire novus, ut ſolet, in cor-
Trajecto lateris miſeri, capitiſque dolore:
Ut lethargicus hic cum fit pugil, & medicum urget.
Dum ne quid ſimile huic, eſto ut lubet, ô bone, ne te
Fruſtrere, inſanis & tu, ſtultique prope omnes:
Si quid Stertinius veri crepat, unde ego mira
Deſcripſi docilis præcepta haec, tempore, quo me
Solatus juſſit ſapientem paſcere barbam:
Atque à Fabricio non triſtem ponte reverti.
Nam male re geſta cum vellem mittere operto
Me capite in flumen; dexter ſtetit: & Cave faxis
Te quidquam indignũ; pudor, inquit, te malus urget:
Inſanos qui inter vereare inſanus haberi. (te
Primum nam inquiram, quid ſit furere. hoc ſi erit in
Solo; nil verbi, pereas quin fortiter, addam.
Quem mala ſtultitia, & quaecunque inſcitia veri
Cœcum agit, inſanum Chryſippi porticus & grex
Autumat. haec populos, haec magnos formula reges
Excepto ſapiente, tenet. nunc accipe, quare
Deſipiant omnes aeque ac tu, qui tibi nomen
Inſano poſuere. velut ſilvis, ubi paſſim
Palanteis error certo de tramite pellit:
Ille ſiniſtrorſum, hic dextrorſum abit. unus utrique
Error, ſed variis illudit partibus. hoc te
Crede modo inſanum, nihilo ut ſapientior ille,
Qui te deridet, caudam trahat. eſt genus unum
Stultitiae, nihilum metuenda timentis: ut igneis,
Ut rupeis, fluvioſque in campo obſtare queratur:
Alterum & huic varium, & nihilo ſapientius, igneis
Per medios, fluvioſque ruentis. clamet; amica,

Ma-

Mater, honeſta ſoror, cum cognatis, pater, uxor,
Hic foſſa eſt ingens: hic rupes maxima, ſerva;
Non magis audierit, quam Fuſius ebrius olim,
Cum Ilionam edormit; Catienis mille ducentis,
Mater te appello, clamantibus. huic ego vulgum
Errori ſimilem cunctum inſanire docebo.
Inſanit veteres ſtatuas Damaſippus emendo;
Integer eſt mentis Damaſippi creditor? eſto:
Accipe, quod nunquam reddas mihi, ſi tibi dicam:
Tunc inſanus eris, ſi acceperis? an magis excors
Rejecta praeda, quam praeſens Mercurius fert?
Scribe decem à Nerio. non eſt ſatis. adde Cicutae
Nodoſi tabulas centum: mille adde catenas:
Effugiet tamen haec ſceleratus vincula Proteus.
Cum rapies in jus malis ridentem alienis;
Fiet aper, modo avis, modo ſaxum, &, cum volet, arbor.
Si male rem gerere inſani eſt; contra, bene ſani;
Putidius multo cerebrum eſt (mihi crede) Perilli,
Dictantis, quod tu nunquam reſcribere poſſis.
Audire, atque togam jubeo componere. Quiſquis
Ambitione mala, aut argenti pallet amore,
Quiſquis luxuria, triſtive ſuperſtitione,
Aut alio mentis morbo calet; huc propius me,
Dum doceo inſanire omneis, vos ordine adite.
Danda eſt ellebori multo pars maxima avaris:
Neſcio an Anticyram ratio illis deſtinet omnem.
Haeredes Staberi ſummam incidere ſepulcro.
Ni ſic feciſſent; gladiatorum dare centum
Damnati populo paria, atque epulum arbitrio Arri:
Frumenti quantum metit Africa. ſive ego prave,
Seu recte, hoc volui, ne ſis patruus mihi. credo
Hoc Staberi prudentem animum voluiſſe. quid ergo
Senſit, cum ſummam patrimoni inſculpere ſaxo
Haeredes voluit? quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium, & cavit nihil acrius: ut ſi
Forte minus locuples uno quadrante periret,
Ipſe videretur ſibi nequior. omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina humanaque, pulcris
Divitiis parent; quas qui conſtruxerit, ille
Clarus erit, fortis, juſtus, ſapiens etiam, & rex,
Et quidquid volet. hoc, veluti virtute paratum,
Speravit magnae laudi fore. quid ſimile iſti

Graecus Ariſtippus? qui ſervos projicere aurum
In media juſſit Libya, quia tardius irent
Propter onus ſegnes. uter & inſanior horum?
Nil agit exemplum, litem quod lite reſolvit.
Si quis emat citharas, emtas comportet in unum,
Nec ſtudio citharae, nec Muſae deditus ulli;
Si ſcalpra, & formas non ſutor; nautica vela
Averſus mercaturis: delirus, & amens
Undique dicatur merito. quid diſcrepat iſtis,
Qui nummos aurumque recondit, neſcius uti
Compoſitis, metuenſque velut contingere ſacrum?
Si quis ad ingentem frumenti ſemper acervum
Porrectus vigilet cum longo fuſte. neque illinc
Audeat eſuriens dominus contingere granum,
Ac potius foliis parcus veſcatur amaris.
Si poſitis intus Chii veteriſque Falerni
Mille cadis (nihil eſt, tercentum millibus) acre
Potet acetum: age. ſi & ſtramentis incubet, unde-
Octoginta annos natus, cui ſtragula veſtis,
Blattarum, ac tinearum epulae, putreſcat in arca.
Nimirum inſanus paucis videatur, eo quod
Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
Filius, aut etiam haec libertus ut ebibat haeres,
Dîs inimice ſenex cuſtodis, ne tibi deſit?
Quantulum enim ſummae curtabit quiſque dierum,
Ungere ſi cauleis oleo meliore, caputque
Coeperis impexa foedum porrigine? quare,
Si quidvis ſatis eſt, perjuras, ſurripis, aufers
Undique? tun' ſanus? populum ſi caedere ſaxis
Incipias, ſervoſve tuos, quos aere pararis;
Inſanum te omnes pueri, clamentque puellae
Cum laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
Incolumi capite es? quid enim? neque tu hoc facis
Argis,
Nec ferro, ut demens genitricem occidit Oreſtes.
An tu reris eum occiſa inſaniſſe parente,
Ac non ante malis dementem actum Furiis, quam
In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin ex quo eſt habitus male tutae mentis Oreſtes,
Nil ſane fecit quod tu reprendere poſſis.
Non Pyladem ferro violare auſuſve ſororem
Electram. tantum maledicit utrique, vocando
Hanc furiam, hunc aliud, juſſit quod ſplendida bilis.

Pan-

Pauper Opimius argenti poſiti intus & auri,
Qui Vejentanum feſtis potare diebus
Campana ſolitus trulla, vappamque profeſtis;
Quondam lethargo grandi eſt oppreſſus: ut haeres
Jam circum loculos, & claveis laetus, ovanſque
Curreret. hunc medius multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto. menſam poni jubet: atque
Effundi ſaccos nummorum: accedere plureis
Ad numerandum. hominem ſic erigit. addit & illud,
Ni tua cuſtodis, avidus jam hoc auferet haeres.
Men' vivo? ut vivas igitur, vigila. hoc age. quid vis?
Deficient inopem venae te, ni cibus, atque
Ingens accedat ſtomacho fultura ruenti.
Tu ceſſas? agedum: ſume hoc ptiſanarium oryzae.
Quanti emtae? parvo. quanti ergo? octo aſſibus. eheu!
Quid refert, morbo, an furtis, pereamne rapinis?
Quiſnam igitur ſanus? qui non ſtultus. quid avarus?
Stultus & inſanus. quid? ſi quis non ſit avarus;
Continuo ſanus? minime. cur Stoice? dicam.
Non eſt cardiacus (Craterum dixiſſe putato)
Hic aeger: recte eſt igitur, ſurgetque? negabit:
Quod latus, aut renes morbo tententur acuto.
Non eſt perjurus, neque ſordidus. immolet aequis
Hic porcum Laribus. verum ambitioſus & audax.
Naviget Anticyram. quid enim differt, barathrone
Dones quidquid habes, an nunquam utare paratis?
Servius Oppidius Canuſi duo praedia dives
Antiquo cenſu, gnatis dixiſſe duobus
Fertur, & hoc moriens pueris dixiſſe vocatis
Ad lectum: Poſtquam te talos, Aule, nuceſque
Ferre ſinu laxo, donare, & ludere vidi,
Te Tiberi numerare, cavis abſcondere triſtem;
Extimui, ne vos ageret veſania diſcors:
Tu Nomentanum, tu ne ſequerere Cicutam.
Quare per divos oratus uterque Penateis,
Tu cave ne minuas: tu ne majus facias id,
Quod ſatis eſſe putat pater, & natura coërcet,
Praeterea ne vos titillet gloria, jure-
Jurando obſtringam ambos: uter aedilis fuerit, vel
Veſtrum praetor; is inteſtabilis, & ſacer eſto.
In cicere, atque faba, bona tu, perdaſque lupinis,
Latus ut in circo ſpatiere, aut aeneus ut ſtes;
Nudus agris, nudus nummis inſane paternis?

Scilicet ut plauſus, quos fert Agrippa, feras tu,
Aſtuta ingenuum vulpes imitata leonem?
Ne quis humaſſe velit Ajacem, Atreida, vetas cur?
Rex ſum. nil ultra quaero plebejus. & aequam
Rem imperito: ac ſi cui videor non juſtus, inulto
Dicere, quae ſentit, permitto. maxime regum
Di tibi dent capta claſſem deducere Troja.
Ergo conſulere, & mox reſpondere licebit?
Conſule. cur Ajax heros ab Achille ſecundus
Putreſcit; toties ſervatis clarus Achivis;
Gaudeat ut populus Priami Priamuſque inhumato;
Per quem tot juvenes patrio caruere ſepulcro?
Mille ovium inſanus morti dedit, inclytum Ulyſſem
Et Menelaum una mecum ſe occidere clamans.
Tu cum pro vitula ſtatuis dulcem Aulide natam
Ante aras, ſpargiſque mola caput improbe ſalſa;
Rectum animi ſervas? quorſum? inſanus quid enim Ajax
Fecit, cum ſtravit ferro pecus? abſtinuit vim
Uxore, & gnato; mala multa precatus Atreidis:
Non ille aut Teucrum, aut ipſum violavit Ulyſſem.
Verum ego, ut haerenteis adverſo littore naveis
Eriperem, prudens placavi ſanguine divos.
Nempe tuo, furioſe. meo, ſed non furioſus.
Qui ſpecies alias veris, ſceleriſque tumultu
Permiſtas capiet, commotus habebitur: atque
Stultitia ne erret, nihilum diſtabit, an ira.
Ajax immeritos dum occidit, deſipit, agnos?
Cum prudens ſcelus ob titulos admittis inaneis,
Stas animo; & purum eſt, vitio tibi cum tumidum eſt cor?
Si quis lectica nitidam geſtare amet agnam;
Huic veſtem ut gnatae; paret ancillas, paret aurum;
Puſam, aut puſillam appellet; fortique marito
Deſtinet uxorem: interdicto huic omne adimat jus
Praetor, & ad ſanos abeat tutela propinquos.
Quid? ſi quis gnatam pro muta devovet agna,
Integer eſt animi? ne dixeris. ergo ubi prava
Stultitia, heic ſumma eſt inſania, qui ſceleratus,
Et furioſus erit. quem cepit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
Nunc age luxuriam, & Nomentanum arripe mecum.
Vincit enim ſtultos ratio inſanire nepotes

Hic ſimul accepit patrimoni mille talenta,
Edicit, piſcator uti, pomarius, auceps,
Unguentarius, ac Tuſci turba impia vici,
Cum ſcurris fartor, cum velabro omne macellum,
Mane domum veniant. quid tum? venere frequentes.
Verba facit leno: Quidquid mihi quidquid & horũ
Cuique domi eſt, id crede tuum: & vel nunc pete,
vel cras.
Accipe, quid contra juvenis reſponderit aequus.
In nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum
Coenem ego. tu piſceis hiberno ex aequore verris:
Segnis ego, indignus qui tantum poſſideam. aufer.
Sume tibi decies: tibi tantumdem, tibi triplex,
Unde uxor media currat de nocte vocata.
Filius Æſopi detractam ex aure Metellae,
(Scilicet ut decies ſolidum exſorberet) aceto
Diluit inſignem baccam. qui ſanior, ac ſi
Illud idem in rapidum flumen jaceretve cloacam?
Quincti progenies Arri, par nobile fratrum,
Nequitia & nugis, pravorum & amore gemellum,
Luſcinias ſoliti impenſo prandere coëmtas.
Quorſum abeant ſani? creta an carbone notandi?
Ædificare caſas, ploſtello adjungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet barbatum; amentia verſet.
Si puerilius his ratio eſſe evincet amare,
Nec quicquid differre, utrumve in pulvere, trimus,
Quale prius ludas opus, an meretricis amore
Sollicitus plores: quaero, faciaſne, quod olim
Mutatus Polemon, ponas inſignia morbi,
Faſciolas, cubital, focalia: putus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpſiſſe coronas,
Poſtquam eſt impranſi correptus voce magiſtri?
Porrigis irato puero cum poma; recuſat.
Sume Catelle: negat. ſi non des; optat. amator
Excluſus qui diſtat, agit ubi ſecum, eat, an non,
Quo rediturus erat non arceſſitus: & haeret
Inviſis foribus? nec nunc cum me vocet ultro,
Accedam? an potius mediter finire dolores?
Excluſit, revocat, redeam? non ſi obſecret. ecce
Servus non paullo ſapientior. ô here: quae res
Nec modum habet, neq; conſilium, ratione, modoque
Tractari non vult. in amore haec ſunt mala: bellum,

Pax rurſum. haec ſiquis tempeſtatis prope ritu
Mobilia, & coeca fluitantia ſorte, laboret
Reddere certa; ſibi nihilo plus explicet, ac ſi
Inſanire paret certa ratione, modoque.
Quid? cum Picenis excerpens ſemina pomis
Gaudes, ſi cameram percuſti forte, penes te es?
Quid, cum balba feris annoſo verba palato;
Aedificante caſas qui ſanior? adde cruorem
Stultitiae, atq; ignem gladio ſcrutare. modo, inquam,
Hellade percuſſa Marius cum praecipitat ſe,
Cerritus fuit, an commotae crimine mentis
Abſolves hominem, & ſceleris damnabis eundem:
Ex more imponens cognata vocabula rebus?
Libertinus erat, qui circum compita ſiccus
Lautis mane ſenex manibus currebat. & unum
Quiddam magnum addens, unum me ſurpite morti.
Dis etenim facile eſt, orabat: ſanus utriſque
Auribus atque oculis. mentem, niſi litigioſus
Exciperet dominus, cum venderet. hoc quoq; vulgus
Chryſippus ponit foecunda in gente Meneni.
Jupiter, ingenteis qui das adimiſque dolores,
Mater ait pueri menſeis jam quinque cubantis,
Frigida ſi puerum quartana reliquerit, illo
Mane die, quo tu indicis jejunia, nudus
In Tiberi ſtabit. caſus medicuſve levarit
Aegrum ex praecipiti; mater delira necabit
In gelida fixum ripa: febrimque reducet.
Quone malo mentem concuſſa? timore deorum.
Haec mihi Stertinius, ſapientum octavus, amico
Arma dedit: poſthac ne compellarer inultus.
Dixerit inſanum qui me, totidem audiet: atque
Reſpicere ignoto diſcet pendentia tergo.
Stoice, poſt damnum ſic vendas omnia pluris:
Qua me ſtultitia (quoniam non eſt genus unum)
Inſanire putas? ego nam videor mihi ſanus.
Quid? caput abſciſſum demens cum portat Agave
Gnati infelicis; ſibi tum furioſa videtur?
Stultum me fateor (liceat concedere veris)
Atque etiam inſanum: tantum hoc ediſſere, quo me
Aegrotare putes animi vitio. accipe: primum
Aedificas: hoc eſt, longos imitaris; ab imo
Ad ſummum totus moduli bipedalis: & idem
Corpore majorem rides Turbonis in armis
Spi-

Spiritum, & inceſſum; qui ridiculus minus illo?
An quodcunq; facit Maecenas, te quoque verum eſt,
Tanto diſſimilem, & tanto certare minorem?
Abſentis ranae pullis vituli pede preſſis,
Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens
Bellua cognatos eliſerit. illa rogare,
Quantane? num tandem ſe inflans, ſic magna fuiſſet.
Major dimidio. num tanto? cum magis, atque
Se magis inflaret; Non, ſi te ruperis, inquit,
Par eris. haec à te non multum abludit imago.
Adde poëmata nunc. hoc eſt, oleum adde camino:
Quae ſi quis ſanus fecit, ſanus facis & tu.
Non dico horrendam rabiem. jam deſine. cultum
Majorem cenſu. teneas Damaſippe tuis te.
Mille puellarum, puerorum mille furores.
O major tandem parcas inſane minori.

SATYRA IV.

Unde, & quo Catius? non eſt mihi tempus, aventi
Ponere ſigna novis praeceptis, qualia vincunt
Pythagoram, Anytique reum, doctumque Platona.
Peccatum fateor, cum te ſic tempore laevo
Interpellarim: ſed des veniam bonus, oro.
Quod ſi interciderit tibi nunc aliquid; repetes mox:
Sive eſt naturae hoc, ſive artis; mirus utroque.
Quin id erat curae, quo pacto cuncta tenerem:
Utpote res tenueis, tenui ſermone peractas.
Ede hominis nomen: ſimul an Romanus, an hoſpes,
Ipſa memor praecepta canam: celabitur auctor.
Longa quibus facies ovis erit; illa memento,
Ut ſucci melioris, & ut magis alba rotundis
Ponere: namque marem cohibent calloſa vitellum,
Caule ſuburbano, qui ſiccis crevit in agris,
Dulcior: irriguo nihil eſt elutius horto.
Si veſpertinus ſubito te oppreſſerit hoſpes,
Ne gallina malum reſponſet dura palato,
Doctus eris vivam miſto merſare Falerno:
Hoc teneram faciet. pratenſibus optima fungis
Natura eſt: aliis male creditur. ille ſalubreis
Aeſtates peraget, qui nigris prandia moris
Finiet, ante gravem quae legerit arbore Solem.
Aufidius forti miſcebat mella Falerno,
Mendoſe: quoniam vacuis committere venis

Nil niſi lene decet. leni praecordia mulſo
Prolueris melius. ſi dura morabitur alvus ;
Mitulus, & viles pellent obſtantia conchae,
Et lapathi brevis herba : ſed albo non ſine Coo.
Lubrica naſcentes implent conchylia lunae.
Sed non omne mare eſt generoſae fertile teſtae.
Murice Bajano melior Lucrina peloris,
Oſtrea Circaeis, Miſeno oriuntur echini,
Pectinibus patulis jactat ſe molle Tarentum.
Nec ſibi coenarum quivis temere arroget artem,
Non prius exacta tenui ratione ſaporum.
Nec ſatis eſt cara piſceis avertere menſa,
Ignarum quibus eſt jus aptius, & quibus aſſis
Languidus in cubitum jam ſe conviva reponet.
Umber & iligna nutritus glande, rotundas
Curvat aper lanceis carnem vitantis inertem,
Nam Laurens malus eſt, ulvis, & arundine pinguis.
Vinea ſummittit capreas non ſemper eduleis.
Foecundi leporis ſapiens ſectabitur armos :
Piſcibus atque avibus, quae natura, & foret aetas,
Ante meum nulli patuit quaeſita, palatum.
Sunt quorum ingeniũ nova tantum cruſtula promit,
Nequaquam ſatis in re una conſumere curam :
Ut ſi quis ſolum hoc, mala ne ſint vina, laboret ;
Quali perfundat piſceis ſecurus olivo.
Maſſica ſi coelo ſupponas vina ſereno ;
Nocturna, ſi quid craſſi eſt, tenuabitur aura :
Et decedet odor nervis inimicus. at illa
Integrum perdunt lino vitiata ſaporem.
Surrentina vafer qui miſcet faece Falerna
Vina ; columbino limum bene colligit ovo :
Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
Toſtis marcentem ſquillis recreabis, & Afra
Potorem cochlea: nam lactuca innatat acri
Poſt vinum ſtomacho. perna magis ac magis hillis
Flagitat in morſus refici, quin omnia malit,
Quaecunque immundis fervent allata popinis.
Eſt operae pretium duplicis pernoſcere juris
Naturam. ſimplex è dulci conſtat olivo :
Quod pingui miſcere mero muriaque decebit ;
Non alia, quam qua Byzantia putruit orca.
Hoc ubi confuſum ſectis inferbuit herbis,
Corycioque croco ſparſum ſtetit ; inſuper addes,
Preſ-

Preſſa Venafranae quod bacca remiſit olivae.
Picenis cedunt pomis Tiburtia ſucco:
Nam facie praeſtant. Venuncula convenit ollis.
Rectius Albanam fumo duraveris uvam.
Hanc ego cum malis, ego faecem primus, & alec,
Primus & invenior piper album cum ſale nigro
Incretum, puris circumpoſuiſſe catillis.
Immane eſt vitium, dare millia terna macello:
Anguſtoque vagos piſceis urgere catino.
Magna movent ſtomacho faſtidia, ſeu puer unctis
Tractavit calicem manibus, dum furta ligurrit:
Sive gravis veteri craterae limus adhaeſit.
Vilibus in ſcopis, in mappis, in ſcobe, quantus
Conſiſtit ſumtus? neglectis, flagitium ingens.
Ten' lapides varios lutulenta radere palma:
Et Tyrias dare circum illota toralia veſteis;
Oblitum, quanto curam, ſumtumque minorem
Haec habeant, tanto reprendi juſtius illis,
Quae niſi divitibus nequeunt contingere menſis?
Docte Cati, per amicitiam divoſque rogatus,
Ducere me auditum, perges quocunque, memento.
Nam quamvis referas memori mihi pectore cuncta;
Non tamen interpres tantundem juveris. adde
Vultum, habitumq; hominis: quem tu vidiſſe beatus
Non magni pendis, quia contigit. at mihi cura
Non mediocris ineſt, fonteis ut adire remotos,
Atque haurire queam vitae praecepta beatae.

SATYRA V.

HOc quoque, Tireſia, praeter narrata, petenti
Reſponde: quibus amiſſas reparare queam res
Artibus atque modis. quid rides? jamne doloſo,
Non ſatis eſt Ithacam revehi, patrioſque penateis
Aſpicere? ô nulli quidquam mentite, vides ut
Nudus inopſque domum redeam te vate: neque illic
Aut apotheca procis intacta eſt, aut pecus. atqui
Et genus, & virtus, niſi cum re, vilior alga eſt,
Quando pauperiem miſſis ambagibus horres;
Accipe, qua ratione queas diteſcere. Turdus,
Sive aliud privum dabitur tibi; devolet illuc,
Res ubi magna nitet domino ſene: dulcia poma,
Et quoſcunque feret cultus tibi fundus honores,
Ante Larem guſtet venerabilior Lare dives.

Qui quamvis perjurus erit, ſine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus; ne tamen illi
Tu comes exterior, ſi poſtulet, ire recuſes.
Ut ne tegam ſpurco Damae latus? haut ita Trojae
Me geſſi, certans ſemper melioribus. ergo
Pauper eris. fortem hoc animum tolerare jubebo:
Et quondam majore tuli. tu protinus, unde
Divitias, aeriſque ruam, dic augur, acervos.
Dixi equidem, & dico. captes aſtutus ubique
Teſtamenta ſenum: neu ſi vafer unus, & alter
Inſidiatorem praeroſo fugerit hamo;
Aut ſpem deponas, aut artem illuſus omittas.
Magna minorve foro ſi res certabitur olim;
Vivet uter locuples ſine gnatis, improbus ultro
Qui meliorem audax vocet in jus, illius eſto
Defenſor. fama civem cauſſaque priorem
Sperne, domi ſi natus erit foecundave conjux;
Quinćte, puta. aut Publi (gaudent praenomine molles
Auriculae) tibi me virtus tua fecit amicum.
Jus anceps novi: cauſas defendere poſſum.
Eripiet quivis oculos citius mihi, quam te
Contemtum caſſa nuce pauperet. haec mea cura eſt,
Nequid tu perdas. neu ſis jocus. ire domum, atque
Pelliculam curare jube. ſis cognitor ipſe.
Perſta, atque obdura: ſeu rubra Canicula findet
Infanteis ſtatuas: ſeu pingui tentus omaſo
Furius hibernas cana nive conſpuet Alpeis.
Nonne vides, aliquis cubito ſtantem prope tangens
Inquiet; ut patiens, ut amicis aptus, ut acer?
Plures annabunt thunni, & cetaria creſcent.
Si cui praeterea validus male filius in re
Praeclara ſublatus aletur; ne manifeſtum
Caelibis obſequium nudet te; leniter in ſpem
Arrepe officioſus: ut & ſcribare ſecundus
Haeres, &, ſi quis caſus puerum egerit Orco,
In vacuum venias perraro haec alea fallit.
Qui teſtamentum tradet tibi cunque legendum,
Abnuere, & tabulas à te removere memento:
Si tamen, ut limis rapias, quid prima ſecundo
Cera velit verſu: ſolus, multis ne cohaeres,
Veloci percurre oculo. plerumque recoćtus
Scriba ex quinque viro corvum deludet hiantem:
Captatorque dabit riſus Naſica Corano.

Num

Num furis? an prudens ludis me, obſcura canendo?
O Laërtiade, quidquid dicam, aut erit, aut non
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen iſta velit ſibi fabula, ſi licet, ede.
Tempore quo juvenis Parthis horrendus, ab alto
Demiſſum genus Ænea, tellure mariquè
Magnus erit; forti nubet procera Corano
Filia Naſicae, metuentis reddere ſoldum.
Tum gener hoc faciet: tabulas ſocero dabit, atque
Ut legat, orabit. multum Naſica negatas
Accipiat tandem, & tacitus leget. invenietque
Nil ſibi legatum, praeter plorare, ſuiſque.
Illud ad haec jubeo: mulier ſi forte doloſa,
Libertuſve ſenem delirum temperet; illis
Accedas ſocius: laudes, lauderis ut abſens.
Adjuvat hoc quoque: ſed vincit longe prius; ipſum
Expugnare caput. ſcribet mala carmina vecors?
Laudato. ſcortator erit? cave te roget: ultro
Penelopen facilis potiori trade. putaſne,
Perduci poterit, tam frugi, tamque pudica,
Quam nequiere proci recto depellere curſu?
Venit enim magnum donandi parca juventus:
Nec tantum Veneris, quantum ſtudioſa culinae.
Sic tibi Penelope frugi eſt. quae ſi ſemel uncto
De ſene guſtarit, tecum partita lucellum;
Ut canis, à corio nunquam abſterrebitur uncto.
Me ſene, quod dicā, factum eſt anus improba Thebis
Ex teſtamento ſic eſt elata: cadaver
Unctum oleo largo nudis humeris tulit haeres:
Scilicet elabi ſi poſſet mortua. credo,
Quod nimium inſtiterat viventi. Cautus adito:
Neu deſis operae; neve immoderatus abundes.
Difficilem, & moroſum offendet garrulus. ultro
Non etiam ſileas. Davus ſis comicus: atque
Stes capite obſtipo, multum ſimilis metuenti.
Obſequio graſſare. mone, ſi increbuit aura,
Cautus uti velet carum caput: extrahe turba
Oppoſitis humeris: aurem ſubſtringe loquaci.
Importunus amat laudari? donec ohe jam
Ad coelum manibus ſublatis dixerit, urge: &
Creſcentem tumidis infla ſermonibus utrem.
Cum te ſervitio longo, curaque levarit:
Et certum vigilans, quartae ſit partis Ulyſſes

An-

Audieris haeres: ergo nunc Dama ſodalis
Nuſquam eſt? unde mihi tam fortem tamque fidelem?
Sparge ſubinde: & ſi paulum potes, illacrimare. eſt
Gaudia prodentem vultum celare. ſepulcrum
Permiſſum arbitrio, ſine ſordibus exſtrue. funus
Egregie factum laudet vicinia. ſiquis
Forte cohaeredum ſenior male tuſſiet; huic tu
Dic, ex parte tua, ſeu fundi, ſive domus ſit
Emtor, gaudentem nummo, te addicere. ſed me
Imperioſa trahit Proſerpina. vive, valeque.

SATYRA VI.

Hoc erat in votis: modus agri non ita magnus;
Hortus ubi, & tecto vicinus jugis aquae fons,
Et paulum ſilvae ſuper his foret. auctius, atque
Di melius fecere. bene eſt. nihil amplius oro,
Maja nate; niſi ut propria haec mihi munera faxis?
Si neque majorem feci ratione mala rem;
Nec ſum facturus vitio culpave minorem.
Si veneror ſtultus nihil horum: O ſi angulus ille
Proximus accedat, qui nunc deformat agellum:
O ſi urnam argenti Fors qua mihi monſtret; ut illi
Theſauro invento, qui mercenarius agrum
Illum ipſum mercatus aravit, dives amico
Hercule: ſi quid adeſt, gratum juvat; hac prece te oro.
Pingue pecus domino facias, & caetera, praeter
Ingenium: utque ſoles, cuſtos mihi maximus adſis.
Ergo ubi me in monteis & in arcem ex urbe removi;
Quid prius illuſtrem Satyris Muſaque pedeſtri?
Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Auſter,
Autumnuſque gravis, Libitinae quaeſtus acerbae.
Matutine pater, ſeu Jane libentius audis,
Unde homines operum primos vitaeque labores
Inſtituunt (ſic dis placitum) tu carminis eſto
Principium. Romae ſponſorem me rapis. eja,
Ne prior officio quiſquam reſpondeat, urge:
Sive Aquilo radit terras: ſeu bruma nivalem
Interiore diem gyro trahit, ire neceſſe eſt.
Poſt modo, quod mi obſit, clare certumque locuto,
Luctandum in turba: facienda injuria tardis.
Quid vis, inſane, & quas res agis? improbus urget
Iratis precibus. tu pulſes omne, quod obſtat,

Ad

Ad Maecenatem memori ſi mente recurras.
Hoc juvat, & melli eſt, non mentiar. at ſimul atras
Ventum eſt Eſquilias; aliena negotia centum
Per caput, & circa ſaliunt latus. ante ſecundam
Roſcius orabat ſibi adeſſes ad Puteal cras.
De re communi ſcribae magna, atque nova te
Orabant hodie meminiſſes, Quincte, reverti.
Imprimat his cura Maecenas ſigna tabellis.
Dixeris, experiar: ſi vis, potes, addit, & inſtat.
Septimus octavo propior jam fugerit annus,
Ex quo Maecenas me coepit habere ſuorum
In numero: duntaxat ad hoc, quem tollere rheda
Vellet, iter faciens, & cui concredere nugas
Hoc genus: hora quota eſt? Thrax eſt Gallina Syro par?
Matutina parum cautos jam frigora mordent,
Et quae rimoſa bene deponuntur in aure.
Per totum hoc tempus, ſubjectior in diem & horam
Invidiae. noſter ludos ſpectaverat una,
Luſerat in campo, fortunae filius, omnes.
Frigidus à Roſtris manat per compita rumor;
Quicunque obvius eſt, me conſulit, O bone (nam te
Scire, deos quoniam propius contingis, oportet)
Numquid de Dacis audiſti? nil equidem. ut tu
Semper eris deriſor. at omnes di exagitent me.
Si quidquam. quid? militibus promiſſa, Triquetra
Praedia Caeſar, an eſt Itala tellure daturus?
Jurantem me ſcire; nihil, mirantur, ut unum
Scilicet egregii mortalem altique ſilenti.
Perditur haec inter miſero lux, non ſine votis:
O rus, quando ego te aſpiciam? quandoque licebit,
Nunc veterum libris, nunc ſomno, & inertibus horis
Ducere ſollicitae jucunda oblivia vitae?
O quando faba Pythagorae cognata, ſimulque
Uncta ſatis pingui ponentur oluſcula lardo?
O noctes, coenaeque deûm; quibus ipſe, meique
Ante larem proprium veſcor: verſaſque procaceis
Paſco libatis dapibus, prout cuique libido eſt,
Siccat inaequaleis calices conviva; ſolutus
Legibus inſanis: ſeu quis capit acria fortis
Pocula: ſeu modicis humeſcit laetius. ergo
Sermo oritur, non de villis, domibuſve alienis:
Nec, male necne, Lepos ſaltet; ſed quod magis ad nos

Per-

Pertinet; & neſcire malum eſt, agitamus: Utrumne
Divitiis homines, an ſint virtute beati:
Quidve ad amicitias, uſus, rectumve trahat nos:
Et quae ſit natura boni, ſummumque quid ejus.
Cervius haec inter vicinus garrit anileis
Ex re fabellas. nam ſi quis laudat Arelli
Sollicitas ignarus opes; ſic incipit: Olim
Ruſticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepiſſe cavo, veterem vetus hoſpes amicum;
Aſper, & attentus quaeſitis: ut tamen arctum
Solveret hoſpitiis animum. quid multa? neque illi
Sepoſiti ciceris, nec longae invidit avenae:
Aridum & ore ferens acinum, ſemeſaque lardi
Fruſta dedit: cupiens varia faſtidia coena
Vincere, tangentis male ſingula dente ſuperbo:
Cum pater ipſe domus palea porrectus in horna
Eſſet ador loliumque, dapis meliora relinquens.
Tandē urbanus ad hunc, Quid te juvat, inquit, amice,
Praerupti nemoris patientem vivere dorſo?
Vis tu homines urbemque feris praeponere ſylvis?
Carpe viam (mihi crede) comes: terreſtria quandó
Mortaleis animas vivunt ſortita: neque ulla eſt,
Aut magno aut parvo leti fuga. quo bone circa,
Cum licet, in rebus jucundis vive beatus:
Vive memor, quam ſis aevi brevis. haec ubi dicta
Agreſtem pepulere: domo levis exſilit. inde
Ambo propoſitum peragunt iter; urbis aventes
Moenia nocturni ſubrepere. jamque tenebat
Nox medium coeli ſpatium; cum ponit uterque
In locuplete domo veſtigia: rubro ubi cocco
Tincta ſuper lectos canderet veſtis eburnos:
Multaque de magna ſupereſſent fercula coena;
Quae procul exſtructis inerant heſterna caniſtris.
Ergo ubi purpurea porrectum in veſte locavit
Agreſtem, veluti ſuccinctus curſitat hoſpes,
Continuatque dapes: nec non vernaliter ipſis
Fungitur officiis; praelambens omne, quod affert.
Ille cubans gaudet mutata ſorte, boniſque
Rebus agit laetum convivam: cum ſubito ingens
Valvarum ſtrepitus lectis excuſſit utrumque.
Currere per totum pavidi conclave, magiſque
Exanimes trepidare, ſimul domus alta Moloſſis
Perſonuit canibus. tum ruſticus, Haud mihi vita

Eſt

Eſt opus hac, ait, & valeat. me ſilva, cavuſque
Tutus ab inſidiis tenui ſolabitur ervo.

SATYRA VII.

JAmdudum auſculto, & cupiens tibi dicere ſervus
Pauca, reformido, Davuſne? ita, Davus; amicum
Mancipium domino; & frugi, quod ſit ſatis: hoc eſt,
Ut vitale putes. age, libertate Decembri,
(Quando ita majores voluerunt) utere; narra.
Pars hominum vitiis gaudet conſtanter, & urget
Propoſitum: pars multa natat, modo recta capeſſens,
Interdum pravis obnoxia. ſaepe notatus
Cum tribus annellis, modo laeva Priſcus inani,
Vixit inaequalis: clavum ut mutaret in horas.
Ædibus ex magnis ſubito ſe conderet, unde
Mundior exiret vix libertinus honeſte.
Jam moechus Romae, jam mallet doctus Athenis
Vivere; Vertumnis, quotquot ſunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius, poſtquam illi juſta chiragra
Contudit articulos; qui pro ſe tolleret, atque
Mitteret in pyrgum talos, mercede diurna
Conductum pavit. quanto conſtantior idem
In vitiis: tanto levius miſer, ac prior ille,
Qui jam contento, jam laxo fune laborat.
Non dices hodie, quorſum haec tam putida tendunt,
Furcifer? ad te, inquam. quo pacto peſſime? laudas
Fortunam, & mores antiquae plebis. & idem,
Si quis ad illa deus ſubito te agat, uſque recuſes:
Aut quia non ſentis, quod clamas, rectius eſſe:
Aut quia non firmus rectum defendis, & haeres;
Nequicquam coeno cupiens evellere plantam.
Romae rus optas, abſentem ruſticus urbem
Tollis ad aſtra levis. ſi nuſquam es forte vocatus
Ad coenam; laudas ſecurum olus: ac, velut uſquam
Vinctus eas. ita te felicem dicis, amaſque,
Quod nuſquam tibi ſit potandum. juſſerit ad ſe
Maecenas ſerum ſub lumina prima venire
Convivam, Nemon' oleum feret ocyus? ecquis
Audit? cum magno blateras clamore furiſque.
Milvius & ſcurrae, tibi non referenda precati
Diſcedunt. etenim fateor me, dixerit ille,
Duci ventre levem. naſum nidore ſupinor:
Imbecillus, iners, ſi quidvis, adde, popino.

Te

Te cum ſis, quod ego, & fortaſſis nequior, ultro
Infectere velut melior, verbiſque decoris
Obvolvas vitium. quid, ſi me ſtultior ipſo
Quingentis emto drachmis deprenderis? aufer
Me vultu terrere: manum, ſtomachumque teneto,
Cum, quae Criſpini docuit me janitor, edo.
Te conjux aliena capit: meretricula Davum.
Peccat uter noſtrum cruce dignius? acris ubi me
Natura incendit; ſub clara nuda lucerna
Quaecunque excepit turgentis verbera caudae,
Clunibus aut agitavit equum laſciva ſupinum,
Dimittit, neque famoſum, neque ſollicitum, ne
Ditior, aut formae melioris, mejat eodem.
Tu, cum projectis inſignibus, annulo equeſtri,
Romanoque habitu, prodis ex judice Dama
Turpis; odoratum caput obſcurante lacerna;
Non es, quod ſimulas? metuens induceris, atque
Altercante libidinibus tremis oſſa pavore.
Quid refert, uri virgis, ferroque necari?
Auctoratus eas; an turpi clauſus in arca,
Quo te demiſit peccati conſcia herilis,
Contractum genibus tangas caput? eſtne marito
Matronae peccantis in ambos juſta poteſtas?
In corruptorem vel juſtior? illa tamen ſe
Non habitu, mutatve loco, peccatve ſuperne:
Cum te formidet mulier, neque credat amanti.
Ibis ſub furcam prudens, dominoqme furenti
Committes rem omnem, & vitam, & cum corpore famam.
Evâſti? credo metues, doctuſque cavebis.
Quaeres, quando iterum paveas: iterumque perire
Poſſis. ô toties ſervus, quae bellua ruptis,
Cum ſemel effugit, reddit ſe prava catenis?
Non ſum moechus, ais. neque ego, hercule, fur, ubi vaſa
Praetereo ſapiens argentea. tolle periclum,
Jam vaga proſiliet fraenis natura remotis.
Tune mihi dominus, rerum imperiis hominumque
Tot tantiſque minor; quem ter vindicta quaterque
Impoſita, haud unquam miſera formidine privet?
Adde ſupra dictis, quod non levius valeat. nam
Sive vicarius eſt, qui ſervo paret, uti mos
Veſter ait; ſeu conſervus; tibi quid ſum ego? nempe

Tu,

Tu, mihi qui imperitas, aliis ſervus miſer, atque
Duceris, ut nervis alienis mobile lignum.
Quiſnam igitur liber? ſapiens; ſibi qui imperioſus:
Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent:
Reſponſare cupidinibus, contemnere honores
Fortis, & in ſeipſo totus teres, atque rotundus;
Externi ne quid valeat per laeve morari.
In quem manca ruit ſemper fortuna. poteſne
Ex his, ut proprium, quid noſcere? quinque talenta
Poſcit te mulier: vexat, foribuſque repulſum
Perfundit gelida, rurſus vocat. eripe turpi
Colla jugo liber, liber ſum, dic age. non quis.
Urget enim dominus mentem non lenis, & acreis
Subjectat laſſo ſtimulos, verſatque negantem.
Vel cum Pauſiaca torpes, inſane, tabella,
Qui peccas minus, atque ego, cum Fulvi, Rutubaeq;
Aut Placideiani, contento poplite miror
Proelia, rubrica picta, aut carbone. velut ſi
Revera pugnent, feriant, vitentque moventes
Arma viri. nequam, & ceſſator Davus: at ipſe
Subtilis veterum judex, & callidus audis.
Nil ego, ſi ducor libo fumante. tibi ingens
Virtus, atque animus coenis reſponſat opimis.
Obſequium ventris mihi pernicioſius eſt cur?
Tergo plector enim. qui tu impunitior illa,
Quae parvo ſumi nequeunt cum obſonia captas?
Nempe inamareſcunt epulae ſine fine petitae,
Illuſique pedes vitioſum ferre recuſant
Corpus. an hic peccat, ſub noctem qui puer uvam
Furtiva mutat ſtrigili? qui praedia vendit,
Nil ſervile gulae parens habet? adde, quod idem
Non horam tecum eſſe potes: non otia recte
Ponere, teque ipſum vitas fugitivus, & erro;
Jam vino quaerens, jam ſomno fallere curam.
Fruſtra. nam comes atra premit, ſequiturq; fugacem.
Unde mihi lapidem? quorſum eſt opus? unde ſagittas?
Aut inſanit homo, aut verſus facit. ocyus hinc te
Ni rapis; accedes opera agro nona Sabino.

SATYRA VIII.

UT Naſidieni juvit te coena beati?
Nam mihi quaerenti convivam, dictus here illic

De medio potare die. ſic, ut mihi numquam
In vita fuerit melius, da (ſi grave non eſt)
Quae prima iratum ventrem placaverit eſca.
In primis Lucanus aper, leni fuit Auſtro
Captus, ut aiebat coenae pater. acria circum
Rapula, lactucae, radices; qualia laſſum
Pervellunt ſtomachum; ſiſer, alec, foecula Coa.
His ubi ſublatis, puer alte cinctus, acernam
Gauſape purpureo menſam perterſit, & alter
Sublegit quodcunque jaceret inutile, quodque
Poſſet coenanteis offendere; ut Attica virgo
Cum ſacris Cereris, procedit fuſcus Hydaſpes,
Caecuba vina ferens: Alcon, Chium, maris expers.
Heic herus, Albanum, Maecenas, ſive Falernum
Te magis appoſitis delectat: habemus utrumque.
Divitias miſeras. ſed queis coenantibus una,
Fundani, pulcre fuerit tibi, noſſe laboro.
Summus ego, & prope me Viſcus Tarinus, & infra,
Si memini, Varius; cum Servilio Balatrone,
Vibidius; quos Maecenas adduxerat umbras.
Nomentanus erat ſuper ipſum, Porcius infra;
Ridiculus totas ſimul abſorbere placentas.
Nomentanus ad hoc, qui ſi quid forte lateret,
Indice monſtraret digito. nam caetera turba,
Nos, inquam, coenamus aveis, conchylia, piſceis,
Longe diſſimilem noto celantia ſuccum:
Ut vel continuo patuit, cum paſſeris, atque
Inguſtata mihi porrexerit ilia rhombi,
Poſt hoc me docuit melimela rubere, minorem
Ad Lunam delecta. quid hoc interſit, ab ipſo
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni,
Nos, niſi damnoſe bibimus, moriemur inulti.
Et calices poſcunt majores. vertere pallor
Tum parochi faciem; nil ſic metuentis ut acreis
Potores: vel quod maledicunt liberius; vel
Fervida quod ſubtile exſurdant vina palatum.
Invertunt Alliphanis vinaria tota
Vibidius Balatroque; ſecutis omnibus imis.
Convivae lecti nihilum nocuere lagenis.
Affertur ſquillas inter muraena natanteis
In patina porrecta. ſub hoc herus, Haec gravida, inquit,
Capta eſt; deterior poſt partum carne futura.

His

His miſtum jus eſt oleo, quod prima Venafri
Preſſit cella: garo de ſuccis piſcis Iberi,
Vino quinquenni; verum citra mare nato,
Dum coquitur: cocto Chium ſic convenit, ut non
Hoc magis ullum aliud; pipere albo, non ſine aceto.
Quod Methymnaeam vitio mutaverat uvam.
Erucas virideis, inulas ego primus amaras
Monſtravi incoquere: illutos Curtillus echinos,
Ut melius muria, quam teſta marina remittat.
Interea ſuſpenſa graveis aulaea ruinas
In patinam fecere; trahentia pulveris atri,
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
Nos majus veriti, poſtquam nihil eſſe pericli
Senſimus; erigimur. Rufus poſito capite, ut ſi
Filius immaturus obiſſet, flere. quis eſſet
Finis? ni ſapiens ſic Nomentanus amicum
Tolleret? heu Fortuna, quis eſt crudelior in nos
Te deus? ut ſemper gaudes illudere rebus
Humanis! Varius mappa compeſcere riſum
Vix poterat. Balatro ſuſpendens omnia naſo,
Haec eſt conditio vivendi, ajebat: eoque
Reſponſura tuo nunquam eſt par fama labori.
Tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni
Sollicitudine diſtrictum? ne panis aduſtus,
Ne male conditum jus apponatur, ut omnes
Praecincti rectè pueri, comtique miniſtrent?
Adde hos praeterea caſus: aulaea ruant ſi,
Ut modo: ſi patinam pede lapſus frangat agaſo.
Sed convivatoris, uti dulcis, ingenium res
Adverſae nudare ſolent, celare ſecundae.
Naſidienus ad haec: tibi dî, quaecunque preceris,
Commoda dent: ita vir bonus es, convivaque comis
Et ſoleas poſcit. tum in lecto quoque videres
Stridere ſecreta diviſos aure ſuſurros.
Nullos his mallem ludos ſpectaſſe: ſed illa
Redde, age, quae deinceps riſiſti. Vibidius dum
Quaerit de pueris, Num ſit quoque fracta lagena;
Quod ſibi poſcenti non dentur pocula, dumque
Ridetur fictis rerum Balatrone ſecundo;
Naſidiene, redis mutatae frontis, ut arte
Emendaturus fortunam. deinde ſecuti
Mazonomo pueri magno diſcerpta ferentes
Membra gruis ſparſi ſale multo, non ſine farre,

Pinguibus & ficis paſtum jecur anſeris albi,
Et leporum avulſos, ut multo ſuavius, armos,
Quam ſi cum lumbis quis edit; tum pectore aduſto
Vidimus & merulas poni, & ſine clune palumbeis:
Suaveis res, ſi non cauſas narraret earum, &
Naturas dominus. quem nos ſic fugimus ulti,
Ut nihil omnino guſtaremus, velut illis
Canidia afflaſſet pejor ſerpentibus Afris.

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARUM

LIBER PRIMUS.

AD MAECENATEM.

EPIST. I.

Prima dicte mihi, ſumma dicende Camoena,
Spectatum ſatis, & donatum jam rude, quaeris
Maecenas iterum antiquo me includere ludo.
Non eadem eſt aetas, non mens. Vejanius, armis
Herculis ad poſtem fixis, latet abditus agro,
Ne populum extrema toties exoret arena.
Eſt mihi, purgatam crebro qui perſonet aurem;
Neve ſeneſcentem mature ſanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, & ilia ducat.
Nunc itaque & verſus, & caetera ludicra pono:
Quid verum, atque decens, curo, & rogo, & omnis in hoc ſum:
Condo, & compono, quae mox depromere poſſim.
Ac ne forte roges, quo me duce, quo Lare tuter:
Nullius addictus jurare in verba magiſtri,
Quo me cunque rapit tempeſtas, deferor hoſpes.
Nunc agilis fio, & merſor civilibus undis,
Virtutis verae cuſtos, rigiduſque ſatelles:
Nunc in Ariſtippi furtim praecepta relabor:
Et mihi res, non me rebus ſubmittere conor.
Ut nox longa, quibus mentitur amica, dieſque
Longa videtur opus debentibus; ut piger annus
Pupillis, quos dura premit cuſtodia matrum:
Sic mihi tarda fluunt, ingrataque tempora, quae ſpem,
Conſiliumque morantur agendi gnaviter id, quod
Aeque pauperibus prodeſt, locupletibus aeque;
Aeque neglectum pueris ſenibuſque nocebit.
Reſtat, ut his ego me ipſe regam ſolerque elementis.
Non poſſis oculo quantum contendere Lynceus,
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi;
Nec, quia deſperes invicti membra Glyconis,
Nodoſa corpus nolis prohibere chiragra.

Eſt quodam prodire tenus, ſi non datur ultra.
Fervet avaritia, miſeroque Cupidine pectus?
Sunt verba, & voces, quibus hunc lenire dolorem
Poſſis, & magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? ſunt certa piacula, quae te
Perpure lecto poterunt recreare libello.
Invidus, iracundus, iners, vinoſus, amator,
Nemo adeo ferus eſt, ut non miteſcere poſſit,
Si modo culturae patientem commodet aurem.
Virtus eſt, vitium fugere: & ſapientia prima,
Stultitia caruiſſe. vides, quae maxima credis
Eſſe mala, exiguum cenſum, turpemque repulſam,
Quanto devites animi capitiſque labore?
Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per igneis.
Ne cures ea, quae ſtulte miraris & optas,
Diſcere, & audire, & meliori credere non vis?
Quis circum pagos & circum compita pugnax,
Magna coronari contemnat Olympia, cui ſpes,
Cui ſit conditio dulcis ſine pulvere palmae?
Vilius argentum eſt auro, virtutibus aurum.
O cives, cives, quaerenda pecunia primum eſt:
Virtus poſt nummos. haec Janus ſummus ab imo
Perdocet: haec recinunt juvenes dictata, ſeneſque;
Laevo ſuſpenſi loculos tabulamque lacerto.
Si quadringentis ſex ſeptem millia deſunt,
Eſt animus tibi, ſunt mores, & lingua, fideſque:
Plebs eris. At pueri ludentes, Rex eris, aiunt,
Si recte facies. Hic murus aheneus eſto,
Nil conſcire ſibi, nulla palleſcere culpa.
Roſcia, dic ſodes, melior lex, an puerorum
Naenia, quae regnum recte facientibus offert,
Et maribus Curiis, & decantata Camillis?
Iſne tibi melius ſuadet, qui ut rem facias, rem
Si poſſis recte, ſi non, quocunque modo rem,
Ut propius ſpectes lacrymoſa poëmata Puppi:
An qui fortunae te reſponſare ſuperbae
Liberum & erectum, praeſens hortatur, & optat?
Quod ſi me populus Romanus forte roget, cur
Non, ut porticibus, ſic judiciis fruar iiſdem,
Nec ſequar aut fugiam, quae diligit ipſe vel odit;
Olim quod vulpes aegroto cauta leoni
Reſpondit, referam: Quia me veſtigia terrent
Omnia

Omnia te adverſum ſpectantia, nulla retrorſum.
Bellua multorum es capitum. nam quid ſequar, aut quem?
Pars hominum geſtit conducere publica. ſunt qui
Cruſtis & pomis viduas venentur avaras.
Excipiantque ſenes, quos in vivaria mittant
Multis occulto creſcit res foenore. verum
Eſto aliis alios rebus ſtudiiſque teneri:
Idem eadem poſſunt horam durare probantes?
Nullus in orbe ſinus Bajis praelucet amoenis,
Si dixit dives; lacus, & mare ſentit amorem
Feſtinantis heri. cui ſi vitioſa libido
Fecerit auſpicium; cras ferramenta Teanum
Tolletis fabri. lectus genialis in aula eſt?
Nil ait eſſe prius. melius nil coelibe vita.
Si non eſt, jurat bene ſolis eſſe maritis.
Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
Quid pauper? ride. mutat coenacula, lectos,
Balnea, tonſores: conducto navigio aeque
Nauſeat ac locuples, quem ducit priva triremis.
Si curtatus inaequali tonſore capillos
Occurri; rides: ſi forte ſubucula pexae
Trita ſubeſt tunicae, vel ſi toga diſſidet impar;
Rides, quid, mea cum pugnat ſententia ſecum,
Quod petiit, ſpernit; repetit quod nuper omiſit,
Aeſtuat, & vitae diſconvenit ordine toto,
Diruit, aedificat, mutat quadrata rotundis?
Inſanire putas ſollennia me, neque rides;
Nec medici credis, nec curatoris egere
A praetore dati: rerum tutela mearum
Cum ſic, & prave ſectum ſtomacheris ob unguem
De te pendentis te reſpicientis amici.
Ad ſummam, ſapiens uno minor eſt Jove; dives,
Liber, honoratus, pulcer, rex denique regum;
Praecipue ſanus, niſi cum pituita moleſta eſt.

AD LOLLIUM.

EPIST. II.

Trojani belli ſcriptorem, maxime Lolli,
Dum tu declamas Romae, Praeneſte relegi;
Quid, quid ſit pulcrum, quid turpe, quid utile, quid non,

 Ple-

Plenius ac melius Chryſippo & Crantore dicit,
Cur ita crediderim, niſi quid te detinet, audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem,
Graecia Barbariae lento colliſa duello
Stultorum regum, & populorum continet aeſtus.
Antenor cenſet belli praecidere cauſam.
Quid Paris? ut ſalvus regnet, vivatque beatus,
Cogi poſſe negat. Neſtor componere liteis
Inter Peleiden feſtinat, & inter Atreiden.
Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
Seditione, dolis, ſcelere, atque libidine, & ira,
Iliacos intra muros peccatur, & extra.
Rurſus quid virtus, & quid ſapientia poſſit,
Utile propoſuit nobis exemplar Ulyſſem:
Qui domitor Trojae, multorum providus urbeis,
Et mores hominum inſpexit, latumque per aequor,
Dum ſibi, dum ſociis reditum parat, aſpera multa
Pertulit; adverſis rerum immerſabilis undis.
Sirenum voces, & Circes pocula noſti:
Quae ſi cum ſociis ſtultus cupiduſque bibiſſet;
Sub domina meretrice fuiſſet turpis & excors:
Vixiſſet canis immundus, vel amica luto ſus.
Nos numerus ſumus, & fruges conſumere nati,
Sponſi Penelopes, nebulones, Alcinoïque
In cute curanda plus aequo operata juventus:
Cui pulcrum fuit in medios dormire dies, &
Ad ſtrepitum citharae ceſſatum ducere curam.

Quo ſequentes verſus referendi ſint, vide Notas Dan. Heinſii.

Ut jugulent homines, ſurgunt de nocte latrones:
Ut teipſum ſerves, non expergiſceris? atqui
Si noles ſanus, curres hydropicus: & ni
Poſces ante diem librum cum lumine, ſi non
Intendes animum ſtudiis & rebus honeſtis;
Invidia, vel amore vigil torquebere. nam cur
Quae laedunt oculos, feſtinas demere: ſi quid
Eſt animum, differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti, qui coepit habet. ſapere aude:
Incipe. vivendi recte qui prorogat horam,
Ruſticus exſpectat dum defluat amnis. at ille

La-

Labitur, & labetur in omne volubilis aevum.
Quaeritur argentum, puerisque beata creandis
Uxor, & incultae pacantur vomere ſylvae.
Quod ſatis eſt, cui contingit, nihil amplius optet.
Non domus, & fundus, non aeris acervus, & auri
Aegroto domini deduxit corpore febreis,
Non animo curas. valeat poſſeſſor oportet,
Si comportatis rebus bene cogitat uti.
Qui cupit, aut metuit; juvat illum ſic domus, aut res,
Ut lippum pictae tabulae, fomenta podagram,
Auriculas citharae collecta ſorde dolenteis.
Sincerum eſt niſi vas, quodcunque infundis, aceſcit.
Sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas,
Semper avarus eget: certum voto pete finem.
Invidus alterius macreſcit rebus opimis.
Invidia Siculi non invenere tyranni
Majus tormentum. qui non moderabitur irae,
Infectum volet eſſe, dolor quod ſuaſerit & mens.
Dum poenas odio per vim feſtinat inulto.
Ira furor brevis eſt. animum rege: qui niſi paret,
Imperat: hunc fraenis, hunc tu compeſce catena.

* * * * * *
* * * * *

Fingit equum tenera docilem cervice magiſter,
Ire viam, quam monſtrat eques. venaticus ex quo
Tempore cervinam pellem latravit in aula;
Militat in ſilvis catulus. nunc adhibe puro
Pectore verba, puer, nunc te melioribus offer.
Quo ſemel eſt imbuta recens, ſervabit odorem
Teſta diu. quod ſi ceſſas, aut ſtrenuus anteis,
Nec tardum opperior, nec praecedentibus inſto.

AD JULIUM FLORUM.

EPIST. III.

JULI Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Auguſti privignus, ſcire laboro.
Thracane vos, Hebruſque nivali compede vinctus,
An freta vicinas intercurrentia turreis,
An pingues Aſiae campi, colleſque morantur?
Quid ſtudioſa cohors operum ſtruit? haec quoq; curo.
Quis ſibi res geſtas Auguſti ſcribere ſumit?
Bella quis & paces longum diffundit in aevum?

Quid Titius, Romana brevi venturus in ora,
Pindarici fontis qui non expalluit hauſtus,
Faſtidire lacus, & rivos auſus apertos,
Ut valet? ut meminit noſtri? fidibuſne Latinis
Thebanos aptare modos ſtudet auſpice Muſa?
An tragica deſaevit, & ampullatur in arte?
Quid mihi Celſus agit? monitus, multumque monendus,
Privatas ut quaerat opes, & tangere vitet
Scripta; Palatinus quaecunque recepit Apollo.
Ne ſi forte ſuas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula riſum
Furtivis nudata coloribus. ipſe quid audes?
Quae circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
Ingenium, non incultum eſt, nec turpiter hirtum
Seu linguam cauſis acuis, ſeu civica jura
Reſpondere paras, ſeu condis amabile carmen;
Prima feres ederae victricis praemia. quod ſi
Frigida curarum fomenta relinquere poſſes;
Quo te coeleſtis ſapientia duceret, ires.
Hoc opus, hoc ſtudium parvi properemus, & ampli,
Si patriae volumus, ſi nobis vivere cari.
Debes hoc etiam reſcribere, ſi tibi curae,
Quantae conveniat, Munatius: an male ſarta
Gratia nequicquam coït, & reſcinditur? at vos
Seu calidus ſanguis, ſeu rerum inſcitia vexat,
Indomita cervice feros; ubicunque locorum
Vivitis, indigni fraternum rumpere foedus;
Paſcitur in veſtrum reditum votiva juvenca.

AD ALBIUM TIBULLUM.

EPIST. IV.

Albi, noſtrorum ſermonum candide judex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
Scribere quod Caſſi Parmenſis opuſcula vincat:
An tacitum ſylvas inter reptare ſalubreis,
Curantem quidquid dignum ſapiente bonoque eſt;
Non tu corpus eras ſine pectore. di tibi formam,
Di tibi divitias dederant, artemque fruendi:
Quid voveat dulci nutricula majus alumno:
Quam ſapere, & fari ut poſſit quae ſentiat, utque
ria, fama, valetudo, contingat abunde,

Et

Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter ſpem curamque, timores inter & iras
Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.
Grata ſuperveniet, quae non ſperabitur, hora.
Me pinguem & nitidam bene curata cute viſes:
Cum ridere voles Epicuri de grege porcum.

AD TORQUATUM.

EPIST. V.

SI potes Archaïcis conviva recumbere lectis,
Nec modica coenare times olus omne patella;
Supremo te ſole domi Torquate manebo.
Vina bibes iterum Tauro diffuſa, paluſtreis
Inter Minturnas, Sinueſſanumque Petrinum.
Sin melius quid habes, arceſſe: vel imperium fer.
Jamdudum ſplendet focus, & tibi munda ſupellex.
Mitte leveis ſpes, & certamina divitiarum,
Et Moſchi cauſam. cras nato Caeſare feſtus
Dat veniam ſomnumque dies. impune licebit
Aeſtivam ſermone benigno tendere noctem.
Quo mihi fortuna, ſi non conceditur uti?
Parcus ob haeredis curam, nimiumque ſeverus,
Aſſidet inſano. potare & ſpargere flores
Incipiam, patiarque vel inconſultus haberi.
Quid non ebrietas deſignat? operta recludit,
Spes jubet eſſe ratas, in proelia trudit inermem,
Sollicitis animis onus eximit, addocet arteis.
Foecundi calices quem non fecere diſertum?
Contracta quem non in paupertate ſolutum?
Haec ego procurare & idoneus imperor, & non
Invitus; ne turpe toral, ne ſordida mappa
Corruget nareis: ne non & cantharus, & lanx
Oſtendat tibi te: ne fidos inter amicos
Sit, qui dicta foras eliminet: ut coëat par,
Jungaturque pari. Brutum tibi, Septimiumque,
Et, niſi coena prior, potiorque puella Sabinum
Detinet, aſſumam. locus eſt & pluribus umbris:
Sed nimis arcta premunt olidae convivia caprae.
Tu, quotus eſſe velis, reſcribe: & rebus omiſſis,
Atria ſervantem poſtico falle clientem.

AD

AD NUMICIUM.

EPIST. VI.

Nil admirari, prope res eſt una, Numici,
Solaque, quae poſſit facere, & ſervare beatum.
Hunc Solem, & ſtellas, & decedentia certis
Tempora momentis, ſunt qui formidine nulla
Imbuti ſpectent. quid cenſes munera terrae?
Quid maris, extremos Arabas ditantis. & Indos?
Ludicra quid? plauſus, & amici dona Quiritis,
Quo ſpectanda modo, quo ſenſu credis, & ore?
Qui timet his adverſa, fere miratur eodem,
Quo cupiens, pacto. pavor eſt utrique moleſtus.
Improviſa ſimul ſpecies exterret utrumque,
Gaudeat, an doleat, cupiat, metuatve, quid ad rem,
Si, quidquid vidit melius pejuſve ſua ſpe,
Defixis oculis, animoque, & corpore torpet?
Inſani ſapiens nomen ferat, aequus iniqui,
Ultra, quam ſatis eſt, virtutem ſi petat ipſam.
I nunc, argentum, & marmor vetus, aeraque, & arteis
Suſpice: cum gemmis Tyrios mirare colores.
Gaude, quod ſpectant oculi te mille loquentem:
Gnavus mane forum, & veſpertinus pete tectum:
Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
Mucius, indignum, quod ſit pejoribus ortus,
Hic tibi ſit potius, quam tu mirabilis illi.
Quidquid ſub terra eſt, in apricum proferet aetas.
Defodiet, condetque nitentia. cum bene notum
Porticus Agrippae, & via te conſpexerit Appi;
Ire tamen reſtat, Numa quo devenit, & Ancus.
Si latus, aut renes morbo tentantur acuto,
Quaere fugam morbi. vis recte vivere? quis non?
Si virtus hoc una poteſt dare, fortis omiſſis
Hoc age deliciis. virtutem verba putas, ut
Lucum ligna? cave ne portus occupet alter,
Ne Cybiratica, ne Bythina negotia perdas.
Mille talenta rotundentur, totidem altera, porro
Tertia ſuccedant, & quae pars quadret acervum.
Scilicet uxorem cum dote, fidemque, & amicos,
Et genus, & formam, regina pecunia donat,
Ac bene nummatum decorat Suadela Venuſque.
Mancipiis locuples, eget aeris Cappadocum rex.

Ne

Ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus, ut ajunt,
Si poſſet centum ſcenae praebere rogatus,
Qui poſſum tot? ait: tamen & quaeram, & quot habebo,
Mittam. poſt paullo ſcribit, ſibi millia quinque
Eſſe domi chlamydum: partem, vel tolleret omneis.
Exilis domus eſt, ubi non & multa ſuperſunt,
Et dominum fallunt, & proſunt furibus. ergo
Si res ſola poteſt facere, & ſervare beatum;
Hoc primus repetas opus: hoc poſtremus omittas.
Si fortunatum ſpecies & gratia praeſtat;
Mercemur ſervum, qui dictet nomina. laevum
Qui fodiat latus; & cogat trans pondera dextram
Porrigere. hic multum in Fabia valet, ille Velina:
Cuilibet hic faſceis dabit: eripietque curule.
Cui volet, importunus ebur. frater, pater, adde,
Ut cuique eſt aetas, ita quemque facetus adopta.
Si bene qui coenat, bene vivit: lucet, eamus,
Quo ducit gula. piſcemur, venemur: ut olim
Gargilius, qui mane plagas, venabula, ſervos,
Differtum tranſire forum, populumque jubebat:
Unus ut è multis populo ſpectante referret
Emtum mulus aprum. crudi, tumidique lavemur;
Quid deceat, quid non obliti; Caerite cera
Digni, remigium vitioſum Ithacenſis Ulyſſei,
Cui potior patria fuit interdicta voluptas.
Si, Mimnermus uti cenſet, ſine amore jociſque
Nil eſt jucundum; vivas in amore jociſque.
Vive: vale. ſi quid noviſti rectius iſtis;
Candidus imperti: ſi non, his utere mecum.

AD MÆCENATEM.

EPIST. VII.

Quinque dies tibi pollicitus me rure futurum,
Sextilem totum mendax deſideror. atqui
Si me vivere vis ſanum recteque valentem;
Quam mihi das aegro, dabis aegrotare timenti,
Maecenas, veniam: dum ficus prima, calorque
Deſignatorem decorat lictoribus atris.
Dum pueris omnis pater, & matercula pallet:
Officioſaque ſedulitas, & opella forenſis
Adducit febreis, & teſtamenta reſignat.

Q

Quod ſi bruma niveis Albanis illinet agris;
Ad mare deſcendet vates tuus: & ſibi parcet,
Contractuſque leget: te dulcis amice reviſet
Cum Zephyris, ſi concedes, & hirundine prima.
Non, quo more pyris veſci Calaber jubet hoſpes:
Tu me feciſti locupletem. veſcere ſodes,
Jam ſatis eſt. at tu quantumvis tolle. benigne.
Non inviſa feres pueris munuſcula parvis,
Tam teneor dono, quam ſi dimittar onuſtus.
Ut libet: haec porcis hodie comedenda relinques,
Prodigus & ſtultus, donat quae ſpernit & odit.
Haec ſeges ingratos tulit, & feret omnibus annis.
Vir bonus & ſapiens dignis ait eſſe paratum:
Nec tamen ignorat, quid diſtent aera lupinis.
Dignum praeſtabo me etiam pro laude merentis.
Quod ſi me noles uſquam diſcedere; reddes
Forte latus, nigros anguſta fronte capillos:
Reddes dulce loqui: reddes ridere decorum, &
Inter vina fugam Cynarae moerere protervae.
Forte per anguſtam tenuis vulpecula rimam
Repſerat in cumeram frumenti: paſtaque, rurſus
Ire foras pleno tendebat corpore, fruſtra.
Cui muſtela procul, Si vis, ait, effugere iſtinc,
Macra cavum repetes arctum; quem macra ſubiſti.
Hac ego ſi compellar imagine, cuncta reſigno,
Nec ſomnum plebis laudo ſatur altilium: nec
Otia divitiis Arabum liberrima muto.
Saepe verecundum laudaſti: rexque, paterque
Audiſti coram. nec verbo parcius abſens.
Inſpice, ſi poſſum donata reponere laetus.
Haud male Telemachus proles patientis Ulyſſei,
Non eſt aptus eques Ithacae locus, ut neque planis
Porrectus ſpatiis, neque multae prodigus herbae:
Atreide, magis apta tibi tua dona relinquo.
Parvum parva decent. mihi jam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur placet, aut imbelle Tarentum.
Strenuus & fortis, cauſiſque Philippus agendis
Clarus, ab officiis octavam circiter horam
Dum redit, atque foro nimium diſtare Carinas
Jam grandis natu queritur; conſpexit, ut ajunt,
Adraſum quendam vacua tonſoris in umbra,
Cultello proprios purgantem leniter ungueis.
Demetri (puer hic non laevè juſſa Philippi

Ac-

Accipiebat) abi, quaere, & refer: unde domo, quis,
Cujus fortunae, quo ſit patre, quove patrono.
It, redit, & narrat, Vultejum nomine Menam,
Praeconem, tenui cenſu, ſine crimine notum,
Et properare loco, & ceſſare, & quaerere, & uti,
Gaudentem parviſque ſodalibus, & Lare certo,
Et ludis, & poſt deciſa negotia, campo
Scitari libet ex ipſo, quodcunque refers. dic
Ad coenam veniat. non ſane credere Mena:
Mirari ſecum tacitus. quid multa? benigne
Reſpondet. negat ille mihi? negat improbus, & te
Negligit, aut horret. Vultejum mane Philippus
Vilia vendentem tunicato ſcruta popello,
Occupat: & ſalvere jubet prior. ille Philippo
Excuſare laborem, & mercenaria vincla
Quod non mane domum veniſſet: denique quod non
Providiſſet eum. ſic ignoviſſe putato
Me tibi, ſi coenas hodie mecum. ut libet. ergo
Poſt nonam venies. nunc i: rem ſtrenuus auge.
Ut ventum ad coenam eſt; dicenda, tacenda locutus,
Tandem dormitum dimittitur. heic ubi ſaepe
Occultum viſus decurrere piſcis ad hamum,
Mane cliens, etiam certus conviva; jubetur
Rure ſub urbano indictis comes ire Latinis:
Impoſitus mannis, arvum coelumque Sabinum
Non ceſſat laudare. videt, ridetque Philippus.
Et ſibi dum requiem, dum riſus undique quaerit,
Dum ſeptem donat ſeſtertia, mutua ſeptem
Promittit; perſuadet uti mercetur agellum.
Mercatur. ne te longis ambagibus ultra,
Quam ſatis eſt, morer; ex nitido fit ruſticus: atque
Sulcos, & vinera crepat mera. praeparat ulmos,
Immoritur ſtudiis, & amore ſeneſcit habendi.
Verum ubi oves furto morbo periere capellae,
Spem mentita ſeges, bos eſt enectus arando;
Offenſus damnis, media de nocte caballum
Arripit, iratuſque Philippi tendit ad aedeis.
Quem ſimul aſpexit ſcabrum intonſumq; Philippus,
Durus, ait, Vultei nimis, attentuſque videris
Eſſe mihi. pol me miſerum patrone vocares,
Si velles, inquit, verum mihi dicere nomen.
Quod te per genium, dextramque deoſque Penateis,
Obſecro, & obteſtor, vitae me redde priori.

Qui

Qui ſimul aſpexit, quantum dimiſſa petitis
Praeſtent, mature redeat, repetatque relicta.
Metiri ſe quemque ſuo modulo, ac pede, verum eſt.

AD CELSUM ALBINOVANUM.

EPIST. VIII.

CElſo gaudere, & bene rem gerere Albinovano
Muſa rogata refer; comiti, ſcribaeque Neronis.
Si quaeret, quid agam, dic, multa, & pulcra minantem,
Vivere nec recte nec ſuaviter: haud quia grando
Contuderit viteis, oleamque momorderit aeſtus:
Nec quia longinquis armentum aegrotet in arvis:
Sed quia mente minus validus, quam corpore toto,
Nil audire velim, nil diſcere, quod levet aegrum:
Fidis offendar medicis, iraſcar amicis,
Cur me funeſto properent arcere veterno:
Quae nocuere ſequar: fugiam quae profore credam:
Romae Tibur amem ventoſus, Tibure Romam.
Poſt haec, ut valeat; quo pacto rem gerat & ſe;
Ut placeat juveni percunctare, atque cohorti.
Si dicet recte: primum gaudere. ſubinde
Praeceptum auriculis hoc inſtillare memento:
Ut tu fortunam, ſic nos te, Celſe, feremus.

AD CLAUDIUM NERONEM.

EPIST. IX.

SEptimius, Claudi, nimirum intelligit unus,
Quanti me facias. nam cum rogat, & prece cogit
Scilicet, ut tibi ſe laudare, & tradere coner,
Dignum mente domoque legentis honeſta Neronis,
Munere cum fungi propioris cenſet amici;
Quid poſſim videt, ac novit me valdius ipſo.
Multa quidem dixi, cur excuſatus abirem:
Sed timui, mea ne finxiſſe minora putaret;
Diſſimulator opis propriae, mihi commodus uni.
Sic ego majoris fugiens opprobria culpae,
Frontis ad urbanae deſcendi praemia. quod ſi
Depoſitum laudas ob amici juſſa pudorem;
Scribe tui gregis hunc, & fortem crede, bonumque.

AD

AD FUSCUM ARISTIUM.

EPIST. X.

URBIS amatorem Fuſcum ſalvere jubemus
Ruris amatores: hac in re ſcilicet una
Multum diſſimiles, ad caetera paene gemelli.
Fraternis animis, quidquid negat alter & alter.
Annuimus pariter vetuli notique columbi.
Tu nidum ſervas: ego laudo ruris amoeni
Rivos, & muſco circumlita ſaxa, nemuſque.
Quid quaeris? vivo & regno, ſimul iſta reliqui
Quae vos ad coelum effertis rumore ſecundo,
Utque ſacerdotis fugitivus, liba recuſo:
Pane egeo, jam mellitis potiore placentis.
Vivere naturae ſi convenienter oportet,
Ponendaeque domo quaerenda eſt area primum;
Noviſtine locum potiorem rure beato?
Eſt ubi plus tepeant hiemes? ubi gratior aura
Leniat & rabiem Canis, & momenta Leonis,
Cum ſemel accepit Solem furibundus acutum?
Eſt ubi depellat ſomnos minus invida cura?
Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum.
Quam, quae per pronum trepidat cum murmure ri-
vum?
Nempe inter varias nutritur ſilva columnas;
Laudaturque domus, longos quae proſpicit agros.
Naturam expellas furca: tamen uſque recurret,
Et mala perrumpet furtim faſtidia victrix.
Non qui Sidonio contendere callidus oſtro
Neſcit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, propiuſve medullis,
Quam qui non poterit vero diſtinguere falſum.
Quam res plus nimio delectavere ſecundae:
Mutatae quatient, ſi quid mirabere, pones
Invitus. fuge magna: licet ſub paupere tecto
Reges, & regum vita praecurrere amicos.
Cervus equum pugna melior communibus herbis
Pellebat: donec minor in certamine longo
Imploravit opes hominis, fraenumque recepit:
Sed poſtquam victor violens diſceſſit ab hoſte;
Non equitem dorſo, non fraenum depulit ore,

Sic qui pauperiem veritus potiore metallis
Libertate caret; dominum vehet improbus, atque
Serviet aeternum, quia parvo neſciet uti.
Cui non conveniet ſua res, ut calceus olim,
Si pede major erit, ſubvertet: ſi minor, uret.
Laetus ſorte tua vives ſapienter, Ariſti:
Nec me dimittes incaſtigatum, ubi plura
Cogere, quam ſatis eſt, at non ceſſare videbor.
Imperat aut ſervit collecta pecunia cuique;
Tortum digna ſequi potius, quam ducere funem.
Haec tibi dictabam poſt fanum putre Vacunae;
Excepto, quod non ſimul eſſes, caetera laetus.

AD BULLATIUM
EPIST. XI.

Quid tibi viſa Chios, Bullati, notaque Lesbos?
Quid concinna Samos? quid Croeſi regia Sardis?
Smyrna quid, & Colophon? majora minorane fama?
Cunctane prae campo & Tiberino flumine ſordent?
An venit in votum Attalicis ex urbibus una?
An Lebedum laudas odio maris atque viarum?
Scis, Lededus quam ſit Gabiis deſertior, atque
Fidenis vicus: tamen illic vivere vellem:
Oblituſque meorum, obliviſcendus & illis,
Neptunum procul è terra ſpectare furentem.
Sed neque; qui Capua Romam petit imbre lutoque
Adſperſus, volet in caupona vivere: nec, qui,
Frigus collegit, furnos & balnea laudat;
Ut fortunatam plene praeſtantia vitam.
Nec ſi te validus jactaverit Auſter in alto,
Idcirco navem trans Ægaeum mare vendas.
Incolumi Rhodos, & Mitylene pulcra facit, quod
Penula ſolſtitio, campeſtre nivalibus auris,
Per brumam Tiberis, Sextili menſe caminus.
Dum licet, & vultum ſervat fortuna benignum,
Romae laudetur Samos, & Chios, & Rhodos abſens.
Tu, quamcunque deus tibi fortunaverit horam,
Grata ſume manu: nec dulcia differ in annum.
Ut, quocunque loco fueris, vixiſſe libenter
Te dicas, nam ſi ratio, & prudentia curas,
Non locus effuſi late maris arbiter aufert;
Coelum, non animũ mutant, qui trans mare currunt.
Stre-

Strenua nos exercet inertia: navibus, atque
Quadrigis petimus bene vivere. quod petis, heic eſt,
Eſt Ulubris, animus ſi te non deficit aequus.

AD ICCIUM

EPIST. XII.

FRuctibus Agrippae Siculis, quos colligis, Icci,
Si recte frueris, non eſt ut copia major
Ab Jove donari poſſit tibi. tolle querelas.
Pauper enim non eſt cui rerum ſuppetit uſus.
Si ventri bene, ſi lateri eſt, pedibuſque tuis; nil
Divitiae poterunt regales addere majus.
Si forte in medio poſitorum abſtemius herbis
Vivis, & urtica; ſic vives, protinus, ut te
Confeſtim liquidus fortunae rivus inauret:
Vel quia naturam mutare pecunia neſcit,
Vel quia cuncta putas una virtute minora.
Miramur, ſi Democriti pecus edit agellos,
Cultaque dum peregre eſt animus ſine corpore velox:
Cum tu inter ſcabiem tantam, & contagia lucri,
Nil parvum ſapias, & adhuc ſublimia cures:
Quæ mare compeſcant cauſae: quid temperet annum:
Stellae ſponte ſua, juſſaene vagentur, & errent:
Quid premat obſcurum Lunae, quid proferat orbem:
Quid velit, & poſſit rerum concordia diſcors:
Empedocles, an Stertinium deliret acumen?
Verum, ſeu piſceis, ſeu porrum, & coepe trucidas:
Utere Pompejo Groſpho: &, ſi quid petet, ultro
Defer: nil Groſphus niſi verum orabit, & aequum.
Vilis amicorum eſt annona bonis ubi quid deeſt.
Ne tamen ignores quo ſit Romana loco res:
Cantaber Agrippae, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit: jus, imperiumque Phraates
Caeſaris accepit genibus minor. aurea fruges
Italiae pleno diffudit copia cornu.

AD VINNIUM ASELLAM.

EPIST. XIII.

UT proficiſcentem docui te ſaepe, diuque,
Auguſto reddes ſignata volumina, Vinni,
Si validus, ſi laetus erit, ſi denique poſcet:

Ne ſtudio noſtri pecces, odiumque libellis
Sedulus importes, opera vehemente miniſter.
Si te forte meae gravis uret ſarcina chartae;
Abjicito potius, quàm, quo perferre juberis.
Clitellas ferus impingas: Aſinaeque paternum
Cognomen vertas in riſum, & fabula fias.
Viribus uteris per clivos, flumina, lamas.
Victor propoſiti ſimul ac perveneris illuc;
Sepoſitum ſervabis onus: ne forte ſub ala
Faſciculum portes librorum, ut ruſticus agnum.
Ut vinoſa globos furtivae Pyrrhia lanae:
Ut cum pileolo ſoleas conviva tribulis.
Ne vulgo narres te ſudaviſſe ferendo
Carmina, quae poſſunt oculos aureiſque morari
Caeſaris. oratus multa prece nitere porro.
Vade, vale; cave ne titubes, mandataque frangas.

AD VILLICUM SUUM.

EPIST. XIV.

Villice ſilvarum, & mihi me reddentis agelli,
Quem tu faſtidis, habitatum quinque focis, &
Quinque bonos ſolitum Bariam dimittere patres;
Certemus, ſpinas animone ego fortius, an tu
Evellas agro, & melior ſit Horatius, an res.
Me quamvis Lamiae pietas & cara moratur,
Fratrem moerentis, rapto de fratre dolentis
Inſolabiliter; tamen iſtuc meas animuſque
Fert, & amat ſpatiis obſtantia rumpere clauſtra.
Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum,
Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odio ſors.
Stultus uterque locum immeritum cauſatur iniquè.
In culpa eſt animus, qui ſe non effugit unquam.
Tu mediaſtinus tacita prece rura petebas:
Nunc urbem, & ludos, & balnea villicus optas.
Me conſtare mihi ſcis, & diſcedere triſtem,
Quandocunque trahunt inviſa negotia Romam.
Non eadem miramur: eo diſconvenit inter
Meque, & te. nam quae deſerta, & inhoſpita teſqua
Credis, amoena voca, mecum qui ſentit; & odita
Quae tu pulcra putas. fornix tibi, & uncta popina
Incutiunt urbis deſiderium, video, & quod
Angulus iſte feret piper & thus ocyus uva;

Nec

Nec vicina ſubeſt, vinum praebere taberna
Quae poſſit tibi: nec meretrix tibicina cujus
Ad ſtrepitum ſalias terrae gravis: & tamen urges
Jampridem non tacta ligonibus arva; bovemque
Disjunctum curas, & ſtrictis frondibus exples.
Addit opus pigro rivus, ſi decidit imber;
Multa mole docendus aprico parcere prato.
Nunc age, quid noſtrum concentum dividat, audi,
Quem tenues decuere togae, nitidique capilli:
Quem ſcis immunem Cynarae placuiſſe rapaci:
Quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
Coena brevis juvat, & prope rivum ſomnus in herba:
Nec luſiſſe pudet; ſed non incidere ludum.
Non iſtic obliquo oculo mea commoda quiſquam
Limat, non odio obſcuro morſuque venenat.
Rident vicini, glebas & ſaxa moventem.
Cum ſervis urbana diaria rodere mavis.
Horum tu in numerum voto ruis. invidet uſum
Lignorum & pecoris tibi calo argutus, & horti.
Optat ephippia bos piger: optat arare caballus.
Quam ſcit, uterque, libens cenſebo, exerceat artem.

AD C. NUMONIUM VALAM.

EPIST. XV.

Quae ſit hiems Veliae, quod coelū, Vala, Salerni,
Quorum hominum regio, & qualis via (nam mihi Bajas
Muſa ſupervacuas Antonius, & tamen illis
Me facit inviſum, gelida cum perluor unda
Per medium frigus. ſane myrteta relinqui,
Dictaque ceſſantem nervis elidere morbum
Sulfura contemni, vicus gemit, invidus aegris,
Qui caput, & ſtomachum ſupponere fontibus audent
Cluſinis: Gabioſque petunt, & frigida rura.
Mutandus locus eſt, & diverſoria nota
Praeteragendus equus. quo tendis? non mihi Cumas
Eſt iter, aut Bajas laeva ſtomachoſus habena
Dicet eques. ſed equi fraenato eſt auris in ore.)
Major utrum populum frumenti copia paſcat,
Collectoſne bibant imbreis, puteoſne perenneis
Dulcis aquae: nam vina nihil moror illius orae.
Rure meo poſſum quidvis ſufferre patique.

Ad mare cum veni, generoſum, & lene requiro:
Quod curas abigat: quod cum ſpe divite manet
In venas, animumque meum: quod verba miniſtret:
Quod me Lucanae juvenem commendet amicae.
Tractus uter plureis lepores, uter educet apros;
Utra magis piſceis & echinos aequora celent,
Pinguis ut inde domum poſſim, Phaeaxque reverti;
Scribere te nobis, tibi nos accredere par eſt.
Maenius, ut rebus maternis, atque paternis
Fortiter abſumtis, urbanus coepit haberi,
Scurra vagus, non qui certum praeſepe teneret:
Impranſus non qui civem dignoſceret hoſte:
Quaelibet in quemvis opprobria fingere ſaevus,
Pernicies, & tempeſtas, barathrumque macelli,
Quidquid quaeſierat, ventri donabat avaro.
Hic ubi nequitiae fautoribus, & timidis nil,
Aut paullum abſtulerat; patinas coenabat omaſi
Vilis, & agnini, tribus urſis quod ſatis eſſet.
Scilicet ut ventres lamna candente nepotum
Diceret urendos correctus. Maenius idem,
Quidquid erat nactus praedae majoris, ubi omne
Verterat in fumum, & cinerem; Non hercule miror,
Aiebat, ſi qui comedunt bona: cum ſit obeſo
Nil melius turdo: nil vulva pulcrius ampla.
Nimirum hic ego ſum: nam tuta & parvula laudo,
Cum res deficiunt; ſatis inter vilia fortis.
Verum, ubi quid melius contingit, & unctius; idem
Vos ſapere, & ſolos ajo bene vivere, quorum
Conſpicitur nitidis fundata pecunia villis.

AD QUINCTIUM.

EPIST. XVI.

Ne percuncteris, fundus meus, optime Quincti,
Arvo paſcat herum, an baccis opulentet olivæ,
Pomiſne, & pratis, an amicta vitibus ulmo;
Scribetur tibi forma loquaciter, & ſitus agri,
Continui montes, niſi diſſocientur opaca
Valle: ſed ut veniens dextrum latus adſpiciat Sol;
Laevum diſcedens curru fugiente vaporet.
Temperiem laudes. quid ſi rubicunda benigne
Corna vepres & pruna ferant? ſi quercus, & ilex
Multa fruge pecus, multa dominum juvet umbra?

Di-

Dicas adductum propius frondere Tarentum.
Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus,
Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
Hae latebrae dulces, etiam (ſi credis) amoenae,
Incolumem tibi me praeſtant Septembribus horis.
Tu recte vivis, ſi curas eſſe, quod audis.
Jactamus jampridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor ne cui, de te plus, quam tibi, credas:
Neve putes alium ſapiente bonoque beatum.
Neu, ſi te populus ſanum, rectéque valentem
Dictitet, occultam febrem ſub tempus edendi
Diſſimules: donec manibus tremor incidat unctis.
Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
Si quis bella tibi terra pugnata marique
Dicat; & his verbis vacuas permulceat aurois;
Tene magis ſalvam populus velit, an populum tu,
Servet in ambiguo, qui conſulit, & tibi & urbi,
Jupiter; Auguſti laudes agnoſcere poſſis?
Cum pateris ſapiens emendatuſque vocari,
Reſpondeſne tuo, dic ſodes, nomine? nempe
Vir bonus & prudens dici delector ego, ac tu.
Qui dedit hoc hodie, cras, ſi volet, auferet: ut ſi
Detulerit faſceis indigno, detrahat idem.
Pone: meum eſt, inquit. pono, triſtiſque recedo.
Idem ſi clamet furem: neget eſſe pudicum,
Contendat laqueo collum preſſiſſe paternum:
Mordear opprobriis falſis, mutemque colores?
Falſus honor juvat, & mendax infamia terret.
Quem, niſi mendoſum, & mendacem? vir bonus eſt quis?
Qui conſulta patrum, qui leges, juraque ſervas:
Quo multae, magnaeque ſecantur judice lites:
Quo reſponſore, & quo cauſae teſte tenentur.
Sed videt hunc omnis domus, & vicinia tota,
Introrſum turpem, ſpecioſum pelle decora.
Nec furtum feci, nec fugi, ſi mihi dicat
Servus: habes pretium, loris non ureris, ajo.
Non hominem occidi. non paſces in cruce corvos.
Sum bonus, & frugi. renuit, negat atque Sabellus.
Cautus enim metuit foveam lupus: accipiterque
Suſpectos laqueos, & opertum milvius hamum.
Oderunt peccare boni virtutis amore.

Tu nihil admittes in te formidine poenae:
Sit ſpes fallendi; miſcebis ſacra profanis.
Nam de mille fabae modiis cum ſurripis unum;
Damnum eſt, non facinus mihi pacto lenius iſto.
Vir bonus, omne forum quem ſpectat, & omne tribunal:
Quandocunque deos vel porco, vel bove placat,
Jane pater clare, clare cum dixit, Apollo;
Labra movet metuens audiri, Pulcra Laverna,
Da mihi fallere, da juſto, ſanctoque videri:
Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.
Qui melior ſervo, qui liberior ſit avarus,
In triviis fixum cum ſe demittit ob aſſem,
Non video: nam qui cupiet, metuet quoque: porro
Qui metuens vivet, liber mihi non erit unquam.
Perdidit arma, locum virtutis deſeruit, qui
Semper in augenda feſtinat & obruitur re.
Vendere cum poſſis captivum, occidere noli.
Serviet utiliter: ſine paſcat durus aretque,
Naviget, ac mediis hiemet mercator in undis:
Annonae proſit, portet frumenta penuſque.
Vir bonus, & ſapiens audebit dicere Pentheu
Rector Thebarum, quid me perferre, patique
Indignum coges? adimam bona. nempe pecus, rem,
Lectos, argentum. tolles licet. in manicis, &
Compedibus ſaevo te ſub cuſtode tenebo.
Ipſe deus, ſimulatque volam, me ſolvet. opinor,
Hoc ſentit; moriar. mors ultima linea rerum eſt.

AD SCÆVAM

EPIST. XVII.

Quamvis, Scaeva, ſatis per te tibi conſulis, & ſcis,
Quo tandem pacto deceat majoribus uti;
Diſce docendus adhuc, quae cenſet amiculus: ut ſi
Coecus iter monſtrare velit, tamen aſpice, ſi quid
Et nos, quod cures proprium feciſſe, loquamur.
Si te grata quies, & primam ſomnus in horam
Delectat: ſi te pulvis, ſtrepituſque rotarum,
Si laedit caupona: Ferentinum ire jubebo.
Nam neque divitibus contingunt gaudia ſolis:
Nec vixit male, qui natus, morienſque fefellit.
Si prodeſſe tuis, paulloque benignius ipſum

Te tractare voles, accedes ſiccus ad unctum.
Si pranderet olus patienter, regibus uti
Nollet Ariſtippus. ſi ſciret regibus uti,
Faſtidiret olus, qui me notat. Utrius horum
Verba probes & facta, doce: vel junior, audi,
Cur ſit Ariſtippi potior ſententia. namque
Mordacem Cynicum ſic eludebat (ut ajunt)
Scurror ego ipſe mihi, populo tu. rectius hoc, &
Splendidius multo eſt, equus ut me portet, alat rex
Officium facio, tu poſcis vilia rerum
Dante minor, quamvis fers te nullius egentem.
Omnis Ariſtippum decuit color, & ſtatus, & res,
Tentantem majora, fere praeſentibus aequum.
Contra, quem duplici panno patientia velat,
Mirabor, vitae via ſi conversa decebit.
Alter purpureum non exſpectabit amictum,
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Peronamque feret non inconcinnus utramque.
Alter Mileti textam cane pejus & angue
Vitabit chlamydem. morietur frigore, ſi non
Rettuleris pannum. refer, & ſine vivat ineptus.
Res gerere, & captos oſtendere civibus hoſteis,
Attingit ſolium Jovis, & coeleſtia tentat.
Principibus placuiſſe viris, non ultima laus eſt.
Non cuivis homini contingit adire Corinthum.
Sedit, qui timuit, ne non ſuccederet. eſto.
Quid, qui pervenit, fecitne viriliter? atqui
Heic eſt aut nuſquã, quod quærimus. hic onus horret,
Ut parvis animis, & parvo corpore majus,
Hic ſubit, & perfert. aut virtus nomen inane eſt,
Aut decus, & pretium recte petit experiens vir.
Coram rege ſuo de paupertate tacentes,
Plus poſcente ferent. diſtat, ſumaſne pudenter,
An rapias. atqui rerum caput hoc erat. hic fons.
Indotata mihi ſoror eſt, paupercula mater,
Et fundus, nec vendibilis, nec paſcere firmus,
Qui dicit, clamat, victum date. ſuccinit alter,
Et mihi dividuo findetur munere quadra.
Sed tacitus paſci ſi poſſet corvus, haberet
Plus dapis, & rixae multo minus, invidiaeque.
Brundusium comes, aut Surrentum ductus amoenũ,
Qui queritur ſalebras, & acerbum frigus, & imbreis,
Aut ciſtam effractam, & ſubducta viatica plorat;

 Nota

Nota refert meretricis acumina; ſaepe catellam,
Saepe periſcelidem raptam ſibi flentis: uti mox
Nulla fides damnis, veriſque doloribus adſit.
Nec ſemel irriſus triviis attollere curat
Fracto crure planum; licet illi plurima manet
Lacryma: per ſanctum juratus dicat Oſirim,
Credite, non ludo. crudeles tollite claudum.
Quaere peregrinum, vicinia rauca reclamat.

AD LOLLIUM.

EPIST. XVIII.

SI bene te novi metues, liberrime Lolli,
Scurrantis ſpeciem praebere, profeſſus amicum:
Ut matrona meretrici diſpar erit atque
Diſcolor, infido ſcurrae diſtabit amicus.
Eſt huic diverſum vitio vitium prope majus,
Aſperitas agreſtis, & inconcinna, graviſque:
Quae ſe commendat tonſa cute, dentibus atris,
Dum vult libertas mera dici, veraque virtus.
Virtus eſt medium vitiorum, & utrinque reductum.
Alter in obſequium plus æquo pronus, & imi
Deriſor lecti, ſic nutum divitis horret,
Sic iterát voces, & verba cadentia tollit,
Ut puerum ſaevo credas dictata magiſtro
Reddere: vel parteis mimum tractare ſecundas.
Alter rixatus de lana ſaepe caprina:
Propugnat nugis armatus. ſcilicet, ut non
Sit mihi prima fides; & , vere quod placet, ut non
Acriter elatrem; pretium aetas altera ſordet.
Ambigitur quid enim? Caſtor ſciat an Docilis plus.
Brunduſium Numici melius via ducat, an Appi.
Quem damnoſa Venus, quem praeceps alea nudat,
Gloria quem ſupra vireis, & veſtit, & ungit:
Quem tenet argenti ſitis importuna, fameſque:
Quem paupertatis pudor, & fuga; dives amicus,
Saepe decem vitiis inſtuctior odit, & horret.
Aut ſi non odit, regit, ac veluti pia mater
Plus, quam ſe ſapere, & virtutibus eſſe priorem
Vult, & ait prope vera: Meae (contendere noli)
Stultitiam patiuntur opes: tibi parvula res eſt.
Arcta decet ſanum comitem toga. deſine mecum
Certare. Eutrapelus, cuicunque nocere volebat,
Veſti-

Veſtimenta dabat pretioſa. beatus enim jam
Cum pulcris tunicis ſumet nova conſilia, & ſpes:
Dormiet in lucem, ſcorto poſtponet honeſtum
Officium: nummos alienos paſcet: ad imum
Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum.
Arcanum neque tu ſcrutaberis ullius unquam
Commiſſumque teges, & vino tortus & ira.
Nec tua laudabis ſtudia, aut aliena reprendes:
Nec, cum venari volet ille, poëmata panges.
Gratia ſic fratrum geminorum Amphionis atque
Zethi diſſiluit, donec ſuſpecta ſevero
Conticuit lyra. fraternis ceſſiſſe putatur
Moribus Amphion. tu cede potentis amici
Lenibus imperiis. quotieſque educet in agros
Ætolis onerata plagis jumenta: caneſque;
Surge, & inhumanae ſenium depone Camoenae,
Coenes ut pariter pulmenta laboribus emta,
Romanis ſollenne viris opus, utile famae,
Vitaeque, & membris: praeſertim cum valeas, &
Vel curſu ſuperare canem, vel viribus aprum
Poſſis. adde, virilia quod ſpecioſius arma
Non eſt qui tractet. ſcis quo clamore coronae
Proelia ſuſtineas campeſtria: denique ſaevam
Militiam puer, & Cantabrica bella tuliſti
Sub duce, qui templis Parthorum ſigna refixit,
Et nunc ſi quid abeſt, Italis adjudicat armis.
Ac, ne te retrahas, & inexcuſabilis abſis,
Quamvis nil extra numerum feciſſe modumque
Curas. interdum nugaris rure paterno;
Partitur lintres exercitus: Actia pugna
Te duce per pueros hoſtili more refertur.
Adverſarius eſt frater: lacus, Adria: donec
Alterutrum velox victoria fronde coronet.
Conſentire ſuis ſtudiis qui crediderit te,
Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
Protinus ut moneam (ſi quid monitoris eges tu)
Quid de quoque viro, & cui dicas, ſaepe videto.
Percunctatorem fugito: nam garrulus idem eſt:
Nec retinent patulae commiſſa fideliter aures:
Et ſemel emiſſum volat irrevocabile verbum.
Non ancilla tuum jecur ulceret ulla puerve
Intra marmoreum venerandi limen amici:
Ne dominus pueri pulcri caraeve puellae

Munere te parvo beet, aut incommodus angat,
Qualem commendes, etiam atque etiam adſpice; ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur, & quondam non dignum tradimus. ergo
Quem ſua culpa premet, deceptus omitte tueri:
Ut penitus notum ſi tentent crimina, ſerves,
Tuterisque tuo fidentem praeſidio, qui
Dente Theonino cum circumroditur, ecquid
Ad te poſt paullo ventura pericula ſentis?
Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet:
Et neglecta ſolent incendia ſumere vireis.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici:
Expertus metuit. tu, dum tua navis in alto eſt,
Hoc age, ne mutata retrorſum te ferat aura.
Oderunt hilarem triſtes, triſtemque jocoſi,
Sedatum celeres, agilem gnavumque remiſſi.
Potores bibuli media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula: quamvis
Nocturnos jures te formidare vapores.
Deme ſupercilio nubem. plerumque modeſtus
Occupat obſcuri ſpeciem, taciturnus acerbi.
Inter cuncta leges & percunctabere doctos.
Qua ratione queas traducere leniter aevum:
Ne te ſemper inops agitet vexetque cupido,
Ne pavor, & rerum mediocriter utilium ſpes.
Virtutem doctrina paret, naturane donet,
Quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum,
Quid pure tranquillet: honos, an dulce lucellum,
An ſecretum iter, & fallentis ſemita vitae.
Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
Quem Mandela bibit, rugoſus frigore pagus;
Quid ſentire putas, quid credis, amice, precari?
Sit mihi, quod nunc eſt, etiam minus; ut mihi vivam
Quod ſupereſt aevi ſi quid ſupereſſe volunt dî.
Sit bona librorum, & proviſae frugis in annum
Copia, ne fluitem dubiae ſpe pendulus horae.
Haec ſatis eſt orare Jovem. qui donat, & aufert:
Det vitam, det opes. aequum mi animum ipſe parabo.

AD MÆCENATEM.

EPIST. XIX.

PRiſco ſi credis, Maecenas docte, Cratino,
Nulla placere diu nec vivere carmina poſſunt,
Quae ſcribuntur aquae potoribus. ut male ſanos,
Adſcripſit Liber Satyris Fauniſque poëtas.
Vina fere dulces oluerunt mane Camoenae.
Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus.
Ennius ipſe pater nunquam niſi potus ad arma
Proſiluit dicenda. forum, putealque Libonis
Mandabo ſiccis, adimam cantare ſeveris.
Hoc ſimul edixit; non ceſſavere poëtae
Nocturno certare mero, putere diurno,
Quid, ſi quis vultu torvo ferus, & pede nudo,
Exiguaeque togae ſimulet textore Catonem;
Virtutemne repraeſentet, moreſque Catonis?
Rupit Hyarbitam Timagenis aemula lingua,
Dum ſtudet urbanus, tenditque diſertus haberi.
Decipit exemplar vitiis imitabile. quod ſi
Pallerem caſu, biberent exſangue cuminum.
O imitatores, ſervum pecus, ut mihi ſaepe
Bilem, ſaepe jocum veſtri movere tumultus!
Libera per vacuum poſui veſtigia princeps;
Non aliena meo preſſi pede. qui ſibi fidit
Dux, regit examen. Parios ego primus Iambos
Oſtendi Latio; numeros, animoſque ſecutus
Archilochi, non res, & agentia verba Lycamben.
At ne me foliis ideo brevioribus ornes,
Quod timui mutare modos, & carminis artem;
Temperat Archilochi muſam pede maſcula Sappho,
Temperat Alcaeus: ſed rebus, & ordine diſpar,
Nec ſocerum quaerit, quem verſibus oblinat atris,
Nec ſponſae laqueum famoſo carmine nectit.
Hunc ego non alio dictum prius ore, Latinis
Vulgavi fidicen. juvat immemorata ferentem
Ingenuis oculiſque legi, manibuſque teneri.
Scire velis, mea cur ingratus opuſcula lector
Laudet, ametque domi, premat extra limen iniquus?
Non ego ventoſae plebis ſuffragia venor
Impenſis coenarum, & tritae munere veſtis.
Non ego nobilium ſcriptorum auditor, & ultor,

Grammaticas ambire tribus, & pulpita dignor.
Hinc illae lacrymae. ſpiſſis indigna theatris
Scripta pudet recitare, & nugis addere pondus,
Si dixi; rides, ait, & Jovis auribus iſta
Servas. fidis enim manare poëtica mella
Te ſolum; tibi pulcer. ad haec ego naribus uti
Formido, & luctantis acuto ne ſecer ungui,
Diſplicet iſte locus, clamo, & diludia poſco.
Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram:
Ira truceis inimicitias, & funebre bellum.

AD LIBRUM SUUM.

EPIST. XX.

Vertumnum Janumque, liber, ſpectare videris.
Scilicet ut proſtes Soſiorum pumice mundus,
Odiſti claveis, & grata ſigilla pudico.
Paucis oſtendi gemis, & communia laudas,
Non ita nutritus. fuge, quo diſcedere geſtis.
Non erit emiſſo reditus tibi. quid miſer egi?
Quid volui? dices, ubi quis te laeſerit. & ſcis
In breve te cogi, cum plenus languet amator.
Quod ſi non odio peccantis deſipit augur:
Carus eris Romae, donec te deſerat aetas.
Contrectatus ubi manibus ſordeſcere vulgi
Coeperis: aut tineas paſces taciturnus inerteis,
Aut fugies Uticam, aut vinctus mitteris Ilerdam.
Ridebit monitor non exauditus: ut ille,
Qui male parentem in rupeis detruſit aſellum
Iratus. quis enim invitum ſervare laboret?
Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
Occupet extremis in vicis balba ſenectus.
Cùm tibi Sol tepidus plureis admoverit aureis,
Me libertino natum patre, & in tenui re
Majores pennas nido extendiſſe loqueris:
Ut, quantum generi demas, virtutibus addas.
Me primis urbis belli placuiſſe, domique:
Corporis exigui, praecanum, Solibus aptum,
Iraſci celerem, tamen ut placabilis eſſem.
Forte meum ſi quis te percunctabitur aevum:
Me quater undenos ſciat impleviſſe Decembreis:
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI

EPISTOLARUM

LIBER SECUNDUS

AD AUGUSTUM.

EPIST. I.

CUm tot ſuſtineas & tanta negotia ſolus:
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes; in publica commoda peccem,
Si longo ſermone morer tua tempora Caeſar.
Romulus, & Liber pater, & cum Caſtore Pollux,
Poſt ingentia facta, Deorum in templa recepti,
Dum terras, hominumque colunt genus, aſpera bella
Componunt, agros adſignant, oppida condunt;
Ploravere ſuis non reſpondere favorem
Speratum meritis. diram qui contudit hydram,
Notaque fatali portenta labore ſubegit,
Comperit invidiam ſupremo fine domari.
Urit enim fulgore ſuo, qui praegravat arteis
Infra ſe poſitas; exſtinctus amabitur idem.
Praeſenti tibi maturos largimur honores,
Jurandaſque tuum per nomen ponimus aras;
Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hic populus ſapiens, & juſtus in uno,
Te noſtris ducibus, te Grajis anteferendo,
Caetera nequaquam ſimili ratione, modoque
Æſtimat: & niſi quae terris ſemota, ſuiſque
Temporibus defuncta videt, faſtidit, & odit.
Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetanteis,
Quas bis quinque viri ſanxerunt, foedera regum,
Vel Gabiis vel cum rigidis aequata Sabinis,
Pontificum libros, annoſa volumina vatum,
Dictitet Albano Muſas in monte locutas.
Si, quia Graecorum ſunt antiquiſſima quaeque
Scripta, vel optima, Romani penſantur eadem
Scriptores trutina; non eſt quod multa loquamur,
Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri.

Veni-

Venimus ad ſummum fortunae, pingimus, atque
Pſallimus, & luctamur Achivis doctius unctis.
Si meliora dies, ut vina poëmata reddit;
Scire velim, chartis pretium quotus arroget annus.
Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos, vetereſque referri debet, an inter
Vileis, atque novos? excludat jurgia finis.
Eſt vetus, atque probus, centum qui perficit annos.
Quid, qui deperiit minor uno menſe, vel anno,
Inter quos referendus erit? vetereſne poëtas;
An quos & praeſens, & poſtera reſpuet aetas?
Iſte quidem veteres inter ponetur honeſte,
Qui vel menſe brevi, vel toto eſt junior anno.
Utor permiſſo, caudaeque pilos ut equinae,
Paullatim vello, & demo unum, demo etiam unum:
Dum cadat eluſus ratione ruentis acervi,
Qui redit ad faſtos, & virtutem aeſtimet annis:
Miraturque nihil, niſi quod Libitina ſacravit.
Ennius & ſapiens, & fortis, & alter Homerus,
(Ut critici dicunt) leviter curare videtur,
Quo promiſſa cadant, & ſomnia Pythagorea.
Naevius in manibus non eſt, & mentibus haeret
Paene recens. adeo ſanctum eſt vetus omne poëma;
Ambigitur quoties, uter utro ſit prior; aufert
Pacuvius docti famam ſenis, Accius alti:
Dicitur Afrani toga conveniſſe Menandro:
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi:
Vincere Caecilius gravitate, Terentius arte.
Hos ediſcit, & hos arcto ſtipata theatro
Spectat Roma potens. habet hos, numeratq; poëtas
Ad noſtrum tempus, Livi ſcriptoris ab aevo.
Interdum vulgus rectum videt. eſt ubi peccat.
Si veteres ita miratur, laudatque poëtas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet: errat.
Si quaedam nimis antique, ſi pleraque durè..
Dicere credit eos, ignave, multa fatetur;
Et ſapit, & mecum facit, & Jove judicat aequo.
Non equidem inſector, delendaque carmina Livi
Eſſe reor, memini quae plagoſum mihi parvo
Orbilium dictare: ſed emendata videri,
Pulcraque, & exactis, minimum diſtantia, miror.
Inter quae verbum emicuit ſi forte decorum, &
Si verſus paullo concinnior unus, & alter,

In-

Injuſte totum ducit, venditque poëma.
Indignor quidquam reprehendi, non quia craſſe
Compoſitum, illepideve putetur, ſed quia nuper:
Nec veniam antiquis, ſed honorem, & praemia poſci.
Recte, necne crocum, floreſque perambulet Attae
Fabula, ſi dubitem: clament periiſſe pudorem
Cuncti paene patres, ea cum reprehendere coner,
Quae gravis Æſopus, quae doctus Roſcius egit.
Vel quia nil rectum, niſi quod placuit ſibi, ducunt:
Vel quia turpe putant parere minoribus, &, quae
Imberbes didicere, ſenes perdenda fateri.
Jam Saliare Numae carmen qui laudat, & illud,
Quod mecum ignorat, ſolus vult ſcire videri;
Ingeniis non ille favet, plauditque ſepultis,
Noſtra ſed impugnat: nos, noſtraque lividus odit.
Quod ſi tam Graecis novitas inviſa fuiſſet,
Quam nobis: quid nunc eſſet vetus? aut quid haberet,
Quod legeret, tereretque viritim publicus uſus?
Ut primum poſitis nugari Graecia bellis
Coepit, & in vitium fortuna labier aequa;
Nunc athletarum ſtudiis, nunc arſit equorum,
Marmoris aut eboris fabros, aut aeris amavit:
Suſpendit picta vultum, mentemque tabella:
Nunc tibicinibus, nunc eſt gaviſa tragoedis:
Sub nutrice puella velut ſi luderet infans,
Quod cupide petiit, mature plena reliquit.
Quid placet, aut odio eſt, quod non mutabile credas?
Hoc paces habuere bonae, ventique ſecundi.
Romae dulce diu fuit & ſollenne, recluſa
Mane domo vigilare, clienti promere jura,
Cautos nominibus certis expendere nummos:
Majores audire: minori dicere, per quae
Creſcere res poſſet, minui damnoſa libido.
Mutavit mentem populus levis, & calet uno
Scribendi ſtudio. pueri, patreſque ſeveri
Fronde comas vincti coenant, & carmina dictant.
Ipſe ego, qui nullos me affirmo ſcribere verſus,
Invenior Parthis mendacior, & prius orto
Sole, vigil calamum, & chartas, & ſcrinia poſco.
Navem agere ignarus navis timet: abrotonum aegro
Non audet, niſi qui didicit, dare: quod medicorum
eſt,
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri.

Scribimus indocti doctique poëmata paſſim.
Hic error tamen, & levis haec inſania, quantas
Virtutes habeat, ſic collige. vatis avarus
Non temere eſt animus: verſus amat, hoc ſtudet unũ,
Detrimenta, fugas ſervorum, incendia ridet,
Non fraudem ſocio, puerove incogitat ullam
Pupillo, vivit ſiliquis, & pane ſecundo;
Militiae quamquam piger, & malus, utilis urbi.
Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari,
Os tenerum pueri balbumque Poëta figurat,
Torquet ab obſcoenis jam nunc ſermonibus aurem.
Mox etiam pectus praeceptis format amicis,
Aſperitatis, & invidiae corrector, & irae.
Recte facta refert: orientia tempora notis
Inſtruit exemplis: inopem ſolatur, & aegrum.
Caſtis cum pueris ignara puella mariti
Diſceret unde preces, vatem ni Muſa dediſſet?
Poſcit opem chorus, & praeſentia numina ſentit:
Coeleſteis implorat aquas docta prece blandus:
Avertit morbos, metuenda pericula pellit:
Impetrat & pacem, & locupletem frugibus annum.
Carmine Di ſuperi placantur, carmine Manes.
Agricolae priſci, fortes, parvoque beati,
Condita poſt frumenta, levantes tempore feſto
Corpus, & ipſum animum ſpe finis dura ferentem;
Cum ſociis operum, & pueris, & conjuge fida
Tellurem porco, Silvanum lacte piabant,
Floribus & vino Genium memorem brevis aevi.
Feſcennina per hunc inventa licentia morem
Verſibus alternis opprobria ruſtica fudit,
Libertaſque recurrenteis accepta per annos
Luſit amabiliter; donec jam ſaevus apertam
In rabiem verti coepit jocus, & per honeſtas
Ire minax impune domos. doluere cruento
Dente laceſſiti. fuit intactis quoque cura
Conditione ſuper communi. quin etiam lex,
Poenaque lata, malo quae nollet carmine quemquam
Deſcribi. vertere modum, formidine fuſtis
Ad bene dicendum, delectandumque reducti.
Graecia capta, ferum victorem cepit, & arteis
Intulit agreſti Latio. ſic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius, & grave virus
Munditiae pepulere. ſed in longum tamen aevum

Man-

Manſerunt hodieque manent veſtigia ruris.
Serus enim Graecis admovit acumina chartis:
Et poſt Punica bella quietus, quaerere coepit,
Quid Sophocles, & Theſpis, & Æſchylus utile ferrẽt.
Tentavit quoque rem ſi digne vertere poſſet:
Et placuit ſibi; natura ſublimis, & acer.
Nam ſpirat tragicum ſatis: & feliciter audet:
Sed turpem putat in ſcriptis, metuitque lituram.
Creditur, ex medio quia res arceſſit, habere
Sudoris minimum; ſed habet Comoedia tanto
Plus oneris, quanto veniae minus. adſpice, Plautus
Quo pacto parteis tutetur amantis ephebi:
Ut patris attenti, lenonis ut inſidioſi:
Quantus ſit Dorſennus edacibus in paraſitis:
Quam non adſtricto percurrat pulpita ſocco.
Geſtit enim nummum in loculos dimittere, poſt hoc
Securus, cadat an recto ſtet fabula talo.
Quem tulit ad ſcenam ventoſo gloria curru,
Exanimat lentus ſpectator, ſedulus inflat.
Sic leve, ſic parvum eſt, animum quod laudis avarum
Subruit aut reficit. valeat res ludicra, ſi me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.
Saepe etiam audacem fugat hoc, terretque Poëtam:
Quod numero plures, virtute & honore minores,
Indocti, ſtolidique, & depugnare parati,
Si diſcordet eques media inter carmina poſcunt
Aut urſum, aut pugiles. his nam plebecula gaudet.
Verum, equitis quoq; jam migravit ab aure voluptas
Omnis, ad incertos oculos, & gaudia vana.
Quattuor aut plureis aulaea premuntur in horas:
Dum fugiunt equitum turmae, peditumque catervæ.
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis:
Eſſeda feſtinant, pilenta, petorrita, naves:
Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
Si foret in terris, rideret Democritus; ſeu
Diverſum confuſa genus panthera camelo,
Sive elephas albus vulgi converteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipſis,
Ut ſibi praebentem mimo ſpectacula plura:
Scriptores autem narrare putaret aſello
Fabellam ſurdo. nam quae pervincere voces
Evaluere ſonum, referunt quem noſtra theatra?
Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuſcum:

Tanto cum ſtrepitu ludi ſpectantur, & artes,
Divitiaeque peregrinae. quibus oblitus actor
Cum ſtetit in ſcena, concurrit dextera laevae.
Dixit adhuc aliquid? nil ſane. quid placet ergo?
Lana Tarentino violas imitata veneno.
Ac ne forte putet, me, quae facere ipſe recuſem,
Cum recte tractent alii, laudare maligne;
Ille per extentum funem mihi poſſe videtur
Ire poëta: meum qui pectus inaniter angit,
Irritat, mulcet, falſis terroribus implet,
Ut magus: & modo me Thebis, modo ponit Athenis.
Verum age, & his, qui ſe lectori credere malunt,
Quam ſpectatoris faſtigia ferre ſuperbi,
Curam redde brevem, ſi munus Apolline dignum
Vis complere libris, & vatibus addere calcar:
Ut ſtudio majore petant Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala ſaepe poëtae,
(Ut vineta egomet caedam mea) cum tibi librum
Sollicito damus, aut feſſo: cum laedimur, unum
Si quis amicorum eſt auſus reprendere verſum:
Cum loca jam recitata revolvimus irrevocati:
Cum lamentamur non apparere labores
Noſtros, & tenui deducta poëmata filo:
Cum ſperamus eo rem venturam, ut ſimul atque
Carmina reſcieris nos fingere; commodus ultro
Arceſſas, & egere vetes, & ſcribere cogas.
Sed tamen eſt operae pretium cognoſcere, qualeis
Æditues habeat, belli ſpectata domique
Virtus; indigno non committenda poëtae.
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
Choerilus, incultis qui verſibus, & male natis
Rettulit acceptos, regale numiſma, Philippos.
Sed veluti tractata notam labemque remittunt
Atramenta, fere ſcriptores carmine foedo
Splendida facta linunt. idem rex ille, poëma
Qui tam ridiculum, tam care prodigus emit;
Edicto vetuit, ne quis ſe praeter Apellem
Pingeret, aut alius Lyſippo duceret aera;
Fortis Alexandri vultum ſimulantia. quod ſi
Judicium ſubtile videndis artibus, illud
Ad libros, & ad haec Muſarum dona vocares,
Boeotum in craſſo jurares aëre natum.
At neque dedecorant tua de ſe judicia atque

Munera, quae multa dantis cum laude tulerunt,
Dilecti tibi Virgilius, Variuſque poëtae.
Nec magis expreſſi vultus per ahenea ſigna,
Quam per vatis opus, mores animique virorum
Clarorum apparent. nec Sermones ego mallem
Repenteis per humum, quam res componere geſtas:
Terrarumque ſitus & flumina dicere, & arceis
Montibus impoſitas, & barbara regna, tuiſque
Auſpiciis totum confecta duella per orbem,
Clauſtraque custodem pacis cohibentia Janum,
Et formidatam Parthis te principe Romam,
Si quantum cuperem, poſſem quoque. ſed neq; parvū
Carmen majeſtas recipit tua, neo meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recuſent.
Sedulitas autem, ſtulte quem diligit, urget,
Praecipue cum ſe numeris commendat, & arte.
Diſcit enim citius, meminitque libentius illud,
Quod quis deridet, quam quod probat & veneratur.
Nil moror officium, quod me gravat: ac neque ficto
In pejus vultu proponi cereus uſquam,
Nec prave factis decorari verſibus opto.
Ne rubeam pingui donatus munere: & una
Cum ſcriptore meo capſa porrectus aperta,
Deferar in vicum vendentem thus, & odores,
Et piper, & quidquid chartis amicitur ineptis.

AD JULIUM FLORUM.

EPIST. II.

Flore bono, claroque fidelis amice Neroni.
Si quis forte velit puerum tibi vendere natum
Tibure, vel Gabiis; & tecum ſic agat: hic &
Candidus, & talos à vertice pulcer ad imos,
Fiet, eritque tuus, nummorum millibus octo;
Verna miniſteriis ad nutus aptus herileis,
Litterulis Graecis imbutus, idoneus arti
Cuilibet: argilla quidvis imitaberis uda:
Quin etiam canet indoctum, ſed dulce bibenti.
Multa fidem promiſſa levant, ubi plenius aequo
Laudat venaleis, qui vult extrudere, merces.
Res urget me nulla, meo ſum pauper in aere.
Nemo hoc mangonum faceret tibi. non temere à mè
Quivis ferret idem. ſemel hic ceſſavit, &, ut ſit,

In ſcalis latuit metuens pendentis habenae.
Des nummos, excepta nihil te ſi fuga laedat.
Ille ferat pretium, poenae ſecurus, opinor.
Prudens emiſti vitioſum: dicta tibi eſt lex.
Inſequeris tamen hunc, & lite moraris iniqua.
Dixi me pigrum proficiſcenti tibi, dixi
Talibus officiis prope mancum: ne mea ſaevus
Jurgares ad te quod epiſtola nulla veniret.
Quid tum profeci, mecum facientia jura
Si tamen attentas? quereris ſuper hoc, etiam, quod
Exſpectata tibi non mittam carmina mendax.
Luculi miles collecta viatica multis
Ærumnis, laſſus dum noctu ſtertit, ad aſſem
Perdiderat, poſt hoc vehemens lupus, & ſibi, & hoſti
Iratus pariter, jejunis dentibus acer;
Praeſidium regale loco dejecit, ut ajunt.
Summe munito, & multarum divite rerum.
Clarus ob id factum, donis ornatur honeſtis:
Accipit, & bis dena ſuper ſeſtertia nummum.
Forte ſub hoc tempus caſtellum evertere praetor
Neſcio quod cupiens, hortari coepit eundem
Verbis, quae timido quoque poſſent addere mentem:
I bone, quo virtus tua te vocat; i pede fauſto,
Grandia laturus meritorum praemia. quid ſtas?
Poſt haec ille catus, quantumvis ruſticus, Ibit,
Ibit eo, quo vis, qui zonam perdidit, inquit.
Romae nutriri mihi contingit, atque doceri,
Iratus Grajis quantum nocuiſſet Achilles.
Adjecere bonae paullo plus artis Athenae:
Scilicet ut poſſem curvo digno ſcere rectum,
Atque inter ſilvas Academi quaerere verum.
Dura ſed emovere loco me tempora grato:
Civiliſque rudem belli tulit aeſtus in arma,
Caeſaris Auguſti non reſponſura lacertis.
Unde ſimul primum me dimiſere Philippi
Deciſis humilem pennis, inopemque paterni
Et laris, & fundi, paupertas impulit audax,
Ut verſus facerem. ſed, quod non deſit, habentem,
Quae poterunt unquam ſatis expurgare cicutae,
Ni melius dormire putem, quam ſcribere verſus:
Singula de nobis anni praedantur euntes:
Eripuere jocos, Venerem convivia, ludum:
Tendunt extorquere poëmata. quid faciam vis?

De-

Denique non omnes eadem mirantur, amantque.
Carmine tu gaudes: hic delectatur Iambis;
Ille Bioneis ſermonibus, & ſale nigro.
Tres mihi convivae prope diſſentire videntur,
Poſcentes vario multum diverſa palato.
Quid dem? quid non dem? renuis tu quod jubet alter.
Quod petis, id ſane eſt inviſum, acidumque duobus.
Praeter caetera. me Romaene poëmata, cenſes
Scribere poſſe inter tot curas, totque labores?
Hic ſponſum vocat: hic auditum ſcripta, relictis
Omnibus officiis: cubat hic in colle Quirini:
Hic extremo in Aventino: viſendus uterque.
Intervalla vides humane commoda. verum
Purae ſunt plateae, nihil ut meditantibus obſtet.
Feſtinat calidus mulis, geruliſque redemtor.
Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignũ:
Triſtia robuſtis luctantur funera plauſtris:
Hac rabioſa fugit canis, hac lutulenta ruit ſus.
I nunc, & verſus tecum meditare canoros.
Scriptorũ chorus omnis amat nemus, & fugit urbeis
Rite cliens Bacchi ſomno gaudentis, & umbra.
Tu me inter ſtrepitus nocturnos, atque diurnos
Vis canere, & contracta ſequi veſtigia vatum?
Ingenium, ſibi quod vacuas deſumſit Athenas.
Et ſtudiis annos ſeptem dedit, inſenuitque
Libris, & curis: ſtatua taciturnius exit
Plerumque, & riſu populum quatit. heic ego rerum
Fluctibus in mediis, & tempeſtatibus urbis
Verba lyrae motura ſonum connectere digner?

De ſeq. 56. verſ. qui huc non faciunt, vide notas
HEINSI.

Frater erat Romae conſulti rhetor: ut alter
Alterius ſermone meros audiret honores:
Gracchus ut hic illi foret: hic ut Mucius illi.
Qui minus argutos vexat furor iſte poëtas?
Carmina compono; hic elegos, mirabile viſu,
Caelatumque novem Muſis opus. adſpice primum,
Quanto cum faſtu, quanto molimine circum-
Spectemus vacuam Romanis vatibus aedem.
Mox etiam, ſi forte vacas, ſequere, & procul audi,
Quid ferat: & quare ſibi nectat uterque coronam.
Caedimur: & totidem plagis conſumimus hoſtem,

Lento Samnites ad lumina prima duello.
Diſcedo Alcaeus puncto illius: ille meo quis?
Quis, niſi Callimachus? ſi plus adpoſcere viſus,
Fit Mimnermus, & optivo cognomine creſcit.
Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
Cum ſcribo, & ſupplex populi ſuffragia capto.
Idem, finitis ſtudiis, & mente recepta,
Obturem patulas impune legentibus aureis.
Ridentur mala qui componunt carmina: verum
Gaudent ſcribentes, & ſe venerantur; & ultro,
Si taceas, laudant, quidquid ſcripſere, beati.
At qui legitimum cupiet feciſſe poëma
Cum tabulis animum cenſoris ſumet honeſti:
Audebit quaecunque parum ſplendoris habebunt.
Et ſine pondere erunt, & honore indigna ferentur
Verba, movere loco: quamvis invita recedant,
Et verſentur adhuc intra penetralia Veſtae.
Obſcurata diu populo, bonus eruet, atque
Proferet in lucem ſpecioſa vocabula rerum,
Quae priſcis memorata Catonibus, atque Cethegis,
Nunc ſitus informis premit, & deſerta vetuſtas.
Adſciſcet nova, quae genitor produxerit uſus:
Vehemens, & liquidus, puroque ſimillimus amni,
Fundet opes, Latiumque beabit divite lingua:
Luxuriantia compeſcet: nimis aſpera ſano
Levabit cultu, virtute carentia tollet:
Ludentis ſpeciem dabit, & torquebitur, ut qui
Nunc Satyrum, nunc agreſtem Cyclopa movetur.
Praetulerim ſcriptor delirus, inerſque videri,
Dum mea delectent mala me, vel denique fallant,
Quam ſapere, & ringi. fuit haud ignobilis Argis,
Qui ſe credebat miros audire tragoedos;
In vacuo laetus ſeſſor plauſorque theatro:
Caetera qui vitae ſervaret munia recto
More: bonus ſane vicinus, amabilis hoſpes,
Comis in uxorem, poſſet qui ignoſcere ſervis,
Et ſigno laeſo non inſanire lagenae:
Poſſet qui rupem, & puteum vitare patentem.
Hic ubi cognatorum opibus curiſque refectus,
Expulit elleboro morbum bilemque meraco,
Et redit ad ſeſe: Pol me occidiſtis, amici,
Non ſervaſtis, ait: cui ſic extorta voluptas;
Et demtus per vim mentis gratiſſimus error.

Ni-

* * * * * * *
* * * * * *

Nimirum ſapere eſt abjectis utile nugis,
Et tempeſtivum pueris concedere ludum.
Ac non verba ſequi fidibus modulanda Latinis:
Sed verae numeroſque modoſque ediſcere vitae.
Quocirca mecum loquor haec, tacitusque recordor:
Si tibi nulla ſitim finiret copia lymphae;
Narrares medicis: quod quanto plura paraſti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi monſtrata radice vel herba
Non fieret levius, fugeres radice vel herba
Proficiente nihil curarier. audieras, cui
Rem di donarent. illi diſcedere pravam
Stultitiam, & cum ſis nihilo ſapientior, ex quo
Plenior es, tamen uteris monitoribus iſdem?
At ſi divitiae prudentem reddere poſſent,
Si cupidum timidumque minus te: nempe ruberes,
Viveret in terris te ſi quis avarior uno.
Si proprium eſt, quod quis libra mercatur, & aere.
Quaedam (ſi credis conſultis) mancipat uſus,
Qui te paſcit ager, tuus eſt, & villicus Orbi
Cum ſegetes occat, tibi mox frumenta daturus
Te dominum ſentit. das nummos: accipis uvam,
Pullos, ova, cadum temeti; nempe modo iſto
Paullatim mercaris agrum, fortaſſe trecentis,
Aut etiam ſupra nummorum millibus emtum.
Quid refert, vivas numerato nuper, an olim?
Emtor Aricini quondam, Vejentis & arvi,
Emtum coenat olus (quamvis aliter putat) emtis
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat uſque ſuum, qua populus adſita certis
Limitibus vicina refugit jurgia; tanquam
Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis horae,
Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc ſorte ſupre-
Permutet dominos, & cedat in altera jura. (ma,
Sic quia perpetuus nulli datur uſus, & haeres
Haeredem alterius, velut unda ſupervenit undam;
Quid vites proſunt, aut horrea? quidve Calabris
Saltibus adjecti Lucani, ſi metit Orcus
Grandia cum parvis, non exorabilis auro?
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena ſigilla, tabellas,
Argentum, veſteis Getulo murice tinctas,

Sunt qui non habeant, eſt qui non curet habere.
Cur alter fratrum, ceſſare, & ludere, & ungi
Praeferat Herodis palmetis pinguibus; alter
Dives, & importunus, ad umbram lucis ab ortu,
Sylveſtrem flammis, & ferro mitiget agrum:
Scit Genius, natale comes qui temperat aſtrum;
Naturae deus humanae, mortalis in unum-
Quodque caput; vultu mutabilis, albus, & ater.
Utar, & ex modico, quantum res poſcet, acervo
Tollam: nec metuam, quid de me judicet haeres,
Quod non plura datis invenerit. & tamen idem
Scire volam, quantum ſimplex, hilariſque nepoti
Diſcrepet: & quantum diſcordet parcus avaro.
Diſtat enim, ſpargas tua prodigus, an neque ſumtum
Invitus facias, neque plura parare labores:
Ac potius, puer ut feſtis Quinquatribus, olim
Exiguo, gratoque fruaris tempore raptim.
Pauperies immunda domus procul abſit. ego, utrum
Nave ferar magna an parva, ferar unus, & idem.
Non agimur tumidis velis Aquilone ſecundo:
Non tamen adverſis aetatem ducimus Auſtris.
Viribus, ingenio, ſpecie, virtute, loco, re,
Extremi primorum, extremis uſque priores.
Non es avarus: abi. quid, caetera jam ſimul iſto
Cum vitio fugere? caret tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine, & ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, ſagas,
Nocturnos Lemures, portentaque Theſſala rides?
Natales grate numeras? ignoſcis amicis?
Lenior, & melior ſis accedente ſenecta?
Quid te exemta juvat ſpinis de pluribus una?
Vivere ſi recte neſcis, diſcede peritis.
Luſiſti ſatis, ediſti ſatis, atque bibiſti:
Tempus abire tibi eſt: nepotum largius aequo
Rideat, & pulſet laſciva decentius aetas.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI DE ARTE POETICA LIBER.

AD PISONES.

HUmano capiti cervicem pictor equinam
Jungere ſi velit, varias inducere plumas,
Undique collatis membris, ut turpiter atrum
Deſinat in piſcem mulier formoſa ſuperne;
Spectatum admiſſi riſum teneatis amici?
Credite, Piſones, iſti tabulae fore librum
Perſimilem, cujus, velut aegri ſomnia, vanae
Fingentur ſpecies: ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formae. pictoribus atque poëtis
Quaelibet audendi ſemper fuit aequa poteſtas,
Scimus, & hanc veniam petimuſque damuſque viciſſim:
Sed non ut placidis coeant immitia, non ut
Serpentes avibus geminentur, tigribus agni,
Incoeptis gravibus plerumque & magna profeſſis,
Purpureus, latè qui ſplendeat, unus, & alter
Aſſuitur pannus: cum lucus, & ara Dianae,
Et properantis aquae per amoenos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluvius deſcribitur arcus.
Sed nunc non erat his locus: & fortaſſe cupreſſum
Scis ſimulare. quid hoc, ſi fractis enatat exſpes
Navibus, aere dato qui pingitur? amphora coepit
Inſtitui: currente rota cur urceus exit?
Denique ſit, quod vis, ſimplex duntaxat, & unum,
Maxima pars vatum, pater, & juvenes patre digni,
Decipimur ſpecie recti. brevis eſſe laboro,
Obſcurus fio. ſectantem laevia, nervi
Deficiunt animique: profeſſus grandia, turget:
Serpit humi, tutus nimium, timiduſque procellae.
Qui variare cupit rem prodigialiter unam;
Delphynum ſylvis appingit, fluctibus aprum.
In vitium ducit culpae fuga, ſi caret arte.
Æmilium circa ludum faber imus & ungueis
Exprimet, & molleis imitabitur aere capillos;

Infelix operis ſumma, quia ponere totum
Neſciet. hunc ego me, ſi quid componere curem,
Non magis eſſe velim, quam pravo vivere naſo,
Spectandum nigris oculis, nigroque capillo.
Sumite materiam veſtris, qui ſcribitis, aequam
Viribus: & verſate diu, quid ferre recuſent,
Quid valeant humeri. cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deſeret hunc, nec lucidus ordo.
Ordinis haec virtus erit, & Venus, aut ego fallor,
Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici
Pleraque differat, & praeſens in tempus omittat.
Hoc amet, hoc ſpernat promiſſi carminis auctor.
In verbis etiam tenuis cautuſque ſerendis;
Dixeris egregie, notum ſi callida verbum
Reddiderit junctura novum. ſi forte neceſſe eſt
Indiciis monſtrare recentibus abdita rerum;
Fingere cincturis non exaudita Cethegis
Continget, dabiturque licentia ſumta pudenter
Et nova, fictaque nuper habebunt verba fidem, ſi
Graeco fonte cadent parce detorta. quid autem
Caecilio, Plautoque dabit Romanus, ademtum
Virgilio, Varioque? ego, cur, acquirere pauca
Si poſſum, invideor; cum lingua Catonis, & Enni
Sermonem patrium ditaverit: & nova rerum
Nomina protulerit. licuit, ſemperque licebit
Signatum praeſente nota producere nomen.
Ut ſylvae foliis pronos mutantur in annos;
Prima cadunt: ita verborum vetus interit aetas;
Et juvenum ritu florent modo nata, vigentque.
Debemur morti nos, noſtraque; ſive receptus
Terra Neptunus claſſeis Aquilonibus arcet,
Regis opus; ſterilisve diu palus, aptaque remis
Vicinas urbeis alit, & grave ſentit aratrum:
Seu curſum mutavit iniquum frugibus amnis;
Doctus iter melius. mortalia facta peribunt,
Nedum ſermonum ſtet honos, & gratia vivax.
Multa renaſcentur, quae jam cecidere: cadentque,
Quae nunc ſunt in honore vocabula, ſi volet uſus,
Quem penes arbitrium eſt, & jus, & norma loquendi.
Res geſtae regumque, ducumque, & triſtia bella
Quo ſcribi poſſent numero monſtravit Homerus.
Verſibus impariter junctis querimonia primum,
Poſt etiam incluſa eſt voti ſententia compos.

Quis

Quis tamen exiguos elegos emiſerit auctor,
Grammatici certant: & adhuc ſub judice lis eſt.
Archilochum proprio rabies armavit Iambo.
Hunc ſocci cepere pedem, grandeſque cothurni,
Alternis aptum ſermonibus, & populareis.
Vincentem ſtrepitus, & natum rebus agendis.
Muſa dedit fidibus divos, pueroſque deorum,
Et pugilem victorem, & equum certamine primum,
Et juvenum curas, & libera vina referre.
Deſcriptas ſervare vices, operumque colores,
Cur ego, ſi nequeo, ignoroque, poëta ſalutor?
Cur neſcire, pudens prave, quam diſcere malo?
Verſibus exponi tragicis res comica non vult:
Indignatur item privatis, ac prope ſocco
Dignis carminibus narrari coena Thyeſtae.
Singula quaeque locum teneant ſortita decenter.
Interdum tamen & vocem comoedia tollit:
Iratuſque Chremes tumido delitigat ore.
Et tragicus plerumque dolet ſermone pedeſtri
Telephus, & Peleus: cum pauper, & exſul uterque,
Projicit ampullas, & ſeſquipedalia verba,
Si curat cor ſpectantis tetigiſſe querela.
Non ſatis eſt pulcra eſſe poëmata: dulcia ſunto:
Et quocunque volent animum auditoris agunto.
Ut ridentibus arrident, ita flentibus adſunt
Humani vultus. ſi vis me flere, dolendum eſt
Primum ipſi tibi: tunc tua me infortunia laedent,
Telephe, vel Peleu. male ſi mandata loqueris,
Aut dormitabo, aut ridebo. triſtia moeſtum,
Vultum verba decent: iratum plena minarum,
Ludentem laſciva, ſeverum ſeria dicta.
Format enim natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum: juvat, aut impellit ad iram,
Aut ad humum moerore gravi deducit, & angit.
Poſt effert animi motus interprete lingua.
Si dicentis erunt fortunis abſona dicta,
Romani tollent equites peditesque cachinnum.
Intererit multum, Davuſne loquatur, an heros:
Maturuſne ſenex, an adhuc florente juventa
Fervidus; an matrona potens, an ſedula nutrix;
Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli:
Colchus, an Aſſyrius; Thebis nutritus, an Argis.
Aut famam ſequere, aut ſibi convenientia finge.

Scri-

Scriptor, honoratum ſi forte reponis Achillem;
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Jura neget ſibi nata: nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox invictaque, flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Io vaga, triſtis Oreſtes.
Si quid inexpertum ſcenae committis, & audes
Perſonam formare novam, ſervetur ad imum,
Qualis ab incoepto proceſſerit, & ſibi conſtet.
Difficile eſt proprie communia dicere: tuque
Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quam ſi proferres ignota, indictaque primus.
Publica materies privati juris erit, ſi
Nec circa vilem patulumque moraberis orbem:
Nec verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres: nec deſilies imitator in arctum,
Unde pedem proferre pudor vetet, aut operis lex.
Nec ſic incipies, ut ſcriptor cyclicus olim:
Fortunam Priami cantabo, & nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promiſſor hiatu?
Parturient montes, naſcetur ridiculus mus.
Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte!
Dic mihi muſa virum, captae poſt tempora Trojae,
Qui mores hominum multorum vidit, & urbeis.
Non fumum ex fulgore, ſed ex fumo dare lucem
Cogitat: ut ſpecioſa dehinc miracula promat,
Antiphaten, Scyllamq; & cum Cyclope Charybdim.
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo.
Semper ad eventum feſtinat, & in medias res,
Non ſecus ac notas, auditorem rapit: & quae
Deſperat tractata niteſcere poſſe, relinquit.
Atque ita mentitur, ſic veris falſa remiſcet,
Primo ne medium, medio ne diſcrepet imum.
Tu quid ego & populus mecum deſideret, audi.
Si plauſoris eges aulaea manentis, & uſque
Seſſuri, donec cantor, Vos plaudite, dicat;
Ætatis cujuſque notandi ſunt tibi mores,
Mobilibuſque decor naturis dandus, & annis.
Reddere qui voces jam ſcit puer, & pede certo
Signat humum; geſtit paribus colludere, & iram
Colligit ac ponit temere, & mutatur in horas.
Imberbis juvenis, tandem cuſtode remoto,
Gaudet equis, canibuſque, & aprici gramine campi:

Ce

Cereus in vitium flecti, monitoribus aſper,
Utilium tardus proviſor, prodigus aeris,
Sublimis, cupiduſque, & amata relinquere pernix.
Converſis ſtudiis, aetas, animuſque virilis
Quaerit opes, & amicitias, inſervit honori:
Commiſiſſe cavet quod mox mutare laboret.
Multa ſenem circumveniunt incommoda, vel quod
Quaerit, & inventis miſer abſtinet, ac timet uti:
Vel quod res omneis timidè, gelideque miniſtrat,
Dilator, ſpe longus, iners, aviduſque futuri,
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, cenſor, caſtigatorque minorum.
Multa ferunt anni venientes commoda ſecum;
Multa recedentes adimunt. ne forte ſeniles
Mandentur juveni partes, pueroque viriles.
Semper in adjunctis, aevoque morabimur aptis.
Aut agitur res in ſcenis, aut acta refertur.
Segnius irritant animos demiſſa per aurem,
Quam quae ſunt oculis ſubjecta fidelibus, & quae
Ipſe ſibi tradit ſpectator. non tamen intus
Digna geri, promes in ſcenam: multaque tolles
Ex oculis, quae mox narret facundia praeſens.
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus:
Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem.
Quodcunque oſtendis mihi ſic, incredulus odi.
Neve minor, neu ſit quinto productior actu
Fabula, quae poſci vult, & ſpectata reponi.
Nec deus interſit, niſi dignus vindice nodus
Inciderit: nec quarta loqui perſona laboret.
Actoris partes chorus, officiumque virile
Defendat: neu quid medios intercinat actus,
Quod non propoſito conducat, & haereat apte.
Ille bonis faveatque, & concilietur amicis:
Et regat iratos, & amet peccare timenteis.
Ille dapes laudet menſae brevis: ille ſalubrem
Juſtitiam, legeſque, & apertis otia portis.
Ille tegat commiſſa, deoſque precetur, & oret,
Ut redeat miſeris, abeat fortuna ſuperbis.
Tibia non, ut nunc, orichalco vincta, tubaeque
Æmula; ſed tenuis, ſimplexque foramine pauco
Adſpirare, & adeſſe choris erat utilis, atque
Nondum ſpiſſa nimis complere ſedilia flatu.

Quo

Quo ſane populus numerabilis, ut pote parvus,
Et frugi, caſtuſque, verecunduſque coïbat.
Poſtquam coepit agros extendere victor, & urbem
Latior amplecti murus, vinoque diurno
Placari Genius feſtis impune diebus;
Acceſſit numeriſque, modiſque licentia major.
Indoctus quid enim ſaperet liberque laborum,
Ruſticus urbano confuſus, turpis honeſto?
Sic priſcae motumque & luxuriam addidit arti
Tibicen, traxitque vagus per pulpita veſtem.
Sic etiam fidibus voces crevere ſeveris,
Et tulit eloquium inſolitum facundia praeceps:
Utiliumque ſagax rerum, & divina futuri
Sortilegis non diſcrepuit ſententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agreſteis Satyros nudavit, & aſper
Incolumi gravitate jocum tentavit, eo quod
Illecebris erat, & grata novitate morandus
Spectator, functuſque ſacris, & potus, & exlex.
Verum ita riſores, ita commendare dicaceis
Conveniet Satyros, ita vertere ſeria ludo,
Ne, quicunque deus, quicunque adhibebitur heros,
Regali conſpectus in auro nuper, & oſtro,
Migret in obſcuras humili ſermone tabernas:
Aut, dum vitat humum, nubeis & inania captet.
Effutire leveis indigna tragoedia verſus,
Ut feſtis matrona moveri juſſa diebus,
Intererit Satyris paullum pudibunda protervis.
Non ego inornata, & dominantia nomina ſolum,
Verbaque, Piſones, Satyrorum ſcriptor, amabo:
Nec ſic enitar tragico differre colori,
Ut nihil interſit, Davuſne loquatur, & audax
Pythias, emuncto lucrata Simone talentum,
An cuſtos, famuluſque dei Silenus alumni.
Ex noto fictum carmen ſequar, ut ſibi quivis
Speret idem. ſudet multum, fruſtraque laboret
Auſus idem. tantum ſeries, juncturaque pollet:
Tantum de medio ſumtis accedit honoris.
Sylvis deducti caveant, me judice, Fauni,
Ne velut innati triviis, ac poene forenſes,
Aut nimium teneris juvenentur verſibus unquam,
Aut immunda crepent, ignominioſaque dicta.
Offenduntur enim, quibus eſt equus, & pater, & res:
Nec

Nec ſi quid fricti ciceris probat, & nucis emtor,
Æquis accipiunt animis, donantve corona.
Syllaba longa brevi ſubjecta, vocatur Iambus,
Pes citus: unde etiam trimetris accreſcere juſſit
Nomen Iambeis, cum ſenos redderet ictus,
Primus ad extremum ſimilis ſibi. non ita pridem,
Tardior ut paullo, graviorque veniret ad aureis:
Spondeos ſtabileis in jura paterna recepit
Commodus & patiens; non ut de ſede ſecunda
Cederet, aut quarta ſocialiter. hic & in Acci
Nobilibus trimetris apparet rarus, & Enni.
In ſcenam miſſos magno cum pondere verſus,
Aut operae celeris nimium, curaque carentis,
Aut ignoratae premit artis crimine turpi.
Non quivis videt immodulata poëmata judex:
Et data Romanis venia eſt indigna poëtis.
Idcircone vager, ſcribamque licenter? an omneis
Viſuros peccata putem mea, tutus, & intra
Spem veniae cautus? vitavi denique culpam,
Non laudem merui. vos exemplaria Graeca
Nocturna verſate manu, verſate diurna.
At noſtri proavi Plautinos & numeros, &
Laudavere ſales: nimium patienter utrumque,
Ne dicam ſtulte, mirati: ſi modo ego & vos
Scimus inurbanum lepido ſeponere dicto:
Legitimumque ſonum digitis callemus, & aure.
Ignotum tragicae genus inveniſſe Camoenae
Dicitur, & plauſtris vexiſſe poëmata Theſpis:
Quae canerent agerentque peruncti faecibus ora.
Poſt hunc perſonae, pallaeque repertor honeſtae
Æſchylus, & modicis inſtravit pulpita tignis,
Et docuit, magnumque loqui, nitique cothurno.
Succeſſit vetus his comoedia, non ſine multa
Laude: ſed in vitium libertas excidit, & vim
Dignam lege regi. lex eſt accepta, chorusque
Turpiter obticuit; ſublato jure nocendi.
Nil intentatum noſtri liquere poëtae,
Nec minimum meruere decus; veſtigia Graeca
Auſi deſerere, & celebrare domeſtica facta,
Vel qui praetextas, vel qui docuere togatas.
Nec virtute foret, clariſve potentius armis,
Quam lingua, Latium, ſi non offenderet unum-
Quemque poëtarum limae labor, & mora. vos ô,

Pompilius ſanguis, carmen reprehendite, quod non
Multa dies, & multa litura coërcuit, atque
Praefectum decies non caſtigavit ad unguem.
Ingenium miſera quia fortunatius arte
Credit, & excludit ſanos Helicone poëtas
Democritus; bona pars non ungueis ponere curat,
Non barbam: ſecreta petit loca, balnea vitat.
Nanciſcetur enim pretium nomenque poëtae,
Si tribus Anticyris caput inſanabile, nunquam
Tonſori Licino commiſerit. ô ego laevus,
Qui purgor bilem ſub verni temporis horam:
Non alius faceret meliora poëmata. verum
Nil tanti eſt. ergo fungar vice cotis; acutum
Reddere quae ferrum valet, exſors ipſa ſecandi.
Munus, & officium, nil ſcribens ipſe, docebo.
Unde parentur opes, quid alat formetque poëtam:
Quid deceat, quid non: quo virtus, quo ferat error.
Scribendi rectè, ſapere eſt & principium & fons.
Rem tibi Socraticae poterunt oſtendere chartae:
Verbaque proviſam rem non invita ſequentur.
Qui didicit, patriae quid debeat, & quid amicis,
Quo ſit amore parens, quo frater amandus, & hoſpes,
Quod ſit conſcripti, quod judicis officium, quae
Partes in bellum miſſi ducis; ille profectò
Reddere perſonae ſcit convenientia cuique.
Reſpicere exemplar vitae morumque jubebo
Doctum imitatorem, & vivas hinc ducere voces.
Interdum ſpecioſa locis morataque rectè
Fabula, nullius Veneris, ſine pondere & arte,
Valdius oblectat populum, meliuſque moratur,
Quam verſus inopes rerum nugaeque canorae.
Grajis ingenium, Grajis dedit ore rotundo
Muſa loqui; praeter laudem nullius avaris.
Romani pueri longis rationibus aſſem
Diſcunt in parteis centum deducere. dicat
Filius Albini, ſi de quincunce remota eſt
Uncia, quid ſuperat? poteras dixiſſe triens. heus,
Rem poteris ſervare tuam. redit uncia: quid fit?
Semis. at haec animos aerugo & cura peculi
Cum ſemel imbuerit, ſperamus carmina fingi
Poſſe linenda cedro, & laevi ſervanda cupreſſo?
Aut prodeſſe volunt, aut delectare poëtae:

Aut ſimul & jucunda & idonea dicere vitae.
Quidquid praecipies, eſto brevis: ut cito dicta
Percipiant animi dociles, teneantque fideles.
Omne ſupervacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis cauſſa, ſint proxima veris;
Nec quodcunque volet, poſcat ſibi fabula credi:
Neu pranſae Lamiae vivum puerum extrahat alvo.
Centuriae ſeniorum agitant expertia frugis:
Celſi praetereunt auſtera poëmata Rhamnes.
Omne tulit punctum, qui miſcuit utile dulci;
Lectorem delectando, pariterque monendo.
Hic meret aera liber Soſiis: hic & mare tranſit,
Et longum noto ſcriptori prorogat aevum.
Sunt delicta tamen, quibus ignoviſſe velimus.
Nam neque chorda ſonum reddit, quem vult manus, & mens:
Poſcentique gravem perſaepe remittit acutum,
Nec ſemper feriet quodcunque minabitur arcus.
Verum ubi plura nitent in carmine; non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura. quid ergo?
Ut ſcriptor ſi peccat idem librarius uſque,
Quamvis eſt monitus, venia caret, & citharoedus
Ridetur, chorda qui ſemper oberrat eadem;
Sic mihi qui multum ceſſat, fit Chocrilus; ille,
Quem bis terque bonum, cum riſu miror: & idem
Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus.
Verum opere in longo fas eſt obrepere ſomnum.
Ut pictura, poëſis erit, quae, ſi propius ſtes,
Te capiet magis, & quaedam, ſi longius abſtes.
Haec amat obſcurum: volet haec ſub luce videri,
Judicis argutum quae non formidat acumen.
Haec placuit ſemel: haec decies repetita placebit.
O major juvenum, quamvis & voce paterna
Fingeris ad rectum, & per te ſapis; hoc tibi dictum
Tolle memor: certis medium & tolerabile rebus
Recte concedi. conſultus juris, & actor
Cauſarum mediocris, abeſt virtute diſerti
Meſſallae, nec ſcit quantum Caſcellius Aulus:
Sed tamen in pretio eſt. mediocribus eſſe poëtis
Non dî, non homines, non conceſſere columnae.
Ut gratas inter menſas ſymphonia diſcors,
Et craſſum unguentum, & Sardo cum melle papaver

Offendunt; poterat duci quia coena ſine iſtis:
Sic animis natum inventumque poëma juvandis,
Si paullum à ſummo diſceſſit, vergit ad imum.
Ludere qui neſcit, campeſtribus abſtinet armis:
Indoctuſque pilae, diſcive, trochive quieſcit,
Ne ſpiſſae riſum tollant impune coronae:
Qui neſcit, verſus tamen audet fingere. quid ni?
Liber & ingenuus; praeſertim cenſus equeſtrem
Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.
Tu nihil invita dices facieſve Minerva:
Id tibi judicium eſt, ea mens. ſi quid tamen olim
Scripſeris, in Meci deſcendat judicis aureis,
Et patris, & noſtras: nonumque prematur in annum.
Membranis intus poſitis delere licebit,
Quod non edideris. neſcit vox miſſa reverti.
Silveſtreis homines ſacer, interpreſque deorum
Caedibus, & victu foedo deterruit Orpheus;
Dictus ob hoc lenire tigreis, rapidoſque leones.
Dictus & Amphion, Thebanae conditor arcis,
Saxa movere ſono teſtudinis, & prece blanda
Ducere quo vellet. fuit haec ſapientia quondam,
Publica privatis ſecernere, ſacra profanis:
Concubitu prohibere vago: dare jura maritis:
Oppida moliri: leges incidere ligno.
Sic honor, & nomen divinis vatibus, atque
Carminibus venit. poſt hos inſignis Homerus,
Tyrtaeuſque mares animos in Martia bella
Verſibus exacuit. pictae per carmina ſortes:
Et vitae monſtrata via eſt: & gratia regum
Pieriis tentata modis: luduſque repertus,
Et longorum operum finis: ne forte pudori
Sit tibi Muſa lyrae ſollers, & cantor Apollo.
Natura fieret laudabile carmen, an arte,
Quaeſitum eſt. ego nec ſtudium ſine divite vena,
Nec rude quid proſit video ingenium. alterius ſic
Altera poſcit res, & conjurat amice.
Qui ſtudet optatam curſu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer: ſudavit, & alſit:
Abſtinuit Venere & vino. qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitque magiſtrum.
Nunc ſatis eſt dixiſſe, Ego mira poëmata pango:
Occupet extremum ſcabies: mihi turpe relinqui eſt,
Et quod non didici, ſane neſcire fateri.

Ut præco, ad merceis turbam qui cogit emendas,
Aſſentatores jubet ad lucrum ire poëta;
Dives agris, dives poſitis in fœnore nummis.
Si vero eſt, unctum qui recte ponere poſſit,
Et ſpondere levi pro paupere, & eripere atris
Litibus implicitum; mirabor, ſi ſciet inter-
Noſcere mendacem verumque beatus amicum.
Tu ſeu donaris, ſeu quid donare voles cui,
Nolito ad verſus tibi factos ducere plenum
Lætitiæ. clamabit enim, Pulchre, bene, recte:
Palleſcet ſuper his: etiam ſtillabit amicis
Ex oculis rorem ſaliet, tundet pede terram.
Ut qui conducti plorant in funere, dicunt,
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo; ſic
Deriſor vero plus laudatore movetur.
Reges dicuntur multis urgere culullis,
Et torquere mero, quem perſpexiſſe laborent,
An ſit amicitia dignus. ſi carmina condes,
Nunquam te fallant animi ſub vulpe latentes.
Quinctilio ſi quid recitares, Corrige, ſodes,
Hoc, ajebat, & hoc. melius te poſſe negares,
Bis, terque expertum fruſtra; delere jubebat.
Et male tornatos incudi reddere verſus.
Si defendere delictum, quam vertere, malles,
Nullum ultra verbum, aut operam inſumebat inanem,
Quin ſine rivali teque & tua ſolus amares.
Vir bonus & prudens, verſus reprehendet inerteis,
Culpabit duros, incomtis allinet atrum
Transverſo calamo ſignum, ambitioſa recidet
Ornamenta, parum claris lucem dare coget,
Arguet ambigue dictum, mutanda notabit:
Fiet Ariſtarchus, nec dicet, Cur ego amicum
Offendam in nugis? hæ nugæ ſeria ducent
In mala deriſum ſemel, exceptumque ſiniſtre.
Ut mala quem ſcabies aut morbus regius urget,
Aut fanaticus error, & iracunda Diana,
Veſanum tetigiſſe timent fugiuntque poëtam,
Qui ſapiunt: agitant pueri, incautique ſequuntur.
Hic, dum ſublimeis verſus ructatur, & errat,
Si veluti merulis, intentus decidit auceps
In puteum, foveamve; licet, Succurrite, longum
Clamet, io cives; non ſit, qui tollere curet.

Si

Si quis curet opem ferre, & demittere funem,
Qui ſcis, an prudens huc ſe dejecerit, atque
Servari nolit? dicam; Siculique poëtæ
Narrabo interitum. deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Ætnam
Inſiluit. ſit jus, liceatque perire poëtis.
Invitum qui ſervat, idem facit occidenti.
Nec ſemel hoc fecit, nec ſi retractus erit, jam
Fiet homo, & ponet famoſæ mortis amorem.
Nec ſatis apparet, cur verſus factitet; utrum
Minxerit in patrios cineres, an triſte bidental
Moverit inceſtus. certe furit. ac velut urſus,
Objectus caveæ valuit ſi frangere clathros,
Indoctum doctumque fugat recitator acerbus.
Quem vero arripuit, tenet, occiditque legendo,
Non miſſura cutem, niſi plena cruoris, hirudo.

F I N I S.